

Mediatoimintaa **KAIKILLE**

Kohti inklusiivista aikuisten media toimintaa

Tekijät

Toimittajat: Tara Hagman, Tanja Ilmanen, Siikku Kiiveri, Kirsi Kolehmainen, Heikki Krook, Henrik Lindholm, Makte Muuri, Anna Petsorowo, Mervi Piispanen, Janina Porkka, Saija Salonen, Hannu Stark, Jouni Tamminen ja Jani Välimäki.

Materiaalia kerättiin myös aikaisemmasta Mielettömän valon toiminnasta, josta erityiskiitos: Emmi Vainio, Måns Strömberg, J-P Hietsilta, kaikki toiminnan vertaistuottajat vuosien varrelta sekä nykyisinä työporukoina seniiori-, lehti-, video-, radio-, valokuva- ja sometiimit.

Visuaalinen suunnittelu: Säde Kiuru
Taitto: Säde Kiuru ja Mikko Hänninen
Grafikat, kuvituskuvat: Sonja From ja Säde Kiuru
Logo ja podcastien grafikat: Danat Botsarov

Valokuvat: Aura A., Inga Jaskola-Ihalmo, Säde Kiuru, Minea Kärki,
Pauli Laine, Mervi Piispanen ja Masa Vuorenmaa.

Podcasteihin kuvanneet: Timo Arjasto, Matti Koskinen sekä vieraat ja haastattelijat itse

Mediatoimintaa kaikille -projektin tuotanto: Sosped-säätiö, Saija Salonen
Julkaisuvuosi: 2022

Tuki prosessin aikana: Jouni Tamminen, Hannu Stark, Ulla Vehkaperä, Kirsi Kolehmainen, Mikko Hänninen, Timo Arjasto, Lähiradio, Helmi Korhonen, Heini Laitinen ja Oona Heinänen. Projektin tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat olleet Metropolian HyMy-kylä sekä erityisammattioppilaitos Luovi.

Mediatoimintaa kaikille -projektin 2021-2022 mahdollisti
Opetus- ja kulttuuriministeriön mediakasvatuksen erityistavustus

Opas on ladattavissa osoitteessa www.sosped.fi/mediatoimintaa-kaikille
Sitä ei kuitenkaan saa kaupallistaa eikä muunnella ilman lupaa.
CreativeCommons lisenssillä CC BY-NC-ND-SA

ISBN 978-952-69596-8-9 (pehmeäkantinen)
ISBN 978-952-69596-9-6 (PDF)

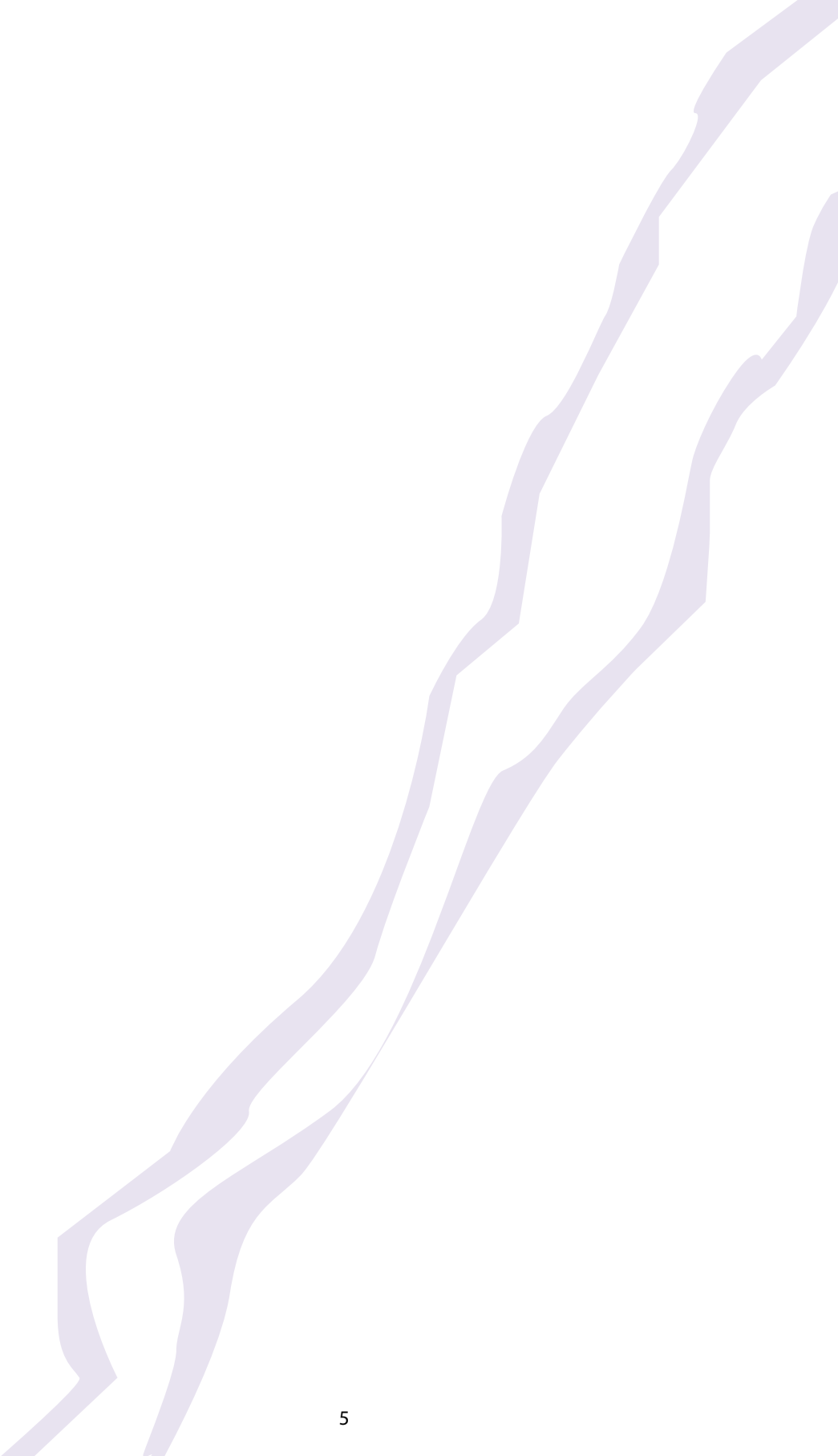
Mediatoimintaa **KAIKILLE**

Kohti inklusiivista aikuisten media toimintaa

MIELETÖNTÄ
VALOA
SospED

Sisällysluettelo

Tervetuloa lukemaan opasta	6
Tekijöistä	8
Miltä inklusiivisempi media näyttäisi?	10
Mitä on media ja mediatoiminta?	12
Inklusiivisen mediakasvatuksen malli on aikuisten mediatoiminnan perusta	18
Sosiaalipedagoginen mediatoiminta	22
Representaatio ja merkitysten tuottaminen	26
Osallistavampi työote mediatoiminnassa	30
Ohjeita, vinkkejä ja hyviä käytäntöjä	
CASE: Tehdään lehti	48
CASE: Radiotoiminta	52
CASE: Livelähetys	60
CASE: Tehdään video	64
CASE: Valokuvatiimi	68
CASE: Mikä some?	72
CASE: Tehdään paneeli	80
Podcastit, taustaorganisaatiot, lähteet	82



Tervetuloa lukemaan opasta

Mediatoimintaa kaikille -projektissa (2021–2022) lähdettiin yhdessä osallistujien kanssa purkamaan niitä toimintatapoja, joilla haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten kanssa on tehty mediaa Sosped-säätiön Mielettöntä valo -mediatoiminnassa. Projektin aikana toteutettiin osallistujalähtöisesti toimintaa kuvaava opas, podcast-sarja sekä seminaari. Mediatoimintaa kaikille -projekti rahoitettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön mediakasvatuksen ja medialukutaidon edistämiseen suunnatulla erityisavustuksella.

Suomessa ei juurikaan ole valmiita malleja tai mediatoimintaa haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten mediaosallisuuden vahvistamiseksi. Tähän tarpeeseen havahduimme Sosped-säätiön mediatoiminnassa keväällä 2021 ja yhdessä yli 35-vuotiaiden osallistujien kanssa teimme projektihakemuksen. ”Valon seniorit” halusivat tuottaa näkyväksi ja muillekin tiedoksi niitä hyviksi kokemiaan käytäntöjä, joista ovat itse kokeneet hyötyneensä.

Mediatoiminta on nimensä mukaisesti toimintaa. Se ei ole malli tai tiukkarajainen muoto, jossa kaikki kävisivät samat pedagogiset elementit läpi. Mediatoiminta on tekemällä oppimista. Monesti me kaikki olemme yhteisen uuden oppimisen äärellä – aivan kuten tätä opasta tehdessä. Siksi tässä oppaassa ei ole oppitunteja taikka luentoja – tähän on kerätty ja kudottu niitä elementtejä, joista toimintamme muodostuu ja joita pyrimme toimiessamme huomioimaan.

Oppaan ja podcast-sarjan sisällöt on toteutettu yhteiskehittämällä mediatoiminnan muotoa mukavilla käytännöillä. Olemme tavanneet ryhmänä viikoittain tiimikokouksissa, joissa on yleisellä tasolla käyty läpi projektin etenemistä ja työnjakoa. Henkilökohtaista ohjausta ja omien osuuksien tuotantoja on toteutettu kullekin mahdollisimman sopivissa koloissa erilaisten elämien ja aikataulujen ristivedossa.

Kaiken tämän puurtamisen taustalla on vaikuttanut projektitiimin toive siitä, että mahdollisimman monella ja mahdollisimman monenlaisissa vapaa-ajan toiminnoissa ihmisillä olisi mahdollisuus tehdä omaehtoista ja osallisuutta tukevaa mediaa. Meillä kaikilla on olo, että olemme tärkeän äärellä. Meillä on ”salaista” tietoa, mutta emme halua pitää sitä itsellämme. Haluamme, että mahdollisimman moni saisi äänensä kuuluville. Myös yhteiskunnan kannalta on tärkeää, että mahdollisimman paljon moninaisuutta ja kokemuksen ääntä tulisi kuulluksi ja nähdyksi. Me toivomme, että tartutte kiinni ideoihimme ja otatte soihdun kantaaksenne. Kehitätte juuri teidän tarpeisiinne sopivaa mediatoimintaa. Me olemme nähneet, miten mediaa tekemällä oma kokemus osallisuudesta ja omasta merkityksellisyydestä kasvaa. Me uskomme ihmisiin ja haluamme valaa toivoa. Me haluamme, että jokaisella on mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa vähintään omassa lähiyhteisössään.

Riemukkaita mediatoiminnan hetkiä juuri sinulle!



Mediatoimintaa kaikille -oppaan materiaaleissa viitataan projektin aikana tuotettuihin podcasteihin.



***Löydät podcastit ja oppaan sähköiset materiaalit osoitteesta
www.sosped.fi/mediatoimintaa-kaikille***

Tekijöistä

Meillä jokaisella on erilaisia toimintarajoitteita ja mielenterveyden haasteita arjessa toimimiseen. Olemme kokeneet, että Mielelöntä valoa -toiminta edesauttaa ja parantaa sekä psyykkistä että fyysistä hyvinvointia. Se antaa positiivista suuntaa ja voimaa elämään, jossa kohtaamme usein erilaisia haasteita. Toiminta on antanut myös erilaisia työllistymismahdollisuuksia vertaistuottajillemme.

Toimintaan osallistuvien yhdessä muotoilemia ajatuksia, 2020



Sosped-säätiö

Sosped-säätiö on valtakunnallinen sosiaalialan järjestö, joka vahvistaa yksilön hyvinvointia sosiaalipedagogisella otteella – vertaisuuden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden kautta.

Sosped-säätiön mediakasvatusprojektissa tuotetaan materiaalia inklusiivisemmän aikuisten mediatoiminnan näkökulmasta. Sosped-säätiön Mielelöntä valoa -toiminta on jo vuosia järjestänyt aikuisten mediatoimintaa, ja nyt siinä kertyneitä kokemuksia tuotetaan valmiiksi materiaaleiksi.

Tutustu Sosped-säätiöön osoitteessa www.sosped.fi

Mieletöntä valoa

Mieletöntä valoa -toiminta on suunnattu median tekemisestä kiinnostuneille nuorille aikuisille, joilla on erilaisia, usein mielenterveyteen liittyviä haasteita löytää paikkaansa esimerkiksi työ- tai opintomaailmassa. Mieletöntä valoa tähtää osallistujien osallisuuden, osaamisen ja kokemusten vahvistamiseen ja tarjoaa siten välineitä oman polun löytämiseen, esimerkiksi opintoihin tai työelämään kiinnittymiseen. Toiminnassa keskitytään ihmisten ”terveeseen”, toiminnalliseen puoleen ja vahvistetaan sitä. Fokus on tekemisessä.

Valossa tehdään erilaisia mediatuotantoja: esimerkiksi lehteä, radio-ohjelmia, podcasteja, video-

tuotantoja, striimausta. Toiminnassa opitaan tekemällä: joitakin työpajoja lukuun ottamatta median tekemisen taitoja ei opiskella, vaan lähdetään tekemään yhdessä vain pienen perehdytyksen kautta.

Toiminnan rahoittaa STEA (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus), joka toimii Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä.

Tutustu Mieletöntä valoa -mediaan osoitteessa www.mieletontavaloa.fi



Miltä inklusiivisempi media näyttäisi?

Mediassa on erinäköisiä ihmisiä. He voivat olla eri kokoisia, näköisiä, ikäisiä, montaa sukupuolta, heillä voi olla näkyvä vamma.

Pyritään ymmärtämään toisia ihmisiä. Vähennetään vihapuhetta ja maallittamista.

Saavutettavuus, eli yli mediagenrerajojen pääsisi tutustumaan uusiin asioihin.

Ollaan ratkaisukeskeisiä ja toimitaan yhteisillä säännöillä.

Yhdenvertaisuus ja ihmisten moninaisuus tulee nähdä ja kuulla.

Turvallisemman tilan media.

Dialogisuus, ollaan aidossa vuorovaikutuksessa monenlaisten ihmisten kanssa. Kuunnellaan muita.

Miten voisi tuottaa lisää yhteisiä jaettuja mediatiloja?



Osallistujien kanssa pohdimme, minkälainen olisi inklusiivisempi media.

Nämä ajatukset nousivat heiltä:

Ihmiset saavat kertoa kokemuksistaan omasta näkökulmastaan.

Ihmisten yksilöllisyys huomioidaan.

Kaikkia ihmisiä kunnioitetaan – ollaan korrekkeja, kohteliaita, ystävällisiä. Noudatetaan hyviä käytöstapoja.

Valtaa kohtaan on oltava kriittisiä. Kysytään vaikeita kysymyksiä, mutta ollaan rakentavia ja keskustelevia.

Sananvapaus on kaikille. Ongelmia saa nostaa esiin. Esimerkiksi mielenterveydestä ja työttömyydestä voi puhua ilman stigmaa. Palvelurakenteista voi puhua ja ikävätkin asia saa sanoa kaunistelematta.

Journalismi on tutkivaa ja tavallisia kansalaisia kuuntelevaa. Voidaan ottaa mallia MOT:sta, Karpostasta tai Saurin yölinjasta.

Tuetaan ihmisiä positiivisesti.



Mitä on media ja mediatoiminta?

Mediatoiminnassa media on väline, jonka kautta osallistujat tulevat nähdyksi ja kuulluiksi. He voivat harjoitella ja kehittää niin teknisiä kuin ilmaisullisia taitojaan. Media on vuorovaikutuksen tila. Se on portti yhteiskuntaan – yhteyteen muihin ja osallisuuteen muiden mukana.

Mitä on media?

Latinankielinen sana medium tarkoittaa väliainetta. Media on siis viestin muodostajan ja vastaanottajan välissä. Riippuen puhujasta ja kulloisesta hetkestä voi media tarkoittaa esimerkiksi:

- **välinettä, laitetta tai tekniikkaa** – radio, televisio, lehti, kännykkä, video, lehti, kirja, valokuva, peli...
- **sisältöä ja muotoa** – artikkeli, mielipide, kuunnelma, live, uutiset, musiikki kappale...
- **julkaisijoita ja alustoja** – YLE, Helsingin Sanomat, BBC, Twitter, YouTube...

Jopa kieli ja sanat ovat välillämme. Niitä voi ajatella median yhtenä peruselementtinä. Ilman sanoja on hankala välittää viestiä. Sanoihin ja viesteihin liittyy merkityksiä – se miten kulloinkin näitä tulkitsemme, liittyy tulkitäjän taustoihin, aikakauteen ja yhteiskuntaan, jossa viestejä tulkitaan.

Media on toimintaa. Mediaa tehdään ja sitä tulkitaan. Osa mediaviesteistä ”uppoaa sukkanä” vastaanottajaan, osaan viesteistä herää kriittisyys välittömästi.

Mediaan liittyy valtaa. Sitä omistetaan ja vain harvemmillä on mahdollisuus päästä massamediaan näkyville paikoille toimijaksi. Paljon mediavaltaa omaavien näkemykset kuuluvat yhteiskunnassa laajemmin. Usein haavoittuvat ihmisryhmät ovat yhteiskunnassa vähemmän vallakkaassa asemassa, jolloin heidän ajatteluaan kuuluu mediassa vähemmin.

Media on siis kattokäsite ja tässä oppaassa tulkitsemme sitä ”väljästi”. Emme tutki tässä oppaassa mediaa tarkkarajaisena ilmiönä, vaan hyväksymme sen moninaisuuden ja ajassa elämisen. Tunnustamme myös näihin liittyvät haasteet, joista nostamme tässä oppaassa esille esimerkiksi vallan ja yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmista esille. Tässä oppaassa pyrimme pitämään ajatuksissa aikuisten mediatoiminnan ja siihen liittyvän mediakasvatuksen.



Aktivismi mediatoiminnassa on yksi osallisuuden muoto

Ohjelmassa osallistujat Henrik Lindholm ja Tara Hagman kertovat kokemuksistaan ja aktivismin mahdollisuuksista mediatoiminnassa. Ohjelmassa tuottaja Saija Salonen kuvailee opinnäytetyössään ja työkokemuksestaan nousseita havaintoja siitä, miten osa osallistujista haluaa vaikuttaa nimenomaan aktivistina mediatoiminnassa.

Henrik Lindholm on transmies ja neuromoninainen. Hän kuvailee, ettei aina tule yhteiskunnassa kuulluksi ja ymmärretyksi. Lindholmille mediatoiminta on yksi keino tehdä asiansa kuulluksi ja vaikuttaa yhdenvertaisten oikeuksien toteutumiseen yhteiskunnallisesti. Sen lisäksi, että hän saa mediatoiminnan kautta äänensä kuuluviin, niin hän kokee voivansa jäsenellä ajatuksiaan mediaa tekemällä. Tämän hän näkee tärkeänä työtä.

Tutustu Henrik Lindholmin tekemiin juttuihin: <https://mietetontavaloa.fi/tag/henrik-lindholm/>

Tara Hagman on mediatoiminnassa mielenterveysaktivisti. Hän nostaa ihmisten tietouteen aiheita, joita on kohdannut omassa toipumisprosessissaan sekä keräämäänsä tietoa erilaisista hoitomalleista (esimerkiksi Keroputaan eli avoi-

men dialogin hoitomalli sekä toipumisorientaatio). Hän tekee esimerkiksi näihin aiheisiin liittyviä asiantuntijahaastatteluja. Tara kokee voimaantuvansa taide- ja mediatoiminnasta. Erilaiset hankkeet ja niiden työntekijät ovat uskoneet osallistujien kykyihin ja kannustaneet osallistujia. Kuntoutujista on "kaivettu ulos" erilaisia kykyjä (esimerkiksi toimittajana toimiminen), joita he eivät ole itse aiemmin edes tiedostaneet olevan olemassa. Hagman kokee tämän vaikuttavan myönteisesti omaan toipumiseen, sillä hänestä toimittajan työ vahvistaa oman äänen kuulumista ja mahdollisuuksia nostaa epäkohtia esille.

Ohjelmassa Tara kuvailee unelmaansa mielen-terveyden turvatalosta. Tutustu Taran ideaan, hän esitteli sen Niemikotisäätiön seminaarissa 2021: <https://youtu.be/hwEQ5nyKKJl>

Kuuntele Taran ohjelmia:

- <https://mietetontavaloa.fi/taran-vaihtoehto/>
- <https://soundcloud.com/mietetontavaloa/keroputaan-malli-hoitomuotona-avoin-dialogi>

Saija Salonen kuvailee havaintojaan seuraavasti: "Mediassa aktivistina toimiminen on yksi osallistumisen muoto. Osallistujat saavat itse valita minkälaista sisältöä mediatoiminnassa tuottavat. Aktivisti voi kertoa sellaisia tarinoita, kokemuksia, joita ei välttämättä muuten arjen mediassa kuultaisi. Toiminnassa ajatellaan, että kokemustarinat ovat uusia näkökulmia yhteiseen julkiseen keskusteluun. Media toiminnan järjestäjän tehtävä on tukea osallistujia tuottamaan omaa ääntään kuuluville yhteiskunnassa. Moniäänisyys tässä tapauksessa tarkoittaa sitä, että aina ei tarvitse olla auktoriteetti tai asiantuntija kertomassa, miten tulevaisuudessa asioita pitäisi järjestää. Voidaan kuunnella myös kokemuksen ääntä ja niitä ihmisiä, joita tämä asia henkilökohtaisesti koskettaa."

Tutustu Salosen opinnäytetyöhön: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/132154>



Media ja haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten mediakasvatuksesta

Jakson alkuosassa Maailman kuvalehden päätoimittaja Anni Valtonen kuvailee, mitä media on hänen näkökulmastaan. Jälkimmäisellä puoliskolla tuottaja ja mediakasvattaja Saija Salonen kertoo aikuisten mediakasvatuksesta.

Mitä media on? Anni Valtonen:

Päätoimittaja Anni Valtonen mukaan media on kattokäsite, joka alle voidaan tilanteesta riippuen ottaa monia asioita kuten joukkoviestintälineita tai viestien välittämistä. Hän näkee, että median keskeinen tehtävä on tiedonvälitys. Toimittajan asemasta ja roolista hän nostaa esille, että Suomessa toimittajat ovat sitoutuneet journalistin sääntöihin (ent. eettiset ohjeet), jotka ohjaavat toimintaa pyrkimykseen tiedon oikeellisuudesta ja lähdekriittisyydestä. Samalla toimittajien tulee olla rohkeita ja uskaltaa tarttua vaikeisiin aiheisiin.

Valtonen mukaan eri medioilla on erilaisia arvoja ja sitä kautta syntyy median moniäänisyys. Vaikka mediassa näkyy monenlaisia arvoja, on journalistisesti tärkeää pyrkiä objektiivisuuteen ja riippumattomuuteen. Tämänhetkisen media-kentän ikävistä ilmiöistä kuten maalittamisesta ja valeuutisista hän toteaa voivan vaikuttaa journalistien haluun tarttua yhteiskunnallisesti vaikeiden aiheiden käsittelyyn. Valtonen liputtaa median moninaisuuden puolesta ja suosittelee toimituksissa pohtimaan, keneltä toimitustyötä tilataan, sillä jos toimittajat ovat kaikki kovin toistensa kaltaisia on vaarana, että yhteiskunnallinen ääni kapeutuu. Tämän lisäksi esimerkiksi vähemmistöjen edustajia on tärkeä kuulla heitä itseään koskevassa uutisoinnissa.

Haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten mediatoiminta:

Saija Salonen lähestyy mediakenttää aikuisten mediatoiminnan eli aikuismediakasvatuksen näkökulmasta. Salosen työssä aikuisten mediataidot kohentuvat tekemällä oppimalla. Tekemällä itse mediaa kehittyvät osallistujien tekniset median tekemisen taidot ja kriittinen medialukutaito. Tämän lisäksi ryhmätoiminnassa aikuisten osallistujien itseilmaisutaidot, ryhmässä toimimisen taidot sekä sosiaaliset taidot voivat vahvistua.

Salonen kuvaa, että jokaisella median tekijällä on oma käsityksensä maailmasta ja he tekevät mediaa näistä käsityksistään. Samoin median

vastaanottajilla on omat käsityksensä, joiden kautta he tulkitsevat mediaa. Hänen mukaansa jokaisella on ennakkokäsityksiä asioista, jotka määrittävät sekä median luomista että vastaanottamista. Haavoittuvassa asemassa olevien omaehtoinen median tekeminen on Salosen mukaan tärkeää, koska silloin mediakenttä monipuolistuu.

Opinnäytetyössään Salonen kuvasi mediatoiminnassa osallistujien voivan kehittää digiluku- ja vuorovaikutustaitojaan, joiden avulla he pystyivät hankkimaan itsenäisesti uutta tietoa, suuntautumaan ulos tutuista verkostoistaan sekä oppivat hyväksymään itseänsä ja puhumaan asioistaan.

Haastattelussa Salonen kuvaa Renee Hobbsin mediakasvatuksen teoriaa:

Pääsy tiedon äärelle; eli varsinkin kirjastoilla on merkittävä vaikutus tiedon pääsyn kannalta, myös mediataidot, kuten lukutaito ja medialukutaidot ovat tärkeässä asemassa tällä portaalla

Analysointi ja arviointi; mediassa tuodaan julki koko ajan arvoja ja asenteita ja käsityksiä maailmasta, erilaiset maailmankuvat kohtaavat. Olisi tärkeää, että kun me kasvamme johonkin maailmankuvaan, olisi tärkeää nähdä oma maailmankuvamme. Ennakkokäsityksillämme operoimme tietoa.

Oma luominen; pääsemme itse luomaan mediaa, opimme jäsentämään ajatuksia ja opimme vuorovaikutustaitoja. Oli mediamuoto mikä tahansa, ne ovat aina rakennettuja esityksiä, tällöin puhumme representaatiosta. Mediaesitykset ovat kuvia jostakin hetkestä ja ovat kuvia tästä maailmasta. Rajattu hetki tästä maailmasta.

Reflektio; millä tavalla voi käyttää jotain kanavaa esim. ääntä tai kuvaa. Miten saada välitettyä viesti eri kanavien kautta

Toiminnan taso; maailma muuttuu ja kehittyä koko ajan, myös median kautta voi olla toimintaa, esim. koota ihmisiä yhteen, luoda sosiaalisia yhteisöjä, mahdollisesti voidaan vaikuttaa median kautta, päästä laajentamaan viestiä suuremmalle yleisölle, julkaista se niin, että sen saavuttaa suurempi yleisö

Mitä on inklusio?

Inklusio tarkoittaa kaikkien mukaan ottamista. Haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia ja halua osallistua yhteiskuntaan, yhteisöön tai johonkin pieneen ryhmään voidaan tukea. Yhteisöjä, toimintakulttuuria ja -rakenteita voidaan kehittää sellaisiksi, että kaikki voivat lähtökohtaisesti olla mukana. Inklusiivisuus ei estä yksilöllistä tukemista, sillä toiminnan rakenteet ja yksilöllinen tuki eivät ole toisensa poissulkevia.



Osallistujien kanssa pohdimme, mitä inklusio tarkoittaa heille. Nämä ajatukset nousivat heiltä:

- kaikkien saavutettavissa
- ottaa kaikki huomioon
- vaikuttaa rakenteissa (valtarakenteet)
- tasavertaista
- mahdollistaa kaikkien mukana olemisen
- kaikki voivat osallistua samaan toimintaan (ei suljeta omiin erillisryhmiin)
- erilaisten ryhmien keskinäistä yhteistyötä
- jokaisella on mahdollisuus osallistua yhteiskunnassa (tukea kaikilla tasoilla: yksilö, yhteisö, yhteiskunta)



Podcast 8



lahiradio.fi

Yhteisöradiossa kuuluu vähemmistöjen ääni ja tämä lisää mediakentän demokratiaa

Jaksossa tutustutaan yhteisöradiotoimintaan ja sen mediaa tasavertaistaviin mahdollisuuksiin. Ohjelman vieraina kuullaan Riitta Haapakoskea ja Seppo Julinia, jotka molemmat ovat Kansanradioliiton hallituksen jäseniä ja pitkäaikaisia yhteisöradiovaikuttajia sekä käytännön työn puurtajia. Haastattelijana on vertaistuottaja Mervi Piispanen.

LähiRadio on toiminut Helsingissä jo yli 30 vuotta ja sinä aikana ohjelmia ovat tehneet lukuisat ihmiset. Taustaltaan LähiRadion ohjelmien tekijät edustavat eri kieli- ja ikäryhmiä, monenlaisia vähemmistöjä sekä yleisesti ihmisyyden kirjoja. LähiRadion taustaorganisaatio on Kansanradioliitto, joka on poliittisesti, uskonnollisesti, taloudellisesti ja muutoin aatteellisesti sitoutumaton organisaatio. Tutustu LähiRadioon ja kuuntele

sitä Helsingin alueella taajuudelta 100.3 MHz. lahiradio.fi/

Yhteisöradiossa toteutetaan hyvää journalistista tapaa ja alan yleistä itsesääntelyä. "Yhteisöradiossa ei ole keskeistä pelkästään ohjelman tekeminen", sanoo Riitta Haapakoski. Hänen mukaansa yhteisöradiossa ihmiset muodostavat radion kokonaisuuden aina hallinnosta vessojen pesuun. Päästäkseen tekemään ohjelmaa on hyvä käydä pieni koulutus ja tutustua journalistisiin ohjeisiin ja medialainsäädäntöön. Minkäänlainen vihapuhe tai valeutisointi ei ole sallittua.

Suomessa yhteisömedia on melko tunteman käsite ja se ei saa erityistä tukea. Keski-Euroopassa monissa maissa yhteisömedioilla on vakiintunut paikka osana demokraattista mediakenttää.

Inklusiivisen mediakasvatuksen malli on aikuisten mediatoiminnan perusta

Inklusiivisessa mediakasvatuksessa toiminnan rakenteet ja toimintakulttuuri mahdollistavat kaikkien osallistumisen. Inklusiivisen mediakasvatuksen malli pohjaa suomalaiseseen mediakasvatuksen tutkimukseen. Käsite kehitettiin Tampereen yliopistossa professori Sirkku Kotilaisen ja tutkija Mari Pienimäen Nuoret Estradille -tutkimushankkeessa.

Turvalliset tilat

Toiminnan tilan pitää lähtökohtaisesti olla turvallinen ja osallistujien täytyy tietää, että siellä on turvallista toimia. Tila on luonteeltaan hyväksyvä ja kannustava, niin fyysisesti, psyykkisesti kuin henkisesti. Turvallisemman tilan periaatteet eivät ole vain hyvää käytöstä, vaan ne ovat erityisen tärkeitä haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten osallistumisen mahdollistamiseksi. Mediatoimintojen turvalliset tilat sisältävät rohkaisevan ja ystävällisen ilmapiirin, vapaamuotoista toimintaa sekä turvallista vuorovaikutusta niin kasvokkain kuin sosiaalisen median kautta.

Luottamus kyvykkyyteen

Monilla osallistujilla saattaa olla piileviä kykyjä, jotka eivät ole aiemmin nousseet esille. Vaikka osallistujat olisivat haastavassa elämäntilanteessa ja heillä olisi vähän arjen toimintakykyä, on toiminnassa syytä luottaa siihen, että jokaisella osallistujalla on vahvuuksia ja kykyjä. Näitä voidaan tuoda esille yhteisessä mediatoiminnassa, jossa jokainen osallistuja voi itse valita, mitä haluaa tehdä ja missä roolissa toimia.

Omien vahvuuksien ja kykyjen esille nostamista voidaan tukea auttamalla osallistujia löytämään omat kiinnostuksen kohteet, ko-

roстамalla heidän vahvuuksiaan ja auttamalla heitä luottamaan niihin. Rakentava ja positiivinen palaute vahvistaa osallistujan luottamusta omaan kyvykkyyteen. Lämminhenkisen palautteen saaminen parantaa itsearviointi- ja reflektiotaitoja. Itsemyötätunnon vahvistaminen on keino tukea osallistujan itsearviota lisäämällä hänen itseän kohdistuvia empatiataitoja vaatavuuden sijasta.

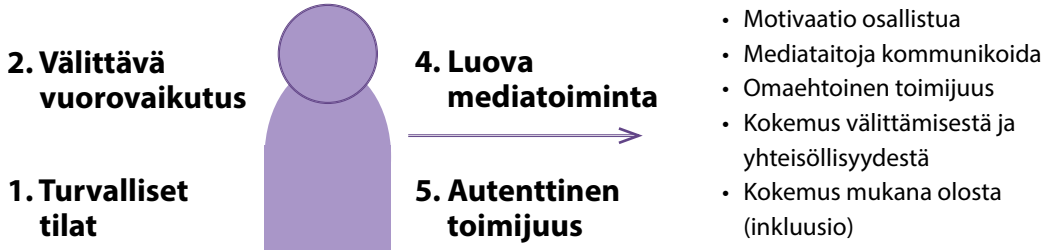
Vertaisohjaajuus on konkreettinen keino osoittaa luottamusta osallistujien kyvykkyyteen ja nostaa heidät asiantuntija-asemaan. Luottamus kyvykkyyteen on tärkeää toimintaan osallistumisen motivoitumiseksi.

Välittävä vuorovaikutus

Luottamuksellisten suhteiden rakentaminen ohjaajien ja nuorten välille on ensisijaisen tärkeää. Toimintaan osallistumista tuetaan rakentamalla mukavaa ja lämminhenkistä yhteisöllisyyttä. Osallistujien on voitava kokea olevansa hyväksytyjä omana itsenään. Lämminhenkisen ja kannustava ilmapiiri lisää nuorten omaehtoista toimijuutta mediatoiminnassa. Välittämistä voidaan ilmaista tukemalla osallistujan identiteettiä. Osallistujien välittävä kohtaaminen tapahtuu niin kasvokkaisessa kuin virtuaalisessakin kohtaamisessa. On huolehdittava demokraattisista käytännöistä, joissa jokaisella on oikeus tulla kuulluksi. Tällaiset toimintatavat

Inklusiivisen mediakasvatuksen viisi avaintekijää

3. Luottamus kyvykkyyteen



Kuva on muunnos Pienimäen ja Kotilaisen (2021) Inklusiivisen mediakasvatuksen mallin avaintekijöistä.

toiminnan arjessa vahvistavat osallistujien kokemusta siitä, että he tulevat kuulluksi ja heidän ajatuksillaan on oikeasti merkitystä.

Luova median tekeminen

Median omaehtoinen luova tekeminen on osallistujille keskeistä. Median luovan tekemisen tavoitteena on kehittää mediataitoja ja kriittistä medialukutaitoa. Kriittinen medialukutaito kohenee, kun osallistujat ymmärtävät paremmin median erilaisia kieliä ja esityksiä (representaatioita).

Omien luovien tuotantojen itse tekeminen voi edellyttää uusien taitojen harjoittelemista. Tekemällä oppiminen on hyvä menetelmä, kun harjoitellaan mediataitoja heikommassa asemassa olevien aikuisten kanssa. Työntekijän näkökulmasta luovien mediatuotantotaitojen tukeminen voi edellyttää uusien mediataitojen opettamista, mutta nykyteknologiassa ei tarvitse olla superosaaja ennestään. Usein taitoja voidaankin harjoitella yhdessä osallistujien kanssa esimerkiksi verkossa olevien tutoriaalien avulla. Myös työntekijä voi oppia uusia, esimerkiksi sosiaaliseen mediaan liitty-

viä mediataitoja osallistujilta. Tehdyistä tuotannoista syntyvät onnistumisen kokemukset ja kasvava luottamus omiin taitoihin tukevat osallistujan voimaantumista sekä voivat lisätä motivaatiota osallistua vaikuttamaan niin omissa lähiyhteisöissä kuin laajemminkin yhteiskunnassa (inkluisio).

Autenttinen toimijuus

Osallistujat saavat tehdä ja esittää oikeita mediateoksiaan. Sitä kautta he voivat kokea olevansa osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. He saattavat elää haastavissa elämäntilanteissa, mutta ovat osa yhteiskuntaa. Mediaa tekemällä he saavat kuulua sekä näkyä. Tämän vuoksi heidän osallistumistaan yhteiskunnan monimuotoiseen toimintaan pitää tukea esimerkiksi tarjoamalla heille mahdollisuuksia tehdä ja julkaista itseään kiinnostavia mediasisältöjä itselleen tärkeillä mediakanavilla. Näitä kanavia ja mediamuotoja voivat olla esimerkiksi painettu lehti, radio, videot, blogit, somejulkaisut sekä monenlaiset näiden yhdistelmät. Toimiessaan digitaalisissa ympäristöissä osallistujien digitaalinen osallisuus ja digitaidot kasvavat osana mediataitojen kehittymistä.

”Itsemääräämisoikeuden lisääminen ja edistäminen voivat lisätä nuorten hyvinvointia ja osallistumista. Osalla nuorista on pätevyden ja kyvykkyyden osalta esimerkiksi huonoja kokemuksia koulusta. Nuori ei ollut menestynyt kovin hyvin, mutta sitten mediaatoinnassa saattoikin kokea kyvykkyyttä. Heillä saattoi olla piileviä mediaan liittyviä taitoja.”

**Mari Pienimäki podcastissa:
Mitä on inklusiivinen mediakasvatus?**



Podcast 1

Mitä on inklusiivinen mediakasvatus?

Tutkija Mari Pienimäki kertoo inklusiivisen mediakasvatuksen mallista nuorten parissa. Ohjelman on toimittanut Anna Petsorowo. Mari Pienimäki on päättökija NYT-nuorisohankkeessa Tampereen yliopistossa sekä tutkimuspäällikkö journalismin, median ja viestinnän tutkimuskeskuksessa Cometissa.

Mari Pienimäen vinkkejä toiminnan kehittämiseksi inklusiivisemmaksi:

- Miettikää, miten fyysiset, henkiset ja psyykkisetkin olosuhteet olisivat turvallisemmat.
- Miettikää, millaisilla keinoilla voitte tukea ja nostaa osallistujien vahvuuksia esiin ja nojata heidän valmiuksiinsa sekä kiinnostuksiinsa.
- Laittakaa aikaa siihen, että vuorovaikutus on välittävää, hyväksyvää, kannustavaa ja kunnioittavaa.
- Käyttäkää luovia menetelmiä, joiden kautta autatte nuoria jollakin lailla ylittämään itsensä ja saavuttamaan onnistumisen kokemuksia.
- Tarjotkaa nuorille aitoja mahdollisuuksia näyttää kykyjä, tuoda esille taitoja ja mediasisältöjä.
- Miettikää, onko toimintakulttuurissa joitakin asioita, jotka ovat jollakin tavalla lailla este mukana olemiselle. Osallistumisen, tekemisen ja onnistumisen olisi oltava niin fyysisesti kuin henkisestikin mahdollista kaikille.



Inklusiivisessa mediatoiminnassa vahvistetaan myös itsemääräämisteorian mukaisia perustarpeita.

Haavoittuvassa elämäntilanteessa olevilla ihmisillä voi olla haasteita toteuttaa sosiaalisessa itsemääräämisteoriassa (SDT) nimettyjä hyvinvoinnin perustarpeita: kyvykyys (competence), omaehtoisuus (autonomy) ja yhteisöllisyys (relatedness). Mediatoiminnassa nuoret aikuiset pääsevät tekemisen kautta harjoittamaan mediataitoja, jotka vahvistavat kyvykyden, omaehtoisuuden ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia. Näin he voivat toteuttaa sosiaalisen itsemääräämisteorian mukaisia perustarpeita.

Tutkija Mari Pienimäen mukaan heidän hankkeessaan hyödynnettiin Ryanin ja Desin kehittämää itsemääräämisteoriaa (Self Determination Theory). Se koostuu kolmesta perustarpeesta

1. Autonomia
2. Kyvykyden kokemus
3. Tarve olla suhteessa toisiin ihmisiin

Valtaantumisen (empowerment) ja motivaation kehittyminen voi viedä runsaasti aikaa ja siksi inklusiivisen mediatoiminnan on hyvä olla pitkäkestoista. Sosped-säätiön Mielettömän valon toiminnassa mukana olleet osallistujat kertovat erilaisista valtaantumisen kokemuksista podcasteissaan ja teksteissään. He ovat olleet toiminnassa mukana kukin useamman vuoden. Motivaatiota osallistua tuottaa mielenkiintoinen tekeminen, johon osallistujat voivat itse vaikuttaa ja ovat halukkaita sitoutumaan. Omasta tekemisestä saatava rakentava palaute näyttää vahvistavan osallistumismotivaatiota. Aikuisille suunnattuja mediatoimintoja kannattaa kehittää omaehtoisuuden ympärille sekä osallistujia kuunnellen.

Sosiaalipedagoginen mediatoiminta

Sosiaalipedagoginen tulokulma

Haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten mediatoiminnassa pyritään vahvistamaan osallisuuden, kyvykkyyden sekä omaehtoisuuden kokemuksia. Osallistujat tulevat mukaan toimintaan omista lähtökohdistaan. Esimerkiksi Mielettömän valon mediatoiminnassa sekä Media-toimintaa kaikille -projektissa osallistujilla voi olla toimintakykyyn vaikuttavia haasteita. Sosiaalipeda-gogisella työotteella järjestetyssä toiminnassa osallis-tujat tulevat osaksi toimintaryhmää, jossa jokainen pyritään huomioimaan yksilönä. Osallistujat saavat osallistua itse valitsemallaan tavalla toimintaan, jossa merkityksellisen ja tavoitteellisen tekemisen myötä, mielenterveyshaasteista huolimatta, tuetaan yksilön toimintakykyistä puolta.

Sosiaalipedagogista työtettä voi kuvata sosiaa-lisen nuorisotyön kautta, joka on sosiaalityön ja nuorisotyön rajamaastossa toimivaa sosiaalipeda-gogisesti orientoitunutta yhteisöllistä tekemistä. Haavoittuvassa asemassa olevat nuoret kohdataan kunnioittavasti ja heitä tuetaan siten, että heidän omat toimintamahdollisuutensa vahvistuvat ja he voivat löytää itselleen mielekkäitä tapoja toi-mia yhteiskunnan jäsenenä ja elää omanlaistaan elämää. Sosiaalisessa nuorisotyössä on yhteisöl-lisiä ja elämyksellisiä pedagogisia elementtejä, joita voivat olla työpajat, tuetut työharjoittelut sekä muut vaihtoehtoisemmat koulutautumisen menetelmät. Tavoitteena on oppia omassa eli-nympäristössä ja tukea aktiivista osallistumista, tavoitteiden asettamista sekä reflektoida yhdessä kokemuksia. (Nivala ja Ryyänen)

Toiminnassa osallistujien omat voimavarat huo-mioidaan ja niiden kehittymistä tuetaan. Koh-

datassa rakennetaan luottamusta, joka on myös itseluottamuksen ja muihin luottamisen perusta. Osallistuja saa liittyä osaksi yhteisöä, johon hän saa kokea kuuluvansa. Hän saa kokemusta omas-ta tärkeydestään ja olemassaolonsa merkitykselli-syydestä. Osallistujan onnistumisia korostetaan, heitä rohkaistetaan ja kannustetaan. Heitä autetaan vähitellen näkemään elämässään uusia mahdolli-suuksia.

Sosiaalipedagogisessa toiminnassa tunnustetaan yksilön elämän haasteet ja pyritään löytämään toiminnalla keinoja vahvistaa osallistujien toi-mintakykyistä osaa. Osallistujaa tuetaan omien taitojen ja kykyjen tunnistamisessa, tehdään on-nistumiset näkyviksi ja pyritään tukemaan hän-tä löytämään juuri hänelle sopivia tulevaisuuden mahdollisuuksia. Olennaista työmenetelmässä on mahdollisuus liittyä osaksi yhteisöä, tulla hyväk-sytyksi sellaisena kuin on.

Yksi sosiaalipedagogiikan keskeinen ajatus on tukea yksilöä kasvamaan täyteen mittaansa niissä olosuhteissa, joissa hän elää. Yksilön sosiokulttuu-rinen todellisuus ei ole aina hänelle eduksi, jolloin esimerkiksi valta-asetelmien tunnistaminen ja nii-den haastaminen voi olla yksi tavoite. Toinen nä-kökulma on tukea osallistujia löytämään itselleen hyviä elämänpolkuja. Tämä voi olla esimerkiksi nuoren kannustamista onnistumisen kokemuk-sissa ja jokaisen yksilön kunnioittavaa kohtaamis-ta sellaisenaan kuin hän silloin on. Olennaista on avoin, mutta rehellinen sekä rakkaudellinen vuo-rovaikutus.

Lähde: Nivala ja Ryyänen 2019

Sosiaalipedagogiikka: ” Sosiaalipedagogiikka tarkastelee ihmisen kasvua sosiaalisena ilmiönä, eli kiinnostuksen kohteena ovat prosessit, joissa ihminen kasvaa yhteisöjen ja yhteiskunnan jäseneksi ja jäsenenä.”

Lue lisää: sosiaalipedagogiikka.fi



Voiko mediakasvatus olla vapauttavaa

Toimittaja Jani Välimäen haastattelussa on Saija Salonen, tuottaja Sosped-säätiö Mieleletöntä valoa -toiminnassa sekä Mediatoimintaa kaikille -projektissa. Salosen Tampereen yliopistolle tekemä opinnäytetyö, Inklusiivinen mediakasvatus sosiaalipedagogiikan käytännöissä, julkaistiin 2021.

Salonen kutsui opinnäytteessään vapauttavaksi mediakasvatukseksi mediatoiminnan kautta tapahtuvia muutoksia, joita osa toimintaan osallistujista kuvasi kokeneensa. Vapauttavassa mediakasvatuksessa osallistujilla on mahdollisuus kokea roolimutoksia, oppia moninäkökulmaisuuksia sekä suuntautua ulospäin totutuista sosiaalisista kuvioista.

- **Roolimuutoksiksi** kuvataan osallistujan uusia roolikokemuksia, esimerkiksi toimittajan roolin omaksumista ja kokemusta merkityksellisessä tehtävässä toimimisesta.
- **Moninäkökulmaisuuksien** kehittyminen on muiden kuuntelemisen kehittymistä ja asioiden moninäkökulmaisuuksien hyväksymistä. Sen oppimista, että samassa tilanteessa voi olla useampi näkemys ”todellisuudesta”.
- **Ulospäinsuuntautuminen** on liikkumista esimerkiksi toimittajan työssä itselleen uusissa sosiaalisissa kuvioissa ja olemalla yhteydessä muihin kuin oman sosiaalisen lähiympäristönsä ihmisiin.

Näiden muutosten mahdollistuminen vie aikaa, edellyttää luottamusta ja lämmintä vuorovaikutusta ”toimitusryhmässä”. Näiden kokemusten lisäksi osallistujat oppivat median tekemisestä, vuorovaikutuksesta, kehittävät digitaalisia lukuaitojaan ja voivat tuottaa itselleen merkityksellisiä asioita mediaesityksiksi. Mediatoimintaan osallistumisen kautta heidän ”äänensä” voi vahvistua yhteiskunnassa. Toimittajan työ ja median tekemisen taidot tukevat kriittistä, yhteiskuntaa mahdollisesti muuttavaa tai vähintään uusia näkökulmia esittelevää, median kautta käytävää vuorovaikutusta.

Kokemustarina Heikki Krook: Mukana mediatoiminnassa

Kun Sosped säätiön Mielettöntä Valoa -hanke vuonna 2014 alkoi, ei minulla ollut vielä käsitystä siitä mitä kaikkea mediatoiminta sisältää tai siitä miten se tulisi minua kehittämään. Silloin minulla ei vielä ollut valmiuksia julkiseen esiintymiseen, koska jännitin tai jopa pelkäsin itseni julkituomista liikaa. Sain kuitenkin tukea opastuksen ja koulutuksen kautta. Vähitellen aloin kehittyä, kun kykyihini uskottiin ja minua kannustettiin itsekin uskomaan onnistumiseeni.

Ensimmäiseen haastatteluuni sain tukea siten, että kävimme haastattelutilanteen yhdessä läpi hankkeen henkilökunnan kanssa. Pohdimme yhdessä mitä kaikkea hyvään radio-ohjelmaan kuu-

luu, kun haastatellaan jotain henkilöä. Opin, että hyvä kysymys on sellainen, mihin ei voi vastata kyllä tai ei. Opin myös, että valmiiksi laaditut kysymykset toimivat kyllä hyvänä runkona, mutta oleellisempaa on antaa haastattelun elää ja kehittyä tilanteen mukaan jatkokysymyksiä tehden.

Jännitys ei kokemukseni mukaan laannu koskaan kokonaan pois, mutta olen saanut huomata miten julkiseen esiintymiseen liittyviä pelkoja voi voittaa tekemällä asioita, jotka pelottavat. Jännittäminen on hyväksi, koska se saa työskentelemään harkitusti ja tekemään parhaansa. Pelkojen voittaminen on oman itsen voittamista ja se kehittää monia valmiuksia, kuten vuorovaikutustilanteessa tarvittavaa sieto-, joustamis- ja palautumiskykyä.



Podcast 3



Mediatoiminta vahvistaa osallistujien ääntä - kokemuksistaan kertomassa Heikki ja Henrik.

Heikki ja Henrik kertovat kokemuksistaan mediatoimintaan osallistumisesta ja sen vaikutuksista heidän elämässään.

Heikki kertoo kokemustarinan positiivisesta mielenterveydestä inklusiivisessa mediatoiminnassa. Miten mediatoiminta on auttanut Heikkiä ja mitä eväitä hän elämäänsä on mediatoiminnasta saanut. Hänen mukaansa mielenterveys on elämäniloa tuottavien asioiden vahvistamaa tunnetta ja kokemusta hyvästä elämänlaadusta.

Henrik kertoo kokemustarinansa, miten Mielettöntä valon toiminta ja Mediatoimintaa kaikille on auttanut häntä selviytymään elämän eri osa-alueilla. Ohjelman viimeisessä osuudessa kuullaan Henrikin kokemustarina miehen mallista yhteiskunnassa ja miten pärjätä ei-perinteisenä miehenä yhteiskunnassamme.

Vertaistuottajana olen saanut oppia tekemään radiota ja kirjoittamaan blogia ja lehteä. Olen myös kuvannut ja editoinut videoita. Olen oppinut käyttämään mediatoiminnassa tarvittavia laitteita ja saanut paljon onnistumisen kokemuksia. Onnistuminen onkin sellainen asia, joka saa ihmisen toivomaan ja haaveilemaan tulevaisuudesta. Onnistuminen ja uusien taitojen oppiminen ovat mielenterveyttä ylläpitäviä asioita. Inklusiivisessa mediatoiminnassa on kyse siitä, miten osallistavan ohjauksen ja opastuksen kautta tullaan osaksi yhteisöä ja opitaan uusia asioita itsestämme, toisistamme ja mediatoiminnasta.

Päämääränä inklusiivisessa mediatoiminnassa on työelämässäkin tarvittavien valmiuksien ja taitojen kehittyminen ja hyvinvoinnin vahvistaminen. Mediatoiminnan avulla pyritään vahvistamaan kokemusta merkityksellisestä elämästä. Vaikka kaikki vertaistuottajakoulutuksen käyneet eivät työllistyäkään media-alalle, on koulutuksella ja inklusiivisella mediatoiminnalla merkitystä hyvän elämänlaadun vahvistajana. Olen itse kokenut sosiaalisten valmiuksieni lisääntyneen ja vahvistuneen mediatoiminnan myötä.

Konkreettisia mediatoiminnan mukanaan tuomia vaikutuksia ovat kohdallani rohkeus tuoda itseäni julki kirjoittamalla ja esiintymällä julkisesti. Olen myös saanut kokea itsetuntoini vahvistuneen onnistumisen kokemusten ja pelkojen voittamisen kautta. Sieto-, joustamis- ja palautumiskykyini ovat nyt paremmat verrattuna aikaisempaan. Koen kiitollisuutta elämää kohtaan, vaikka olenkin saanut elämän varrella kokea paljon kolhuja ja haastavia tilanteita. Olen oppinut suhtautumaan vaikeuksiin ja vastoinkäymisiin rauhallisella mielellä etsien niistä ominaisuuksia itseni kehittämiseen.



Toipumisorientaatio vahvistaa mielenterveyskuntoutujien osallisuutta

Podcastissa Tara Hagmanin vieraana on Niemikotisäätiössä ohjaajana työskentelevä Minna Tikka-Lapveteläinen. He hyödyntävät työssään mielenterveyskuntoutujien kanssa toipumisorientaatiota ja hän kuvaa podcastissa toipumisorientaation periaatteita ja hyviä käytäntöjä.

Toipumisorientaatiossa tuetaan ihmisen toimintakykyisyyttä ja henkilökohtaista toipumisprosessia. Tikka-Lapveteläisen mukaan vertaistuki ja sekä kokemuksellisen tiedon hyödyntäminen luovat toivoa ja ovat tutkitusti tehokas menetelmä toipumisprosessissa.

Tikka-Lapveteläisen mukaan kuulluksi tuleminen on oleellista, kun ihmisiä osallistetaan. Tässä hän ajattelee mediatoiminnan olevan hyvä väline tuoda esille kuntoutujien omaa ääntä radio- ja mediatoiminnan kautta. "Tarvitaan sellaisia foorumeita, missä ihmisiä osallistetaan antamalla heille tilaisuuksia, mahdollisuuksia ja paikkoja, missä voi tuoda omia ajatuksia esiin. Tarvitaan myös sitä, että saa rohkaisua, tukea ja sitä tsemppausta", kuvailee Minna Tikka-Lapveteläinen mediatoiminnan mahdollisuuksia.

Tutustu Niemikotisäätiön toimintaan: Podcast - Me - Niemikotisäätiö on paras paikka toipua! me.niemikoti.fi/podcast/

Representaatio ja merkitysten tuottaminen

Media välittää kuvauksia maailmasta. Näitä kuvauksia voi kutsua esityksiksi eli representaatioksi. Mediaesityksiin liittyy aina merkitysten välittämistä, esitysten tekijä haluaa tuottaa ymmärrettävää sisältöä, jolloin hän ”sisään koodaa” mediaesitykseen omaa ajatteluaan. Tämä ajattelu on usein tiedostamatonta, kulttuurisidonnaista ja heijastaa kunkin ajan tuuskäsitteitä

Ihmiset rakentavat käsityksiään maailmasta erilaisten tiedonmurujen ja nykyään yhä useammin mediaesitysten kautta. Mediaesitysten merkitykset eivät siis ole yhdentekeviä, sillä ihmisillä ei välttämättä ole tietoa vaihtoehtoisista tai muista tavoista esittää taikka käsitellä samaa aihetta. Ihmisten moninaisuuden näkökulmasta on yksilöille tärkeää saada itseään koskevaa tietoa. Oman identiteetin muodostuksen työkalut voivat jäädä kapeiksi, jos omaksi koettua viiteryhmää käsitellään kapeasta näkökulmasta ja ulkopuolisen katseen

Mediatoimintaa kaikille -projektissa representaatio käsiteltiin useasta erilaisesta tulokulmasta:

- Mediaesityksissä on hyvä normalisoida ihmisten moninaisuutta. Toimittajana voi toimia monenlaisista taustoista tulevat ihmiset ilman, että asiaa nostetaan mitenkään esille.
- Mediaesityksissä annetaan ääni niille, jotka eivät yleensä mediassa pääse ääneen ja kertomaan omista näkökulmistaan.
- Mediaesitysten kautta ihmiset saavat tietoa maailmasta, joten esimerkiksi aktivismi kautta on tärkeää tuottaa omasta viiteryhmästä sitä kokemuksellista tietoa, joka usein jää muutoin kuulumatta.
- Monessa podcastissa toivottiin, että moninaisuus näkyisi ja kuuluisi valtavirran mediassa laajemmin: esityksiin käsikirjoitettaisiin ja roolitettaisiin moninaisia ihmisiä lainkaan alleviivaamatta heidän viitekehystään.
- Podcasteissa puhuttiin siitä, ettei ihmisiä pidä typistää vain yhden viiteryhmän edustajaksi. Ihmisellä saattaa olla jokin ominaisuus, mutta tämän lisäksi hän on myös paljon muuta.

Vinkkejä syrjimättömään eli inklusiiviseen kieleen:

- Kun puhutaan muista ihmisistä, käytetään sellaisia termejä, joilla he itse itseään kuvailevat. Näin kunnioitetaan heidän omaa tiedontuotantoaan ja käsitteenmäärittelyään. Omiksi koetut sanat ovat tärkeitä myös ihmisten itsemäärittelyssä.
- Kun puhutaan ihmisistä, joilla on esimerkiksi vammoja tai sairauksia, niin laitetaan ihminen edelle. Esimerkiksi sen sijaan, että sanotaan ”skitsofreeninen”, voidaan sanoa ”ihminen, jolla on skitsofrenia”. Tällöin ihminen ei nähdä yhden ominaisuutensa kautta.
- Vältä vaikeaa akateemista kieltä, käytä selkeää yleiskieltä ja tuttua sanastoa.
- Ihmisistä kerrottaessa ei pidä olettaa asioita heistä. Esimerkiksi maahanmuuttajataustainen poliitikko todennäköisesti haluaa puhua muistakin asioista kuin maahanmuuttopolitiikasta ja hänelle pitää antaa siihenkin tilaa: ihmisiä ei pidä typistää liian kapeiksi.
- Kerro jutussa vain sisällön kannalta olennaiset seikat. Haastateltavan juttuun liittymättömistä ominaisuuksista kertominen todennäköisesti ohjaa tulkitsijan ajattelua oletuksiin.
- Kysy, jos et tiedä.

Sanat ja valta

– vieraana Elina Vainikainen

Merkitysten tuottamiseen liittyy, miten kieltä käytetään. Tätä teemaa käsiteltiin toimittaja, kouluttaja ja yhteisöpedagogi Elina Vainikaisen haastattelussa, jossa käsitellään sanoja ja niiden käyttöön liittyvää valtaa. Ohjelman on toimittanut Tanja Ilmanen.

Ohjelmassa Elina Vainikainen kuvaa kieltä yhtenä vallan käytön muotona ja miten sitä käytetään julkisessa keskustelussa. Hän kertoo tiedostavansa, että ”sillä, kenellä on valtaa käyttää kieltä julkisesti, on myös mahdollisuus ohjata sitä, miten ihmiset tietyistä asioista ajattelevat”. Hänen ideansa Syrjimätön kieli -oppaan tekemiseen lähti siitä, että hän ei löytänyt jo olemassa olevaa opasta inklusiivisesta kielestä ja päätti tehdä sen itse.

Vainikainen kertoo, että hän kiinnostui oppaan aiheesta sitäkin kautta, miten julkisuudessa käytetään kieltä ja miten sillä on konkreettinen merkitys siihen, miten ihmiset ajattelevat ja millaisia mielikuvia asioista herää. Esimerkkinä hän käyttää sitä, puhutaanko ihmisistä syrjäytyneinä vai syrjäytettyinä. ”Jos me puhumme syrjäytyneisyydestä, niin siitä tulee sellainen mielikuva, että ihminen on jotenkin aktiivisesti vaikuttanut siihen, että hän on jotenkin vapaasta tahdosta syrjäytynyt, että hänellä on itsellään mahdollisuus päästä siitä tilanteestaan jotenkin ulos. Mutta jos me puhumme syrjäytetyistä se kiinnittää huomion siihen, että ihminen ei aina kykene hallitsemaan niitä voimia, jotka hänen elämään-



sä vaikuttavat. Eli siis yhteiskunnalliset rakenteet voivat ikään kuin aktiivisesti syrjäyttää ihmisiä.”

Inklusiivisessa eli syrjimättömässä kielessä on kyse Vainikaisen mukaan siitä, että sen piiriin mahtuisi mahdollisimman paljon ihmisiä, ettei ketään sivuutettaisi siitä pois. Esimerkkinä hän käyttää ”hyvät naiset ja herrat” -sanontaa. Vainikaisen mukaan emme osaa kyseenalaistaa sen syrjivyyttä, koska niin on sanottu pitkään, mutta se jättää ulkopuolelle ne ihmiset, jotka eivät tunneta itseään joko naiseksi tai mieheksi; esimerkiksi muunsukupuoliset tai intersukupuoliset.

Vallassa ja kielessä on Vainikaisen mukaan äärimmäisen kiehtovaa se, että emme osaa kyseenalaistaa ilmaisujen syrjivyyttä, koska ne ovat niin normeja. Ihmiset ovat siis tottuneet, että näin puhutaan aina. Inklusiivisen kielen yksi idea onkin kyseenalaistaa vakiintuneita puhetapoja.

Vainikaisen haastattelussa keskitytään julkiseen puheeseen ja siinä käytettyyn kieleen. Jakson lopussa kuullaan kaksi kokemustarinaa, joissa kuvataan yksityistä puhetta, sanoja ja niiden käyttöä. Timkan haastattelu liittyy kiusaamiseen ja sen vaikutuksiin. Tanjan kokemustarinassa kuullaan kielen positiivisesta voimasta.

Lue lisää Syrjimätön kieli -opas:

<https://www.ksl.fi/syrjimaton-kieli-opaasta-valineita-moninaisten-ihmisten-kunnioittavaan-kohtaamiseen/>



Media tuottaa ja purkaa käsityksiä maailmasta ja ihmisistä

Ohjelmassa kysytään, miten kuvaa vähemmistöistä tuotetaan mediassa ja miten ne vaikuttavat vähemmistöjen asemaan. Anna Petsorowon

vieraina tohtorikoulutettava ja kielitieteilijä Hai Nguyen sekä aktivisti ja valokuvaaja Aisha Benahmed. Jaksossa mietitään, onko kaikille ole-massa roolimalleja mediassa ja miten media olisi inklusiivisempi tila kaikille? Miten media avaa ja purkaa ennakkokäsityksiä? Kenellä on vastuu mediassa?

Hai Nguyen on tohtorinkoulutettava ja tutkii, miten mustia amerikkalaisia ja aasialaisia vähemmistöjä esitetään mediassa. Hän on tutkinut myös muiden vähemmistöjen osuutta mediassa, mm. siitä, miten heidän asemaansa ja kontekstiaan käytetään mediassa. Kenen äänellä puhutaan, esimerkiksi ihmisoikeusrikkomusten kohdalla unohtamatta muita vähemmistöjä.

Aisha Benahmed on aktivisti ja valokuvaaja ja keskittyy Suomen tilanteeseen. Miten vähemmistöistä tuotetaan mediaa ja miten ne vaikuttavat vähemmistöjen asemaan.



Dialoginen ja kulttuurisesti kestävä media

Anna Petsorowon vieraina ovat Familia ry:n suunnittelija Sainabou Sillah sekä Kulttuuri- ja uskontofoorumi Fokus ry:n toiminnanjohtaja Marja Laine. He keskustelevat rakentavasta dialogista ja median vastuusta. Ohjelmassa nostetaan esille median tekijöiden vastuu huolehtia, ettei ihmisryhmiä leimata, kaikkia kohdellaan

yhdenvertaisesti sekä jokaisen ihmisyyttä kunnioittavasta kohtaamisesta myös mediaympäristössä.

Laine ja Sillah ovat samaa mieltä, että medialla on valtava vastuu siitä, miten yhteiskunnassa puhutaan ihmisistä. Siksi heidän mielestään mediassa pitää laajentaa sitä kirjoja ihmisistä, jotka pääsevät mediassa ääneen eikä puhua vähemmistöryhmistä ulkoapäin. Samalla he peräänkuuluttavat laadukasta dialogisuutta turvallisemmassa tilassa.

Fokus ry julkaisee dialogikasvatusmateriaalia sivuillaan: <https://dialogikasvatus.fi/>

Familia ry:n opas Kuinka puhua rasismista ja syrjinnästä: opas kasvattajille ja ammattilaisille. <https://www.familia.fi/kuinka-puhua-rasismista-ja-syrjinnaumlstauml--opas.html>



KiviMediassa kehitysvammaiset aikuiset tekevät media- ja viestintäalan töitä

KiviMedia tarjoaa kehitysvammaisille mahdollisuuden tulla näkyväksi, saada oma ääni kuuluviin ja olla osa yhteiskuntaa. Mediatoimintaa

kaikille -jakson vieraina kuullaan KiviMedian toimittajia Shumail Kazia ja Inka Timgreniä sekä mediatoiminnanohjaaja Onni Pohjanpaloa. Heitä haastatteli Tanja Ilmanen.

Ohjelmassa kuullaan aluksi Onni Pohjanpalon haastattelu, jossa hän kertoo työstään sekä KiviMedian toiminnan arjesta. Toisessa osiossa on Shumail Kazin ja Inka Timgrenin haastattelu, jossa he kertovat, mitä kaikkea ovat toimittajina KiviMedialla tehneet. Juttuaiheita on julkisviereista nokkajuniin vaikka kokkiohjelman kautta. Jakson viimeisen osion Shumail Kazi on toimittanut KiviMedialle. Tässä osassa hän kertoo Pariisin metrosta.

KiviMedia on Lyhty ry:n mediatyöpaja kehitysvammaisille aikuisille. Lisää toiminnasta löydät heidän verkkosivuiltaan: www.lyhty.fi/
KiviMedian verkkosivut: kivimediat.wixsite.com/kivimedia



Sukupuolivähemmistöt mediassa - vieraana psykologi Ave Valojää

Siikku Kiiveri ja psykologi Ave Valojää keskustelevat mediakentän sukupuolivähemmistöihahmoista ja -representaatiosta esimerkkien kautta. Sukupuolivähemmistö on terminä laaja, mutta yleisesti tällä tarkoitetaan ihmisiä, joiden sukupuoli-identiteetti ei vastaa syntymässä määritellyä sukupuolta. Sukupuolivähemmistöön kuu-

luvat transsukupuoliset, muunsukupuoliset (eli ei naiseksi tai mieheksi identifioituvat ihmiset), transvestiitit ja jotkut intersukupuoliset henkilöt.

Tällä hetkellä sukupuolivähemmistöt näkyvät mediassa heikosti. Hahmot ovat usein sivuhahmoja, ja heidän tarinansa käsittelevät usein pääosin heidän sukupuoli-identiteettiään. Päähenkilöinä sukupuolivähemmistöjä näkyy ainoastaan sarjoissa, joiden fokus on juuri vähemmistökokemuksessa. Muunsukupuoliset hahmot esitetään myös usein epäinhimillisinä hahmoina, kuten robotteina tai alieneina.

Valojää toivoo, että tulevaisuudessa saisimme enemmän mediaa sukupuolivähemmistöiltä itseltään: näin tarinoiden sisältämä mahdollinen kärsimys vaikuttaa vähemmän tirkistelevältä, sekä saisimme autenttisempia ja moninaisempia tarinoita. Molemmat haastattelun osapuolet ovat kuitenkin siitä yksimielisiä, että eniten mediakenttä kaipaisi vain yksinkertaisesti lisää sukupuolivähemmistöön kuuluvia hahmoja.

Osallistavampi työote mediatoiminnassa

Mieletöntä valoa on oikea media, jossa sekä video-, radio- että lehti-toimitukset kokoontuvat kerran viikossa toimituskokouksiin (tiimimuotoinen toiminta). Niissä ideoidaan tuotantoja, jaetaan työtehtävät ja seurataan tuotantojen edistymistä. Itse tekeminen tapahtuu toimituskokouksien ulkopuolella, erikseen sovittuina aikoina. Media välineenä tarjoaa jokaiselle kunkin toimintakyvyn mukaan sopivan kokoisia työtehtäviä, ja sen projektimaisuus vastaa työelämän usein projektimaista luonnetta. Tekemällä tuotantoja työelämätaidot kohentuvat kuin huomaamatta. Harjoittelemalla ammattimaisen median tekemistä stigma hälvenee ja toimijuus korostuu.

Mieletöntä valoa -toiminta on suunnattu median tekemisestä kiinnostuneille nuorille aikuisille, joilla on erilaisia, usein mielenterveyteen liittyviä haasteita löytää paikkaansa esimerkiksi työ- tai opintomaailmassa. Mieletöntä valoa tähtää osallistujien osallisuuden ja osaamisen kokemusten vahvistamiseen ja tarjoaa siten välineitä oman polun löytämiseen sekä opintoihin tai työelämään kiinnittymiseen. Toiminnassa keskitytään ihmisten ”terveeseen”, toiminnalliseen puoleen ja vahvistetaan sitä. Fokus on tekemisessä. Useat osallistajat kokevat voivansa vaikuttaa asioihin Valon medioiden kautta.

Huomioitavaa on Mielettömän valon osallistujalähtöisyys. Osallistajat ideoivat itse, mitä media-tuotantoja haluavat tehdä, työntekijöiden tehtävä on mahdollistaa toteutettavissa olevat ideat. Ulkopuolelta, esimerkiksi muilta järjestöiltä tulevat yhteistuotantotoiveet käsitellään yhdessä osallistujien ja työntekijöiden kesken. Myös tiimimuotoinen rakenne on syntynyt sen pohjalta, mitkä median muodot ovat osallistujia kiinnostaneet (radio, video, lehti). Rakenne elää osallistujien

mielenkiinnon mukana. Yksittäiset mediatuotannot muotoutuvat osallistujien toiveiden ja mielenkiinnon mukaan.

Valossa tehdään esimerkiksi lehteä, radio-ohjelmia, podcasteja, videotuotantoja, striimausta. Toiminnassa opitaan tekemällä: joitakin työpajoja lukuun ottamatta median tekemisen taitoja ei opiskella, vaan lähdetään tekemään yhdessä vain pienen perehdytyksen kautta. Kaikki valmiiksi saadut tuotannot julkaistaan kootusti toiminnan mieletontavaloa.fi -sivuilla.

Toimintaan tullaan mukaan alkuhaastattelun kautta. Sen aikana kartoitetaan osallistujan elämäntilannetta ja mielenkiinnon kohteita sekä yhdessä pohditaan, onko toiminnasta hyötyä hänen elämäntilanteessaan.

Vertaistuottaja

Vertaistuottaja on toiminnan osallistujan ”titteli”. Kun uusi kävijä tulee toimintaan mukaan, hän osallistuu muutaman päivän vertaistuottajakurs-



sille. Kurssilla tutustutaan toisiin ja toimintaan, käydään läpi muun muassa median pelisääntöjä, määritellään oman ryhmän arvot ja tehdään pieniä käytännön harjoituksia. Tämän jälkeen osallistuja valitsee tiimin (lehti-, video- tai radiotiimi), joka työskentelee kahden kuukauden jaksoissa. Osallistujien tavoite on yhden jakson aikana tehdä iso yhteinen tuotanto ja mahdollisia muita projekteja. Jakson jälkeen osallistuja voi joko vaihtaa tiimiä tai pysyä siinä. Tiimeissä voi tehdä tuotantoja sekä ryhmässä että yksin, työntekijöiden tukemana. Toimintaan voi tulla tutustumaan myös suoraan, jos kurssille tulo ei syystä tai toisesta onnistu. Osallistujat ideoivat tuotannon ja hyväksyvät yhdessä tilaustyöt. Työntekijöiden tehtävä on tukea heitä ja mahdollistaa tuotannon pitämällä rakenteet yllä.

Tiimit

Yksi tiimijakso kestää 7-8 viikkoa. Osallistujien tavoite on yhden jakson aikana tehdä iso yhteinen tuotanto ja mahdollisia muita projekteja. Jakson jälkeen osallistuja voi joko vaihtaa tiimiä tai pysyä siinä. Tiimeissä voi tehdä tuotantoja sekä ryhmässä että yksin, toisten vertaistuottajien ja työntekijöiden tukemana.

- Osallistujat ideoivat tuotannon ja hyväksyvät yhdessä tilaustyöt. Työntekijöiden tehtävä on tukea heitä ja mahdollistaa tuotannon pitämällä rakenteet yllä. Mielettömän valon toiminnassa on kolme erilaista tiimiä: videotiimi, radiotiimi ja lehtitiimi. Videotiimissä tehdään omien tuotantoja ja yhteistuotantoja muiden järjestöjen kanssa. Esimerkiksi esittelyvideoita tai tilaisuuksien striimauksia.
- Radiotiimissä tehdään mm. popup-radiota: viedään radiostudion välineet johonkin tapahtumaan ja tehdään sieltä suora lähetys. Näin median tekeminen tuodaan ihmisten nähtäville ja osaksi elävää elämää.
- Lehtitiimissä toteutetaan neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Valoa! -lehteä.

Tiimit ovat mediatoimituksia. Kerran viikossa joka tiimi kokoontuu 1,5 tunniksi ja suunnittelee yhteisiä tuotantoja. Varsinainen toteutus tapahtuu muulla ajalla. Tiimeissä tehdään tuotantojen välitsekkauksia: minkälaisia tuotantoja ja tehtäviä ihmisillä on sekä miten ne etenevät. Jokaisesta tiimitapaamisesta laaditaan muistio ja se lähetetään kaikille osallistujille.

Tiimien määrä elää sen mukaan, mitkä mediävälitteet osallistujia kiinnostavat. Esimerkiksi vuonna 2022 kokoontui myös valokuvatiimi, koska valokuvaamisesta kiinnostuneita osallistujia oli runsaasti.

Ryhmän vuorovaikutuksessa osallistujien itseilmaisu ja toisten kuuntelemisen taidot kehittyvät. Osallistujat kuvaavat, että tiimityöskentely tukee työelämä- ja ryhmätyötaitoja.

Tuotanto

Toiminnassa tuotannoksi kutsutaan prosessia, jonka aikana tehdään mediatuotos tai -tuotanto. Tuotannot voivat olla yksilöllisiä ja omia tuotoksia (esimerkiksi podcast tai oma video) tai yhteisöllisiä ja isompia tuotantoja (esimerkiksi Kyläradio, Valoa!-lehti tai Valo valvoo –keskusteluohjelma). Tuotannot koostuvat karkeasti neljästä vaiheesta, joista markkinointi ja jakelu kulkee aikaisempien kanssa limittäin:

- 1. Esituotanto**
- 2. Tuotanto**
- 3. Jälkituotanto**
- 4. Markkinointi ja jakelu**

Tuotantoprosesseja käsitellään arjen toiminnassa tiimeissä. Tiimitapaamisissa osallistujat tai työntekijät ottavat esille ideoita, juttutyyppejä tai aiheita, joita toiminnassa voisi tehdä. Toisteisissa tuotantoprosesseissa tapahtuu mediaoppimista, kun taidot hiljalleen karttuvat yhä itsenäisempään työskentelyyn.

Jokainen valitsee omat aiheensa

Tuotantoihin ja toimituksellisiin töihin osallistujat valitsevat itseään kiinnostavat aiheet ja teemat. Juttujen näkökulmat valitaan itse tai ne kehittyvät yhdessä ryhmässä keskustelemalla. Kun saa valita itse omat juttuaiheet, nousee oma motivaatio niiden toteuttamiselle. Jos osallistujilla ei ole omia ideoita, voidaan niitä ideoita yhdessä tai työntekijät voivat esittää ajankohtaisia teemoja, joista

juttuja voisi lähteä työstämään. Valitusta juttuaiheesta saa myös luopua, jos tuntuu, ettei motivaatio riitä sen työstämiseen. Riittämättömän motivaation sanoittaminen on myös taito, jota voi vahvistaa toiminnassa.

Omalla nimellä vai nimimerkillä?

Julkaisujen yhteydessä on tärkeää nostaa osallistujan rooli esille. Monet julkaisuista menevät verkkosivuille ja someen, jolloin näihin voi palata myöhemmin. Samalla tämä tarkoittaa, että laajemmat yleisöt voivat löytää nämä mediatuotteet. Jokainen osallistuja saa julkaisuun nimensä valitsemallaan tavalla. Osa haluaa olla mukana koko nimellään, osa mieluummin pelkällä etunimellä, valitsemallaan kutsuanimellä tai nimimerkillä. Nimen käytön osalta jokainen osallistuja päättää itse ja käytäntö voi vaihtua tuotantokohtaisesti.

Palaute tukee osallistujaa

Tiimitapaamisilla oman jutun edistyminen esitellään muulle ryhmälle ja samalla saadaan palautetta. Vaikka osallistujat voivat tehdä omia juttuja itsenäisesti, on heillä mahdollisuus kuulua ryhmään ja saada ryhmältä palautetta. Tämä tukee yhteisöllisyyden kokemusta, mutta toimii myös vuorovaikutuksellisenä tilana, jossa jokaisella on mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan muiden kuultavaksi.

Palautteen saaminen voi tuntua vaikealta. Oman keskeneräisen työn esittely on jännittävää, joskus jopa pelottavaa. Yhteisissä säännöissä on sovittu, että toiminnassa palaute annetaan asiallisesti ja rakentavasti. Palaute on positiivista, onnistumisia vahvistavaa. Työntekijät voivat antaa kehitys- ja korjausehdotukset yksityisemmin ja hyvin perustellen. Osallistujien kokemuksia vahvistetaan onnistumisten kautta.

Ohjaajat ylläpitävät rakenteita

Toiminnan ohjaajat (tuottajat) ylläpitävät rakenteita. He viestivät osallistujille tiimitapaamisista,

aikatauluista, lähettävät tiimimuistiot ja seuraavat tuotantojen etenemistä. He ovat toiminnassa osallistujia varten ja osallistujat voivat kertoa heille tarpeistaan, toiveistaan tai muutoksista elämäntilanteesta. Ohjaajat tukevat osallistujia säätelemään omaa kuormitustaan ja tunnistamaan omien voimavarojensa rajoja. Toiminnan arjessa turvallisuudesta huolehditaan muun muassa säännöin, mukavalla ryhmätoiminnalla sekä purkamalla mahdolliset konfliktit välittömästi. Ohjaajien tehtävä on varmistaa, että toiminnassa noudatetaan sääntöjä ja ylläpidetään turvallista tilaa sekä huomioida jokainen osallistuja yksilöllisesti. Osallistujien mielipiteitä kysytään aktiivisesti ja ne pyritään huomioimaan toiminnan käytännössä ja kehittämässä.

Luottamus osaamiseen

Jokaisella osallistujalla on taitoja ja osaamista. Ohjaajien tehtävä on osoittaa osallistujille, että

heidän taitonsa ja osaamisensa huomataan ja siihen luotetaan. Sopivan kokoiset tehtävät ja tehtävissä onnistuminen vahvistavat osallistujan itsetuottamusta ja taitojen kehittymistä. Luottamusta osallistujan kyvykkyyteen voi osoittaa esimerkiksi ohjaamalla osallistujia toistensa työpareiksi tai auttamaan muita niissä tehtävissä, joissa osallistujalla on hyvät taidot.

Mieletöntä valoa -pelisäännöt:

1. Tule ajoissa paikalle. Ilmoita, jos et pääse.
2. Tule vain terveenä paikalle.
3. Pidä kännykkä taskussa tiimien ajan (tietoa saa hakea).
4. Siivoa omat jäljet ja edistä yleistä siisteyttä.
5. Vältä tuhlaamista ja kierrätä kaikki mahdollinen.
6. Kuuntele muita, anna kollegallekin puheenvuoro.
7. Pysy asiassa, kunnioita yhteiselle toiminnalle varattua aikaa. Ole läsnä.
8. Tee se, mihin olet sitoutunut. Esteen sattuessa ilmoita asiasta.
9. Anna ja vastaanota rakentavaa palautetta. Asiat asioina.
11. Kaikki valmiit tuotannot julkaistaan toiminnan sivuilla.
12. Mahdolliset palkkiokeikat jaetaan aktiivisten osallistujien kesken tasapuolisesti.
13. Toiminnassa voi olla mukana kaksi vuotta.

Päivitämme pelisääntöjä yhdessä, kun siihen on tarvetta.



Mieletöntä valoa -mediatoiminnassa huomioidaan osallistujien moninaisuus

Jouni Tamminen on vastaava tuottaja Sosped-säätiön Mieletöntä valoa -mediatoiminnassa. Toiminta on suunnattu haavoittuvassa asemassa oleville nuorille aikuisille. Haastattelijana Heikki Krook.

Meillä inklusiivisuus on aktiivista käytöstä, jossa varmistetaan osallistujan yhteenkuuluvuus muun ryhmän kanssa. Jokainen voi tulla omana itsenään, omine piirteineen ja ne voidaan nähdä ammattitaitona toiminnassa. Eli se ainutlaatuisuus on vahvuus ja mahdollisuus, ei estävä asia. Käytännössä tämä näkyy siinä, että jokainen voi tehdä omista lähtökohdistaan sellaista tuotantoa tai sen osaa, jossa haluaa olla mukana. Ryhmässä voi kokea yhteenkuuluvuutta ja samaan aikaan itsestään ainutlaatuisuutta, eikä sitä suljeta pois tai pidetä huonona asiana. Me näemme jokaisessa vahvuuksia ja kannustamme niiden vahvuuksien kehittämiseen. Sosiaalipedagogiikkaan kuuluu yhdessä kasvaminen eli asioita tehdään yhdessä ja ryhmän tuki on aina olemassa työntekijöiden tuen lisäksi.

Toimittajan roolissa voi kertoa omista kokemuksistaan. Pyrimme nostamaan esille ratkaisukeskeisyyttä ja luomaan toivon näkökulmaa. Asioista puhuminen vähentää stigmaa ja osallistujat voivat kertoa näkemyksistään kokemus-asiiantuntijoina. Toiminta on toipumisorientaatiomallin mukaista. Ominaispiirteenä on se, että tehdään mediaa ja jutut on tehty julkaistavaksi.



Työelämävalmiudet vahvistuvat yhteisessä toimitusmaisessa työskentelyssä. Jokainen voi oppia ottamaan vastuun omasta tekemisestään yhteisen työn edistämiseksi. Journalistisen vastuun kantaminen tuo mukanaan ymmärrystä median toiminnasta ja lisää medialukutaitoja.

Me olemme mediatoimitus ja tekemällä julkaisuja, tuottamalla mediaa voi kokea voivansa vaikuttaa käsiteltäviin asioihin. Yhteisöllisyys rakentuu yhdessä tekemisen ympärille. Jokainen pieni pala yhteisessä tuotannossa on merkittävä, jotta kokonaislopputulos syntyy. Kaikkien ei tarvitse olla "tähtitoimittajia" tai "huippueditoijia", sillä jokaisella tehtävällä on vaikutuksensa yhteisessä työssä.

Toiminnassa kaikki saavat olla sellaisia kuin ovat ja mukaan saa tuoda omat elämäkokemukset. Ihmisellä on perustarve kuulua porukkaan. Tässä pääsee harjoittelemaan median tekemistä ja oppii tuomaan itseään julki. On turvallista sanoa oma asia ääneen. Se on vahvistumista ja voimaantumista.

Usein osallistujat kertovat, että ovat saaneet "eväitä elämään". Jos me pieneltäkin osalta voimme tukea, että ihmiset saavat hyötyä elämänsä, niin olemme todella iloisia. Työntekijänä koen itsekini saavani paljon, koska kaikki nämä ihmiset auttavat minuakin hahmottamaan tätä maailmaa ja tämän maailman monimuotoisuutta.

Osallistujien luomat toiminnan säännöt

Toiminnan säännöt eli Mielettömä valoa -vertaistuottajan roolit ja rajat.

Jokaisella vertaistuottajakurssilla tutustutaan toiminnan sääntöihin ja arvoihin, ja tarvittaessa osallistujat päivittävät niitä. Tekemällä ja päivittämällä sääntöjä osallistuja samalla sitoutuu noudattamaan niitä. Säännöt ja arvot ovat kaikkien nähtävillä toimituksessa. Mahdollisissa ristiriitatilanteissa sääntöihin palataan, muuten sääntöjä ei itse toiminnassa käsitellä.

Sitoutuminen ja aikataulut

Kukin itse määrittelee sen, kuinka paljon haluaa ja pystyy olemaan mukana vertaistuottajakurssin jälkeen. Vertaistuottajan tehtävät ovat 1) keikkaluontoisia (esim. kuvauskeikka tms.) 2) viikoittain tapahtuvia (esim. tiimikokoukset). Toive on, että osallistuja sitoutuisi valitsemaansa tiimiin sen keston (seitsemän viikkoa) ajaksi.

Asiassa pysyminen

Mielettömän valon toiminnassa tuotetaan mediasisältöjä. Kaikki yhteisesti vastaavat siitä, että pysytään niissä aiheissa, jotka kulloinkin ovat käsitelyssä ja kukin saa keskittyä omaan rooliinsa tuotantotyössä.

Tavoitteet ja arviointi

Vertaistuottajan ja tuotantotiimien toiminnan tavoitteina on mediasisältöjen tekemisen lisäksi oppia yhdessä uusia asioita sekä tuottaa onnistumisen kokemuksia. Tärkeintä on luoda turvallinen ja kannustava ilmapiiri. Itselle on hyvä asettaa tavoitteita: ne voivat liittyä median tekemiseen, ryhmätyötaitoihin, muiden ohjaamiseen ja auttamiseen jne. Näitä tavoitteita voi myös itse arvioida ½-vuotis- ja tiimikyselyissä.

Ei hoidollista vastuuta

Kaikkia autetaan hätätilanteessa, mutta muuten vertaistuottajille ei kuulu minkäänlaista hoidollista vastuuta. Vertaistuottajan toiminnan kannalta tärkeintä on tietää, kehen voi ottaa yhteyttä ongelmatilanteissa.

Omat rajat

Mielettömä valoa -toiminnassa keskiössä on median tekeminen ja uusien taitojen oppiminen yhdessä. Vertaistuottajana on hyvä sanoa rehellisesti ja suoraan, missä omat rajat kulkevat, jottei itse kuormitu liikaa. Näin myös muut tietävät sen ja voivat toimia sen mukaan.

Vertaistuottajien tulee huolehtia siitä, ettei itse kuormitu muiden ongelmilla ja ns. ota niitä omikseen. Vertaistuottajille ja myös muille toiminnassa mukana oleville tarjotaan mahdollisuus puhua ja purkaa kokemuksiaan eli vertaistyönohjausta. Tämä toteutetaan tarpeen mukaan pienemmissä ryhmissä niin että mukana on aina toiminnan työntekijä.

Toimittajan etiikka

Vertaistuottajan tulee pitää kiinni yhdessä sovitusta arvoista ja toimittajan etiikasta myös tuotantotoiminnassa eli juttuja tehtäessä. Näissä asioissa voi aina kysyä apua Mielettömän valon työntekijöiltä. Päätoimittajana toimii Jouni Tamminen eli hän kantaa viimeisenä vastuun sisällöistä.

Lopuksi

Mokaaminen on sallittua ja itselleen ja yhdessä saa nauraa.

Esteettömyys tuotannoissa ja koulutuksissa

”Esteettömyyden kannalta olisi hyvä jakaa koulutukseen kuuluvat tehtävät etukäteen. Kaikkea ei tarvitse jakaa, mutta autistiselle ihmiselle on yleistä esimerkiksi se, että on hankala keksiä kysymyksiä ilmasta. Se EI tarkoita, ettei toinen ihminen kiinnostaisi, vain sitä, että keksimiseen voi tarvita enemmän aikaa. On huomattavasti helpompi heittäytyä tehtäviin, jos tietää etukäteen tehtävänannon ja voi jotenkin henkisesti varautua.”

Makte listasi hyviä käytäntöjä, jotka lisäävät kaikkien osallistumisen mahdollisuuksia

Kaikilla ei ole samoja mahdollisuuksia osallistua. Toiminnan rakenteita tarkastelemalla ja toiminnan tapoja kehittämällä voidaan yhä useammalle mahdollistaa osallistuminen ryhmän täysivaltaisena jäsenenä.

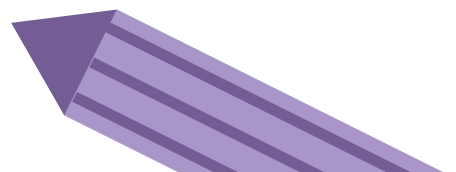
Huomioi esteettömyys:

- **Fyysinen esteettömyys:** Kynnyksettömyys, rampit ja hissit, INVA-WC:t jne.
- **Visuaalinen esteettömyys:** Käytetään helppolukuisia fontteja sekä kontrastisia värejä.
- **Kuuloon liittyvä esteettömyys:** Videoissa on oltava tekstitykset tai viittomakielinen tulkau.s
- **Kommunikaation ja ymmärtämisen esteettömyys:** Puhutaan selkeästi lausuen, pyritään selittämään asiat auki sekä kiinnitetään huomiota erilaisten ihmisten kielitaitoon.
- **Saavutettavuus:** Varmistetaan, että materiaali on ymmärrettävissä ja käytettävissä kaikille. Esimerkiksi kirjoitettu teksti on joko luettu ääneen tai luettavissa ruudunlukuteknologialla.
- **Neurokirjoon liittyvä esteellisyys:** ”Näkymätön” esteellisyys:
- Kielenkäytön selkeys
- Varmistetaan, että jokainen voi olla omassa omana itsenään ilmaisuun, kehonkielen tai puhetaan katsomatta.
- Ei oleteta, että tietynlainen kehonkieli on huonompi tai väärin, jos se ei vastaa neurotyypillistä kehonkieltä tai ilmaisua (palataan tähän myöhemmin tarkemmin).
- **Sosiaalinen esteettömyys:** Tila on turvallinen ja huomioi monenlaiset ihmiset, esimerkiksi sukupuolten moninaisuuden.



Kaikessa Mielettömän valon toiminnassa noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita:

- ota vastaan saamasi palaute, korjaa tarvittaessa käytöstäsi
- älä kuvaa ilman lupaa
- ei syrjintää rasismia, xenofobiaa, seksismiä, homofobiaa, transfobiaa, cisseksismiä, ableismia yms
- anna muidenkin puhua
- älä oleta: sukupuolta, taustaa, seksuaalisuutta, toimintakykyä, varallisuutta
- ei väkivaltaa
- ei keho kommentointia, jokainen keho on hyvä keho
- anna tilaa, älä koske ilman lupaa



Mieletöntä valoa -toiminnan arvot

Jokaisella vertaistuottajakurssilla tutustutaan toiminnan sääntöihin ja arvoihin, ja tarvittaessa osallistujat päivittävät niitä. Tekemällä ja päivittämällä sääntöjä osallistuja samalla sitoutuu noudattamaan niitä. Säännöt ja arvot ovat kaikkien nähtävillä toimituksessa. Mahdollisissa ristiriitatilanteissa sääntöihin palataan, muuten sääntöjä ei itse toiminnassa käsitellä.

Rehellisyys

Kaiken lähtökohta, tulee olla rehellinen muille ja itselle. Toiminta on avointa ja läpinäkyvää.

Rakkaus

Asenne elämää kohtaan, avaa mahdollisuuden nähdä pienetkin asiat merkityksellisinä.

Optimismi

Suhtaudutaan maailmaan ratkaisukeskeisesti: valittamisen sijaan pyritään näkemään ja tarjoamaan vaihtoehtoja.

Empatia

Uskaltaa asettua toisen asemaan ja kokea myötätuntoa häntä kohtaan.

Kunnioitus

Kaikki saavat olla sellaisia kuin ovat. Erilaisuus ja erilaiset mielipiteet ovat rikkautta (sananvapaus, jonka kautta tulee myös vastuu siitä, mitä sanoo). Pyritään joustamaan kunkin tarpeiden ja tilanteiden mukaan. Ketään ei pakoteta muottiin.

Vastuuntunto

Kannetaan vastuuta toisista, itsestä ja tehtävistä. Pyritään oma-aloitteisuuteen.

Tasa-arvo

Taataan kaikille samat mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa ja otetaan huomioon jokaisen yksilöllisyys. Tasa-arvo ei tarkoita tasapäästämistä.

Rohkeus

Meillä on mahdollisuus tehdä yhteiskunnallisesti rohkeita avauksia, rohkeata mediaa.

Asiassa pysyminen

Pysytään olennaisessa asiassa ja kunnioitetaan kunkin yksityisyyttä. asiat asioina.

Arvostus / arvon antaminen

Tunnistetaan ja tunnustetaan erilaisten tehtävien merkittävyys ja tärkeys. Tehtävien arvoa ei voi mitata yksiselitteisesti esimerkiksi rahassa (tai sosiaalisen median tykkäyksissä).

Yhteisöllisyys

Olemme yhteisömedia. Itse tehtyjenkin juttujen takana on Mielettömän valon yhteisön tuki. Annetaan kaikille mahdollisuus tuntea kuuluvansa mukaan porukkaan sitoutumalla näihin arvoihin ja pelisääntöihin.



Ryhmämuotoinen mediatoiminta vahvistaa osallisuutta

Mediatoimintaa kaikille -sarjan neljännessä jaksossa kuullaan aluksi Taran ja Annan kokemuksia, miten ryhmämuotoinen mediatoiminta vahvistaa osallisuutta ja mahdollistaa oman äänen kuuluville saattamisen. Jälkimmäisessä osassa on esimerkki osallistujan tekemästä haastattelusta aiheesta mielenterveyskuntoutujan ihmisoikeudet. Ohjelman loppuosassa vieraana on Karoliina Ahonen. Hän puhuu suomalaisesta mielenterveyspolitiikasta, mistä hän on tehnyt oman väitöksensä. Sirja on toimittanut molemmat haastattelut.

Mediatoiminnan osallistujat Tara ja Anna kertovat kokemuksistaan ja siitä, mitä ovat mediaa tekemällä oppineet. He ovat oppineet lähdekriittisyyttä sekä median tekemistä. He ovat tehneet monenlaisten ihmisten haastatteluja. Haastatteluilla ihmisillä on ollut erilaisia näkemyksiä sekä kokemuksia maailmasta. Anna kertoo oppineensa monien erilaisten ihmisten näkemyksistä suvaitsevaisuutta sekä ymmärrystä ihmisten moninaisuudesta. Tara sanoo oppineensa suvaitsevaisuutta ja saaneensa jopa toiminnan myötä toivoa elämäänsä.

Haastatteluja tehdessään Tara ja Anna ovat päässeet monenlaisiin tilaisuuksiin sekä tapahtumiin kuten festivaaleille tai haastattelukeikoille. Samalla Tara kokee voivansa vaikuttaa ja nostaa esille itselleen tärkeitä aiheita.

Anna korostaa toimitustyössä taustatyön merkitystä, että siihen on hyvä paneutua huolella. Toimittajana hän kertoo oppineensa rajaamaan juttujaan. Sirja tarkentaa, että onko tämä sitä kriittistä medialukutaitoa, johon Anna vastaa myöntävästi. Toimittajana työskennellessä Anna kokee usein jännittävänsä, mutta haastattelut usein lähtevät vuorovaikutteisesti liikkeelle ja siitä syntyy elävä kertomus.

Tara ajattelee, että osallisuutta voidaan valmentaa. Ihmisiä on hyvä kannustaa ja jopa hieman "potkaista takamukselle" eli työntää hieman pidemmälle myönteisellä otteella. Anna näkee osallisuuden oman äänen kuulumisena. Hän haluaa kehittyä ja siksi rakentava palaute on todella tärkeää. Tara kertoo, että mediatoimintaan osallistuminen on tukenut hänen palautteen vastaanottamisen taitoja.

Journalistin säännöt

Toiminnassa noudatetaan journalistin ohjeita. Ohjeet on tarkoitettu ammattijournalisteille ja niitä noudatetaan kotimaisissa vastuullisissa medioissa. Tunnistat mediat ”vastuullista mediaa” -merkistä. Olemme tiivistäneet alle Mielettömän valon mediatoiminnan kannalta olennaisimpia periaatteita, mutta tutustumme aina uuden osallistujaryhmän kanssa vertaistuottajakoulutuksessa Julkisen sanan neuvostoon, journalistin oikeuksiin, velvollisuuksiin sekä oikaisun periaatteisiin. Tutustu Julkisen sanan neuvoston toimintaan ja journalistin sääntöihin osoitteessa https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/

Totuudenmukaisuus

Lukijoilla, kuuntelijoilla ja katselijoilla on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Journalisti on vastuussa tästä toimiessaan tehtävässään. Tiedon tulee olla totuudenmukaista ja perustua faktoihin. Hyvää tapaa on noudatettava myös toisen työtä käsitettäessä. Lähde on mainittava, kun käytetään toisen julkaisemia tietoja.

Vastuu

Journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen. Journalistilla on oikeus ja velvollisuus noudattaa salassapitovelvollisuutta ja pitää tietojen luottamuksellisesti antaneen henkilöllisyyden salassa. Tiedot on tarkastettava mahdollisimman hyvin myös silloin kun ne on aikaisemmin julkaistu.

Jokaisen ihmisarvoa tulee kunnioittaa. Etnistä alkuperää, kansalaisuutta, sukupuolta, vakaumusta, seksuaalista suuntautumista tai näihin verrattavaa ominaisuutta ei pidä tuoda esiin halventavasti tai asiaankuulumattomasti.

Haastateltavan ja haastattelijan oikeudet

Haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää, millaisessa asiayhteydessä hänen lausumaansa käytetään. Hänelle on myös kerrottava, jos

haastattelua voidaan käyttää useissa eri välineissä. Haastateltavalle pitää aina kertoa, onko keskustelu tarkoitettu julkaistavaksi vai ainoastaan tausta-aineistoksi.

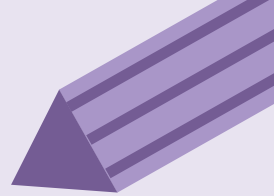
Lähdekritiikki

Journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen, tiedot on tarkistettava mahdollisimman hyvin myös silloin kun ne on aikaisemmin julkaistu.

Henkilökohtainen hyöty

Journalisti ei saa käyttää väärin asemaansa. Hänen ei pidä käsitellä aiheita, joihin liittyy henkilökohtaisen hyötymisen mahdollisuus, eikä journalisti saa vaatia tai vastaanottaa etuja, jotka voivat vaarantaa riippumattomuuden tai ammattietiikan. Tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti.





Henrikin vinkit: Miten tehdä seksuaali-/sukupuoli- vähemmistöinklusiivista mediaa?

- Kun haastatellaan ihmistä, ei oleteta ihmisten sukupuolta (esim. "tämä henkilö", ei "tämä nainen").
- Kielissä, missä käytetään useampia kuin yhtä pronominia, on korrektaa käyttää sukupuoli-neutraalia muotoa (esim. ruotsiksi "hen", englanniksi "they")
- Voi käyttää sukupuolitettuja termejä, jos henkilö itse kertoo sukupuolensa.
- Ei oleteta edes lapsen sukupuolta, ellei lapsi itse kerro sitä.
- Jos haastateltava kertoo kumppanistaan, ei oleteta kumppanin sukupuolta, ellei hän itse kerro sitä.
- Jos henkilö itse sanoo mies/vaimo, sitä on ok käyttää.
- Haastattelussa ei oleteta ihmisten seksuaalisuutta, ellei hän itse kerro sitä.
- Asioissa, jotka liittyvät seksuaali-/sukupuoli-vähemmistöihin, ääni tulee antaa vähemmistön edustajalle, eikä esimerkiksi lääkärille, poliitikolle tai huoltajalle.
- Muutenkin tulisi pyrkiä siihen, että kaikki mahdolliset seksuaalisuudet ja sukupuolet näkyvät mediassa, kaikki samanarvoisina.
- Ei skandaalijuttuja, esimerkiksi julkkis "tulee ulos kaapista", vaan asiallista uutisointia.

Senioritiimissä luodut kokouksen säännöt:

- Kokouksissa hoidetaan "työasiat"
- Kuulumiskierros
- Ei puhuta päällekkäin
- Käsi ylös
- Yritetään puhua kunnioittavasti muista ja antaa muillekin tilaa
- Toisen kunnioittaminen ja arvostaminen
- Politiikka ja uskonnot
- Ei henkilökohtaista tuputtamista
- Voi muistuttaa henkilölle säännöstä
- Syrjintävapaa
- Ei vihapuhetta, syrjivää käytöstä
- Pyritään pitämään puheenvuorot napakoina
- Yhden henkilön asioita hoidetaan max 15-20 min.
- Asialista:
- Ei voida tietää, mitä seuraavalla viikolla
- Tuotantolista
- Jokaisella omat vuorot
- Edellisellä viikolla sovitaan seuraavalle viikolle asialistaa
- Saa lisätä impulsiivisesti tuotantoja
- Jokaiselle mahdollisuus projektista - lyhyesti
- Jos joku ärsyttää, niin miten toimitaan?
- Loukkaantuminen
- Keskustellaan henkilökohtaisesti suoraan henkilön kanssa
- Toimituksellinen sisältö:
- Ratkaisukeskeisyys
- Toivon tuominen
- Monenlaiset työskentelyn tavat ovat ok!
- Kuulumiset voidaan vaihtaa jo ennen kokousta
- Voi tulla aikaisemmin jo vaihtamaan kuulumisia.
- Kokous alkaa tasalta ja silloin puhutaan "työasioista"
- Loppuun fiiliskierros!



Digiosallisuus ja saavutettavuus kuuluvat kaikille

Ohjelman alkupuolella puhutaan digiosallisuudesta. Vieraina ovat Janett Halonen, toimintaterapian lehtori Metropolia ammattikorkeakoulusta ja projektipäällikkö Digiosallisuus työllisyyden edistämässä -hankkeesta. Häntä haastattelee Anna Petsorowo. Ohjelman jälkimmäisellä puolella Mervi Piispanen haastattelee Selkeästi meillemme -hankkeen hankesuunnittelija Mira Vihmoa ja kokemusasiantuntijana sekä saavutettavuustaajana työskentelevää Heikki Oksasta.

Janett Halosen mukaan monet suomalaisen yhteiskunnan palvelut ovat digitalisoituja. Digiosallisuus tarkoittaa osallisuuden toteutumista digiympäristöissä eli että jokaisella on mahdollisuus osallistua niihin toimintoihin ja palveluihin, jotka kokevat itselleen tärkeiksi. Hankkeen erityinen fokus on digitalisaation vaikutuksissa työllistymiseen. Digiosallisuuden toteutumiseksi ihmisillä pitäisi olla tarvittavat taidot ja valmiudet toimia, laitteet sekä tieto tarvittavasta digituesta. Näissä tiedoissa ja taidoissa voi olla yksilöllistä vaihtelua. Lisää tietoa Digiosallisuus työllisyyden edistämässä -hankkeesta: <https://www.metropolia.fi/fi/digiosallisuus-tyollisyyden-edistamisessa>

Heikki Oksanen määrittelee kognitiivisesti saavutettavan verkkosivun helppokäyttöiseksi. Helppokäyttöisten palveluiden kielen pitää olla selkeää suomea ilman lainasanoja. Turhan taiteellisia kuvia ja videoita on syytä välttää. Verkkosivujen käytettävyyttä voi parantaa esimerkiksi selkeällä fontilla ja hyvällä hakutoiminnalla. Vihmo täydentää, että saavutettavia verkkopalveluita voi käyttää ruudunlukuohjelmalla.

Mira Vihmo kuvaa kognitiivisen saavutettavuuden vaikuttavan hänen työssään niin, että viestintää tehdään mahdollisimman helpoksi lukea ja ymmärtää. Samalla hän muistuttaa, että saavutettavuus on asia, jota voi aina kehittää ja helppokäyttöisyyttä parantaa. Jos haluaa omalle verkkopalvelulleen saavutettavuusarvioinnin, niin hankkeen kautta voi hakea mukaan arviointiin. Hanke valitsee arviointiin hakeneista verkkopalvelut, jotka otetaan arvioitaviksi.

Tietoa hakemisesta ja yleistietoa saavutettavuudesta voi hakea hankkeen verkkosivuilta: <https://www.selkeastimeille.fi/>

Tekijän oikeudet

Tekijänoikeus tarkoittaa tekijän lähtökohtaista yksinoikeutta päättää teoksensa käytöstä. Tällöin muilla ei ole oikeutta käyttää teosta ilman tekijän lupaa. Tekijänoikeus suojaa vain teoksen persoonallista ilmaisumuotoa. Se ei suojaa ideaa, teoksen tietosisältöä tai teokseen sisältyvää teoriaa – nämä ovat vapaasti muiden käytettävissä. Käytännössä tekijänoikeuslain mukaista suojaa saa kolme tahoa:

- Teoksen tekijä, kuten kirjailija tai säveltäjä, saa suojaa teokselleen.
- Teoksen esittäjä saa suojaa omalle esitykselleen tai tulkinnalleen esittämästään teoksesta.
- Teoksen rahoittava yrittäjä, esimerkiksi kirjan kustantaja tai elokuvan tuottaja, saa suojaa syntyvälle tuotteelle. Tällainen suoja syntyy joko suoraan lain perusteella tai ostamalla oikeudet tekijöiltä tai esittäjiltä. Lue lisää: tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/

Kun toiminnan osallistuja tekee mediatuotoksen (esimerkiksi lehtijutun, podcastin tai valokuvan), muodostuu hänelle siihen tekijänoikeus. Toiminnassa tekijänoikeudet säilyvät 100% osallistujalla. Mikäli hän myöhemmin haluaa tuotoksen pois esimerkiksi toiminnan sivuilta, pyyntö toteutetaan. Teoriassa on mahdollista, että tekijäryhmän yksi jäsen haluaa tuotoksen pois, jolloin myös toive toteutetaan. Näin ei tosin Mielelöntä valoa -toiminnassa ole vielä koskaan käynyt.

Jos tuotoksessa käytetään muiden tekemiä sisältöjä, täytyy huolehtia, että tekijänoikeuksia kunnioitetaan: lupa kysytään, alkuperäinen tekijä mainitaan ja tarvittaessa teoksesta maksetaan. Esimerkki: radiotoiminnassa soitetaan usein musiikkia. Teosto hallinnoi musiikin tekijänoikeuksia. Tällöin kannattaa hankkia Teoston Mediapienlupa, joka kattaa kaiken soitetun musiikin tekijöiden (säv./san./sov.) oikeudet. On huomioitava myös tallenteella esiintyvät muusikot ja äänitteiden omistajat, joiden oikeuksia hallinnoi Gramex. Kopiosto ja Kuvasto ovat visuaalisen kentän eli kuvapuolen tekijänoikeusjärjestöjä (videot, valokuvat, taide, grafiikka).

On olemassa myös tekijänoikeusvapaata, niin sanottua creative commons -sisältöä, esimerkik-

si tietyt kuvapankit. Tätä materiaalia kutsutaan CC-lisensoiduksi materiaaliksi. Jos käytät CC-lisensoitua materiaalia, tarkista aina käyttöehdot ja noudata niitä. Kannattaa myös huomioida, että muutkin voivat käyttää samaa CC-lisensoitua kuvaa. Jos haluat mediaesityksiisi aivan omaa materiaalia, on se tehtävä itse. Jokaisella on oikeus antaa omaa materiaaliinsa myös muiden hyödynnettäväksi. Silloin sitä voi jakaa CC-lisensoituna. Muistathan, että voit antaa vain sellaisiin töihin oikeudet, joista sinulla on se kokonaan. Jokaiselle yhteisen teoksen tekijälle muodostuu työhön oikeus ja silloin julkaisun yhteydessä sen lisensoinnista on keskusteltava kaikkien osallisten kanssa. Vielä voi lisätä, että creative commons -materiaali on niin sanottu hätävara, kun muuta sisältöä ei ole saatavilla. Ensijainen vaihtoehto on aina osallistujan oma teos (esimerkiksi valokuva vs. kuvapankkikuva).

Tekijänoikeus – tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/

Tekijänoikeus – kopiraittila.fi

Teosto – teosto.fi

Gramex – gramex.fi

Creative Commons – creativecommons.fi/lisensien-kayttoohje/

Kopiosto – kopiosto.fi

Kuvasto – kuvasto.fi

Mediatoiminta on julkista toimintaa

Mediatoiminnassa yksi iso haaste on tasapainottelu julkisen ja yksityisen välillä. Toiminnassa osallistujat tekevät julkaisuja itselleen tärkeistä aiheista. Toimittajan roolissa ne voivat olla itsestä etäännytettyjä, mutta kokemustarinat ovat henkilökohtaisia. Jokaisella on halutesaan oikeus tulla kuulluksi oman tarinansa kautta.

Mielenterveyskentällä kokemusasiantuntijuustarinat kerrotaan usein omalla naamalla ja nimellä, jotta sairauksien stigmaa voitaisiin hälventää. Usein nämä tilaisuudet ovat suljettuja ja luottamukseen perustuvia (esimerkiksi kouluopetus, seminaariluento), joissa kertoja voi esiintyä etunimellään. Mediatoiminnassa kokemustarinoiden osalta tulee huomioida erityisiä eettisiä kysymyksiä, sillä tarinat taltioidaan ja ne levitetään laajemmille yleisöille. Toisaalta mediaesityksissä on mahdollista käyttää erilaisia etäännyttämisen ja hälventämisen keinoja anonymiteetin suojaamiseksi. Tällaisten esitysten tekeminen ja jakelu pitää tehdä eettisesti kestäväällä tavalla, koska tulevaisuudesta ei tiedetä, miten dataa kerätään, säilötään ja yhdistellään.

Samalla vaakakupissa painaa jokaisen oikeus osallistua ja tulla kuulluksi yhteiskunnallisissa keskusteluissa omasta näkökulmastaan. Suojelun nimissä vaientaminenkaan ei ole yhteiskunnallisesti kestävää. Näistä syistä näitä keskusteluja käydään myös toiminnan julkaisukäytännöissä erikseen jokaisen julkaisun kohdalla.

Tanjan kokemus: Mitä paljastan itsestäni julkisesti

Ennen kuin aloitin varsinaisesti mukana Miele-töntä valo -toiminnassa, olin miettinyt kirjoittavani oma tarina -tyyppisen kertomuksen ensimmäiseen lehteen, jossa olisin mukana. Nyt vähän myöhemmin mietittynä en onneksi tehnyt niin. Minulle olisi vielä tuolloin ollut hankalaa puhua asioista Valoa-toiminnan mukaisesti eli toivoa tuovasti. Tapahtumista oli siis ollut liian vähän aikaa. Lisäksi luulen, että elämässäni tapahtuneet asiat olisivat saattaneet tuntua joistain lukijoista hieman ahdistavilta, eikä minunkaan henkinen kanttini olisi vielä riittänyt puhumaan niistä. Olikohan juttu saattanut myös leimata minut?

Mutta kun katson nyt tekemiäni juttuja ja niiden sisältöjä, haastateltavia henkilöitä ja toimijoita, voi olla, että ne liittyvät jotenkin omaan elämäni: yksinäisyys, matka vähävaraisille, naismielisairaalana toiminut saari sekä edullinen ja tuettu asuminen. Vaikka en ainakaan vielä ole kertonut jutuissani (paitsi tässä :D) itsestäni, ovat ne olleet selvästi jollain lailla tapa käsitellä asioita. Asiat, jotka ovat jo tapahtuneet, eivät taida enää muuttua, mutta ehkä ne voivat saada näin uudet mittasuhteet.

Tanja pohtii: Omat rajat – julkisuus/yksityisyys

Miettii omia rajojaan, tunnistaa ne ja pyrkii pitämään niistä kiinni. (Esimerkiksi: Voiko jutun julkistamisesta olla minulle haittaa myöhemässä elämänvaiheessa?)

Kirjoittaa/kertoo niistä asioista, joista haluaa niin, että tiedostaa jutun menevän nettiin. (Esimerkiksi: Millä tyyllillä asiasta puhuu?)

Miettii jo etukäteen mistä aiheesta kirjoittaa/kertoo ja miten sen tekee. (Esimerkiksi: Kannattaako puhua julkisesti omasta sairaushistoriastaan tms. ja jos kannattaa, niin miten se kannattaisi tehdä?)

Miettii, kertooko julkisesti kaikkea itsestään. (Esimerkiksi: Kertooko terveydentilastaan tai muista arkaluontoisia asioistaan?)

Miettii, miten paljon kertoo toisen/toisten asioista julkisesti. (Esimerkiksi: Onko lupa kirjoittaa toisesta ja jos on, niin mitä?)

Miettii, haluaako esiintyä jutuissaan kasvoillaan. (Esimerkiksi: "En halua, että kuvaani julkaistaan netissä".)

Miettii, haluaako esiintyä julkisesti omalla nimellä, vai tekeekö jutun "tekijänimellä". (Esimerkiksi: Ei halua julkista näkyvyyttä.)

Henkilökohtaisissa ja arkaluontoisissa jutuissa tapauskohtaisesti häivyttää juttunsa päähenkilön identiteetin. (Esimerkiksi: Muuttaa juttunsa päähenkilön nimeä, sukupuolta, asuinpaikkakuntaa tai muita tietoja, joista henkilön voi tunnistaa.)

Tilanteen mukaan uskaltaa toivoa, että omaa tekstiä/juttua ei julkaistaisi nettisivuilla. (Esimerkiksi ilmoittaa, että juttu julkaistaan vain lehdessä ja saa näin hieman vähemmän näkyvyyttä.)

Tilanteen mukaan voi sopia, että omaa juttua ei julkaistaisi eri somekanavissa. (Esimerkiksi: Ei halua, että oma tekemä juttu leviää somessa.)



Voimavarat

Kukaan ei voi tehdä enempää, kuin mihin senhetkiset taidot ja voimavarat riittävät. Vaikka olisi halua kehittää itseään, niin elämässä pitää jakaa omia voimavaroja monelle eri asialle. Neuromoninaisten ja mielenterveyskuntoutujien kanssa työskennellessä on hyvä pyrkiä rakentamaan luottamukselle perustuva suhde, jossa voimavaroista ja jaksamisesta pystyttäisiin puhumaan mahdollisimman avoimesti.

Omien voimavarojen tiedostaminen

Tanja on pohtinut omien voimavarojen tiedostamista ja vinkkaa kokemistaan hyvistä käytännöistä.

- Tiedosta omat rajat ja pyri pitämään niistä kiinni. (Esimerkiksi: Osallistun kahtena päivänä viikossa Mielettömän valon toimintaan, lo-

put päivät käytän opiskeluun, työskentelyyn, harrastamiseen, ystäviin, perheeseen, terveydestä huolehtimiseen jne.)

- Muista pitää terveydestään huolta. (Esimerkiksi: Ulkoilen, syön ja nukun hyvin.)

Miten tunnistaa omat voimavaransa?

- Etenkin muutosten aikaan tarkkaile esimerkiksi sitä, miten nuket, syöt, oletko tyytyväinen elämääsi. (Esimerkiksi: Nukun edelleen

Tanjan pohdinta: Omat voimavarani ja mihin kaikkeen ne voivat riittää?

Kesä 2021 meni aika löysäillessä. Välillä kavereita nähdessä, välillä eri Helsingin saaria kierrellessä, mutta lähinnä vain kotona oleillessa. Aloitin kylä uuden työn kesäkuussa, mutta sielläkin kävin vain muutaman kerran viikossa, jotta ainakin alku tuntuisi mukavan kevyeltä. Joka tapauksessa kesä oli kaunis ja onneksi siitä sai vähän nautiskellakin.

Jonkin verran ennen kuin syksy oikeastaan alkoikaan, alkoi kalenteri täyttyä kaikenlaisesta toiminnasta, muun muassa fyssareista, Päivä tallilla -ryhmästä, ääniä kuulevien videoryhmästä, töistä ja Mielettömä valoa -jutuista. Ajattelin, että saan kaiken mahdutettua hyvin ja pidettyä vielä siellä täällä vapaapäiviäkin, mutta toisin taitaa nyt käydä. Syyskuu on jo ohi, lokakuu alkanut ja olen lupautunut tässä lähiaikoina aloittamaan yin-joogan, avustamaan ystävääni muutossa, tekemään ääniroolin Jukan kirjoittamaan kuunnelmaan, kirjoittamaan inkluusiiviseen mediakas-

vatusoppaaseen muutaman kohdan, tekemään Petran kanssa haastatteluja asunnottomuudesta ja kirjoittamaan niistä artikkelin lehteen ja tietenkin käymään töissä siinä sivussa. Lisäksi jo alkusyksystä tein haastattelun Aspan työntekijästä sekä muutaman lyhyemmän haastattelun vuokralalla asuvista henkilöistä, joista tuli yksi artikkeli Valoa!-lehteen.

Mutta joka tapauksessa mietin vain, että mahtavatkohan voimavarani vielä riittää ja miten niitä tulisi varjella? Mielenterveyskuntoutujana ainakin yöunet ovat asia, josta en ikinä voisi joustaa. Jos en saa kunnolla nukuttua, tuntuu kuin olisin juuri palaamassa risteilyltä maihin. Mutta jos taas saan, on parhaimmillaan olo hyvin palautunut edellisen päivän jutuista. Toinen asia, joka on saanut pitkästä ajasta mieleni voimaan hyvin, on ulkoilu. Kun viettää päivän tallilla hevosia hoidellessa, karsinoita puhdistellessa ja vesiämpäreitä pestessä on unikin ihanan syvää ja hyvää. Kuitenkin on pakko sanoa, että heti kun taas voin, aion vähentää tekemisiäni viikkorytmistä ja ehkä löhöilykin on taas ihan ok.

yhtä hyvin kuin aikaisemminkin - voin hyvin lisätä tekemistä viikkorytmiini.)

- Tunnustele, miltä tilanne tuntuu nyt, ennen kuin lisää toimintaa. (Esimerkiksi: Tilanteeni on jo jonkin aikaa tuntunut tasapainoiselta ja hyvältä - voisinkin kokeilla lisätä toimintaa viikkorytmiini.)
- Lisää toimintaa vain vähän kerralla (Esimerkiksi: Tällä hetkellä olen jaksanut toimia hyvin kolmena päivänä viikossa - otan nyt vielä yhden päivän lisää toimintaa viikkorytmiini.)

Mistä tunnistaa, jos omat voimavarat tulevat vastaan?

- On väsynyt. (Esimerkiksi: Yöunet eivät riitäkään pitämään väsymystäni poissa.)

- Toiminta ei tunnu mielekkäältä. (Esimerkiksi: En haluaisi kirjoittaa enää Valoa!-lehteen.)
- Muukin toiminta elämässä kärsii/ei tunnu mielekkäältä. (Esimerkiksi: En jaksa opiskella enää yhtä hyvin kuin ennen.)

Miten toimia, jos omat voimavarat tulevat vastaan?

- Vähentää vähän toimintaa viikko-/päivärytmistä (Esimerkiksi: Teen nyt vain yhtenä päivänä viikossa Mieleöntöytä valoa -juttuja).
- Kertoa asiasta toiminnan työntekijöille (Esimerkiksi: "Nyt minä taisin ottaa hieman liikaa tekemistä viime tiimijaksolle, voisinko nyt tehdä hieman vähemmän?")
- Ottaa seuraavalle tiimijaksolle hieman vähemmän tekemistä.

Itsemyötätunto voi vahvistaa voimavaroja, ote Janina Porkan artikkelista

Itsemyötätunto on myötätuntoista puhetta itselle myös silloin, kun kaikki ei mene putkeen. Itsemyötätuntoinen ihminen osaa puhua myös itselleen samalla tavalla kuin hyvälle ystävälle.

Itsemyötätunto koostuu:

- Ystävällisestä suhtautumisesta itseän myös silloin, kun on vaikeaa.
- Jaetusta ihmisyydestä: Uskalletaan olla haavoittuvaisia ja epätäydellisiä ja tehdä virheitä. Ei jäädä murehtimaan asioita yksin.
- Tietoisesta läsnäolosta: Vaikean asian tullessa emme vähättele tai liioittele tilannetta, vaan menemme sitä kohti.

Lue koko juttu Minä riitän Valoa nro 4/2021

Kuva: Matti Koskinen, teksti Janina Porkka



CASE: Tehdään lehti

Yksi tiimijakso = yksi lehti valmiiksi

Tiimijakson kesto on seitsemän viikkoa. Sinä aikana lehden sisältö ideoidaan, kirjoitetaan, kuvataan ja kuvitetaan taittovalmiiksi. Lisäksi lehtitiimissä päätetään yhdessä tehtävät (toimitaja, valokuvaaja, kuvittaja, taitto, webtaitto) ja kunkin tehtävän aikataulu. Sisällön valmistuttua taittaja viimeistelee lehden painokuntoon ja lehti taitetaan verkkoon, juttu kerrallaan. Toimitus on tutustunut ja sitoutunut Journalistin ohjeisiin (https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/)



Lehdenteon vaiheet kokouksissa:

Teema

- Ideoidaan yhdessä teemaa. Keskustellaan la-veastikin erilaisista ideoista, jutellaan vapaasti kutakin kiinnostavista ajassa liikkuvista ilmi-öistä ja asioista. Päätetään lehden teema tai päätetään että teemaa ei ole.

Huomioita:

- Teema on osallistujien yhdessä esiin nostama kirjoitusten raami. Sen on kehys, jonka sisällä osallistujan on helpompi valita aiheensa verratuna siihen, että valinta olisi rajaton.
- Osallistuja voi kirjoittaa myös muusta kuin yhdessä päätetystä teemasta. Riittää, että vähintään 2-3 kirjoitusta osuu teemaan.

Kirjoittaminen ja kuvitus

- Kokouksessa mietitään konkreettisia sisältöjä tarkemmin. Keskustellaan, jaetaan vinkkejä jokaisen kirjoitusaiheesta ja tavasta toteuttaa se, esimerkiksi onko kyseessä omakohtainen tarina, haastatteluun ja/tai tiedonhakuun pohjautuva juttu, lähteekö kuvaaja juttukeikalle

mukaan? Jokaisen jutun kohdalla mietitään, miten juttu kuvitetaan. Tämän jälkeen alkaa varsinainen työ eli jutun kirjoittaminen ja kuvittaminen.

Huomioita:

- Tiimiin voi kesken jakson tulla uusia tekijöitä. Jokaisen kohdalla varmistetaan, että hänelle on häntä kiinnostava ja hänelle sopivan kokoinen tehtävä lehdessä.
- Työntekijä päivittää kokouksen ajan kaikkien nähtävillä muistiotä käsiteltävistä asioista. Se helpottaa asioiden seuraamista. Muistio jaetaan jokaiselle sähköpostitse kokouksen jälkeen. Siitä voi tarkistaa vaikkapa sen, mitä on sitoutunut tekemään ja missä aikataulussa.
- Työntekijän tehtävä on rohkaista ja innostaa ihmisiä kirjoittamaan, kuvaamaan, kuvittamaan ja taittamaan. Pääasia ei ole moitteeton suomen kieli tai täydellinen kuvitus. Pääasia on se, että kaikki pääsevät osallistumaan ja tulevat kohdatuiksi, tuntevat olevansa osa lehtitoimitusta ja saavat onnistumisen kokemuksia.

Yhdessä lukeminen ja palaute

- Lehtitiimin kokousten keskeinen sisältö on jokaisen jutun yhdessä lukeminen. Toimituksen seinälle / pilvipalvelu Teamsiin jaetaan kirjoittajan jutun ensimmäinen versio. Jokainen keskittyy lukemaan jutun ja valmistautuu antamaan siitä rakentavaa palautetta.

Huomioita:

- Juttuja yhdessä lukemalla ja kommentoimalla sekä palautteen antamisen että sen vastaanottamisen taidot kehittyvät. Kirjoittajan itsetuottamus vahvistuu, kun hän uskaltaa antaa juttunsa muiden yhdessä luettavaksi ja kommentoitavaksi. Jos kirjoittaja ei halua, että kirjoitusta käydään läpi yhdessä, lähettää hän sen työntekijälle tämän kanssa käsiteltäväksi.

Kirjoituksen läpikäynti työntekijän kanssa

- Jokaisen kirjoitus luetaan yhdessä yleensä vain kerran. Mahdollisia jutun seuraavia versioita kirjoittaja käy läpi yhdessä työntekijän kanssa. Yhdessä (usein sähköpostitse) käytyjen keskustelujen jälkeen kirjoittaja tekee uuden version, jota taas käydään läpi työntekijän kanssa. Työntekijä on kuin lehden editori / toimituspäällikkö, joka auttaa kirjoittajaa saamaan itsestään parhaan esiin. Työntekijän on tärkeä olla editoimatta juttua ”kuoliaaksi”: kirjoittajan tyylin ja ajatusten täytyy tulla kirkkaana valmiissa jutussa esiin.

Huomioita:

- Lehden tekemisen metodi on tekemällä oppiminen. Kirjoittaja oppii koko ajan etevämmäksi, kun hän saa kirjoittaa itseään kiinnostavista asioista täysin omaan tyyliin ja saa samalla tukea jutun tekemisen perusteisiin. Osallistujien ja työntekijöiden kannustava palaute sekä samalaisena toistuva prosessi tukee kehittymistä ja pitää mielenkiinnon yllä.

Taitto

- Taittaja(t) tekee taittoa yhdessä työntekijän kanssa sen mukaan, mitä kokouksissa on yhdessä sovittu. Työntekijä varmistaa, että taittajalla on käytössään kaikki kiinteät elementit (toimittajien kuvat, logot jne.)
- Tavoitteena on porrastaa juttujen deadline-päiviä niin, että taittaja pääsisi töihin jo ennen yhdessä sovittua kaiken painoaineiston deadline-päivää. Tällä pyritään estämään se, ettei taittaja saa tehtäväkseen kaikki yhdessä rykäyksessä deadline-painaessa päälle.
- Kokousten pääsisältö eli kirjoitusten yhdessä lukeminen jatkuu. Taittaja on mahdollisesti saanut jo joitakin juttuja taitettua, katsotaan siitä yhdessä.

Huomioita:

- Toimituksella on käytössään pilvipalvelu, johon laitetaan valmiit jutut, käytettävät kuvat ja kaikki lopulliseen lehteen tarkoitettu materiaali. Näin vältetään ylimääräiseltä viestinvaihdolta ja sekaannuksilta.

Lehden / juttujen jakelu:

- Osallistujia rohkaistaan jakamaan fyysisistä lehteä paikkoihin, joissa arjessaan käyvät ja joissa käy oletettavasti lehden jutuista kiinnostuneita ihmisiä. Työntekijät jakavat lehteä pääkaupunkiseudulla poliittisille päättäjille (esim. Eduskunta, HUS:n psykiatrisen hoidon lautakunta) ja monille järjestötoimijoille.
- Lehden jutut taitetaan yksittäisiksi artikkeleiksi toiminnan sivuille mietetontavaloo.fi. Näin yksittäinen juttu saa enemmän huomiota ja sitä on osallistujan helppo jakaa sosiaalisessa mediassa. Jo lehden suunnitteluvaiheessa mietitään sitä, mitkä olisivat kullekin artikkelille parhaat kanavat somessa sen näkyvyyden lisäämiseksi.

Tanjan kuvaus lehtiprosessista

Lehteen tehdään jutut noin seitsemässä viikossa, jonka jälkeen tapahtuu vielä lehden taitto eli juttujen kokoaminen ja järjestäminen lehteen, sekä lehden paino, joka tarkoittaa konkreettisesti musteen painamista lehteen.

MITÄ TIIMITAPAAMISELLA TAPAHTUU, ROOLIT: Lehtitiimi kokoontuu kerran viikossa 90 minuutin ajan ja siellä muun muassa mietitään lehden teemaa, kerrotaan omia juttuideoita ja mietitään niitä. Lisäksi lehtitiimissä jaetaan tehtävät, eli ketkä haluavat olla toimittajan roolissa kyseisessä lehdessä, ketkä valokuvaajan roolissa, ketkä kuvittajan roolissa, ketkä taitossa ja ketkä web-puolella, eli muuttamassa ja laittamassa juttuja web-puolelle (kuvien verkkoeditointi ja verkkotaitto), kun ne ovat valmiit. (somejakaminen, markkinointi)

TYÖNTEKIJÄN ROOLI: Vastaava tuottaja kirjaa kaikki juttuideat ja myöhemmin myös miten jutut etenevät muistioon, joka jaetaan jokaiselle lehtitiimiläiselle aina tiimin jälkeen.

ITSENÄINEN TYÖSKENTELY: Tiimien välissä kirjoitellaan, otetaan kuvia, tehdään kuvia ja mietitään taittoa itsenäisesti.

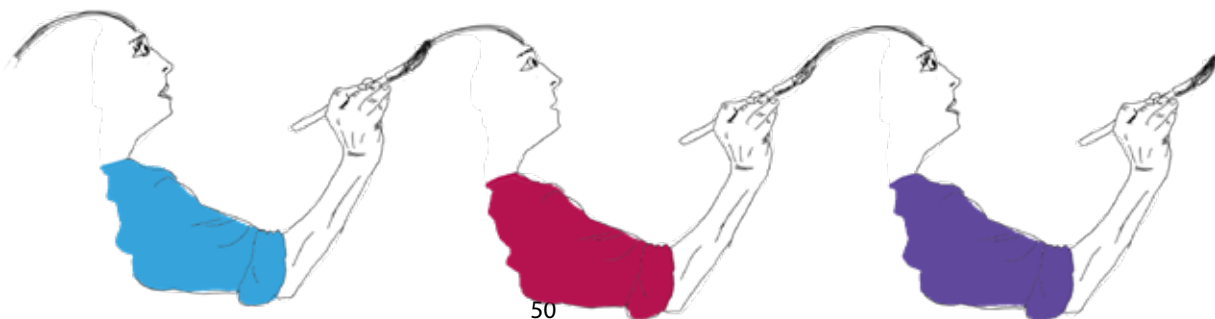
Kun juttu on valmis, lähetetään se vastaavalle tuottajalle ja katsotaan yhdessä tiimissä se läpi kaikkien kävijöiden kanssa. Lisäksi jutuista annetaan palautetta ja saadaankin sitä.

Kun juttu on kirjoitettu, laitetaan se Teamsiin kansioon ”Juttujen työversiot”. Samoin kuvat, jotka menevät kansioon ”Kaikki kuvaehdotukset”. Sieltä niitä on helppo katsella ja siirtääkin kun ne ovat valmiit ”Jutut painoon”- tai ”Kuvat painoon” -kansioihin, josta taittajat löytävät ne helposti, kun suunnittelevat ja toteuttavat taittoa.

Juttua voi myös ns. pallotella vastaavan tuottajan kanssa, eli hioa paremmaksi, niin, että hän laittaa ehdotelmia muutoksista ja itsenäisesti taas työskennellään niiden mukaisesti.

Jos tiimipalaverissa keritään, voidaan myös katsoa taittoa läpi, eli sitä mihin sivuille ja miten jutut asettuvat tulevassa lehdessä.

Huom! Toimittaja, merkitse itsellesi lähteet ylös. Tiedon kaivaminen useammasta lähteestä on hankalaa ilman lähdeviitteitä. - Tara



Anna vinkkaa: Miten kirjoitetaan artikkeli

Artikkeli on lyhyt tai keskipitkä asiateksti, joka käsittelee jotain tiettyä aihetta tai asiaa tietopohjaisesti käsiteltynä. Se rajataan yleensä tarkasti ja se käsittelee jotain tiettyä tutkittua asiaa, poiketen esimerkiksi mielipidekirjoituksesta. Tietosanakirjan tekstit ovat yleensä artikkeleita. Myös sanomalehdet sekä aikakauslehdet sisältävät muun muassa mainosten lisäksi artikkeleita, joiden tehtävä on saattaa lukijalleen tietoa jostain tietyistä asiasta.

Artikkelin kirjoittamiseen tarvitset aikaa. Asiaan, josta artikkeli kirjoitetaan voi tutustua monien eri lähteiden kautta. Tähän saa hyvät työkalut mm. mediasta, josta haetaan tietoa asiasta, josta artikkeli kirjoitetaan. Lähteiden mainitseminen on tarpeellista, sillä niistä voi haluttaessa löytyä lisää tietoa aiheesta.

Ensin valitaan aihe mistä kirjoitetaan. Sen jälkeen on hyvä etsiä paljon taustatietoa asiasta, esimerkiksi erilaisista tietokannoista. Lähteinä voi käyttää muun muassa kirjoja, internetiä, julkaisuja, muita artikkeleita ja muita tieteellisiä julkaisuja. Lähdekritiikki on hyvä pitää mielessä lähdemateriaalia valittaessa.

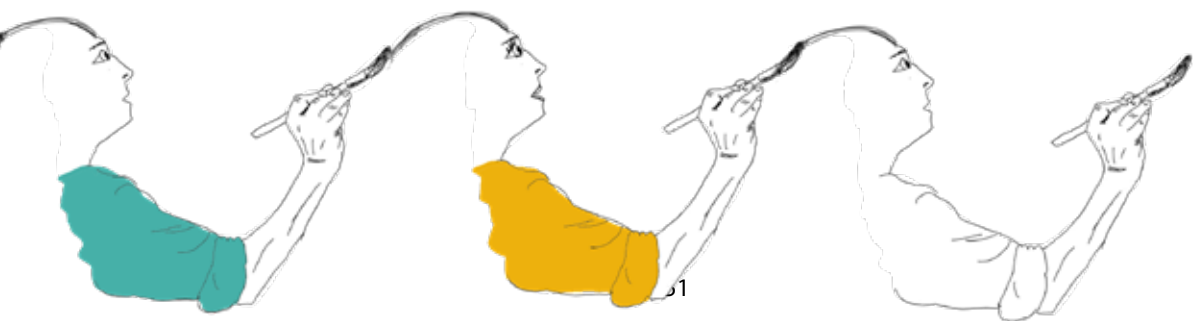
Artikkelin jäsentely on hyvä tehdä aloitettaessa kirjoittamaan artikkeleita. Jäsentely toimii niin, että jaat tiedon pieniksi kokonaisuuksiksi, jotka muodostavat sitten kronologisen kokonaisuuden, josta artikkeli muodostuu. Jos artikkelissa on jo-

tain käsitteitä, jotka eivät ole kovinkaan tuttuja, ne kannattaa avata ja selvittää mistä on kyse. Hyvä artikkeli herättää kysymyksiä ja jatkokysymyksiä, joihin voi myöhemmin palata.

Artikkeli on aina tietopohjainen kirjoitus, jonka tehtävänä on selvittää jokin asia tai aihe perinpohjaisesti perustuen faktoihin. Artikkelin kieli on syytä pitää samana koko ajan, poissulkien kuitenkin esimerkiksi vieraskieliset termit, jotka on syytä selvittää, jos niitä käytetään.

Artikkeli kirjoitetaan objektiivisesti, omaa näkökulmaa liikaa alleviivaamatta. Näkökulmaa voi toki vaihtaa artikkelin edettäessä, mutta sen ei ole hyvä rönsyillä liikaa. Jos haastatellaan jotain henkilöä, on hänet mainittava niin kuin hän itse näkee parhaaksi. Artikkelia kirjoitettaessa on hyvä muistaa selkeä rakenne. Eri aiheita käsitellessä voidaan hyvin käyttää väliotsikoita jäsenettäessä tekstiä. Se selkeyttää rakennetta ja helpottaa lukijaa seuraamaan tekstiä, joka soljuu hyvin eteenpäin.

Artikkelista tulee hyvä kokonaisuus, kun se ei ole liian tiivis. Jos voit, niin luetuta artikkeli ennen julkaisemista jollain puolueettomalla lukijalla, koska usein artikkeleita kirjoitettaessa tulee itse `sokeaksi` omalle tekstilleen. Puolueeton lukija voi edesauttaa esimerkiksi turhia toistoja tekstissä. Lopuksi on hyvä käydä läpi koko teksti ja tehdä tarvittavat tarkastukset.



CASE: Radiotoiminta

Mielettömän valon radiotoiminta on usein pop-up-tuotantoja tai podcasteja. Vaikka studiossa työskentely on hieman yksinäistä tai parityöskentelyä, voi ohjelmien suunnittelua ja valmistelua tehdä yhdessä. Ohjelmien suunnittelussa lähdetään aiheen valitsemisesta, näkökulmien pallottelemisesta sekä mahdollisten vieraiden pohtimisesta. Kun nämä ovat selvillä, sovitaan aikataulut ja mietitään haastattelun kysymykset. Ryhmässä yhdessä kysymyksiä läpikäydessä oppii jokainen toistensa ajattelusta ja erilaisista tavoista hahmottaa maailmaa.

Isommassa tuotannossa ryhmässä jokaisella on oma osansa tuotannossa. Osallistuja voi olla toimittaja, juontaja, roudari, äänittäjä/teknikko, musiikin valitsija, editoija, tilaisuuden visuaalisen ilmeen loihtiva graafikko, somevastaava/nettipäivittäjä taikka tuottaja, joka aikatauluttaa

tuotantoa sekä pitää kokonaiskäsitksen hallussa. Jokaiselle löytyy aivan varmasti sopiva tehtävä tai tehtäviä. Isommissa tuotannoissa tehdään hommia isona tiiminä ja siinä menevät usein aikataulut ja tarpeet päällekkäin sekä lomittain. Laajin kokonaisvastuu kuuluu työntekijöille. Samoin heidän tehtävänään on kuulla osallistujien hyvinvointiin ja jaksamiseen liittyviä toiveita ja tarpeita. Yleisesti ottaen radiotiimissä pätevät kokolailla samat tuotannon suunnittelun, tekemisen ja jakelun käytännöt kuin videotiimissäkin.

Radio- ja podcast-tuotantojen lisäksi radiotiimissä voi kokeilla kaikenlaista audioilmaisua (paitsi musiikkievytyksiä). Vuosien varrella on toteutettu muun muassa useampikin kuunnelma. Kuunnelmat ovat hyvä muistutus siitä, että vaikka Mielletöntä valo on ensisijaisesti faktoihin perustuva media, mikään ei estä tekemästä fiktiivistä, taiteellisempaakin sisältöä.



Raptoiminta tukee itseilmaisua

Raptoiminta voi kehittää osallistujien itseilmaisua sekä kirjoitustaitoa. Ohjelmassa raptoimintaa ja -työpajoja vetäneet artistit Eemi Söderström, Shaka Kampara ja Hannu Stark kertovat toiminnan mahdollisuuksista. Jakson toimitti Jani Välimäki.

Eemi Söderström teki monta vuotta Mielletöntä valossa omaa hiphop-temaista Jou! Moreeni Räps -radio-ohjelmaa vaihtuvien juontajaparien kanssa. Hän on kokenut oppineensa tekemään hyvää radio-ohjelmaa ja voineensa kehittää itseilmaisuaan. Toimittaessaan ohjelmaa Söderström on tavannut paljon hyvin erilaisia artisteja ja heidän tapojaan tehdä musiikkia.

Henrikin kokemuksia podcastin tekemisestä

Podcasteja voi tehdä monella eri tavalla, monissa eri formateissa. Voi puhua itse, voi olla vieraita jne. Näin minä teen radiopodcastin:

- Keksin aiheen ja/tai sovimme työkavereitteni kanssa aiheesta
- Kirjoitan pari ranskalaista viivaa edellisenä päivänä

- Menen toimistolle äänittämään tai äänitän etänä
- Minulla ei yleensä ole vieraita, puhun vain itse
- Käytän ranskalaisia viivoja tukena, mutta suurimmaksi osaksi puhun vapaasti
- En ole vielä oppinut olemaan mukana editoimisessa, mutta se kiinnostaa
- Ohjelmani editoidaan, laitetaan Valon nettisivuille ja Lähiradioon.



Tämä on laajentanut hänen omaa näkökenttäänsä. Samalla hän on tutustunut ihmisiin rap-musiikin parissa.

Shaka Kampara kertoo rap-työpajojen merkittävän osallistujille erilaisia asioita. Osa tulee mukaan hiomaan omaa luovaa kirjoittamistaan, toiselle se voi tarkoittaa yhteisöä. Monen osallistujan näkökulmat laajenevat ja ohe ppiivat itseilmaisua, esimerkiksi kuvaamaan maailmaa metaforien kautta.

Hannu Stark kokee, että osallistujat saavat rap-työpajoista ja biisien kirjoittamisesta itsevarmuutta ja he voivat laajentaa yleissivistystään sekä sanavarastoaan. Työpajatoiminnan hän on kokenut itselleenkin inspiroivana ja kokee oppi-

neensa muiden työpajavetäjien kuten Rauhatäidin työskentelytavoista.

Kampara kertoo, että aloittaessaan työpajojen ohjaamista hän ajatteli voivansa ”opettaa ja siivistää” osallistujia. Aika pian osallistujat kertoivat, että he kaipaavat musiikin tekemisen sessioita, joita Kampara onkin pajoissaan nykyisin pyrkinyt järjestämään. Nuorten osallistujien suhteesta mahdolliseen julkisuuteen hän pohtii, että on hyvä pitää oman elämän perusasioiden kuten lähipiirin ja ihmissuhteiden merkityksellisyydestä huolta, sillä rap-musiikkiin liittyvä julkisuus on vaihtelevaa ja katoavaista. Stark muistuttaa, että omasta työskentelystä kannattaa tuntea ylpeyttä ja luottaa, että on hyvä siinä, mitä tekee ja vielä kehittyä omalla alallaan.

Haastattelun tekeminen

Haastattelun aihe ja vieraan etsiminen

Mieti mistä aiheesta haluat tehdä haastattelun. Tutustu haastattelun aiheeseen sekä kiinnostavaan vieraaseen mahdollisimman hyvin ja huolella. Hae tietoa useasta lähteestä ja selvitä tiedon luotettavuus.

Paras tapa löytää haasteltava on lähettää sähköpostia tai soittaa suoraan kiinnostavalle vieraalle. Kerro lyhyesti, mutta kohteliaasti kuka olet ja mistä mediasta.

- Esimerkiksi: ”Olisiko teitä mahdollisuus haastatella aiheesta ... ohjelmaan, joka julkaistaan pvm + kanava(t)?”

Kun vieras vastaa pyyntöön myöntävästi, kerro heti hänelle haastattelun todellinen pituus ja kuinka paljon haastateltavalla on aikaa vastata kysymyksiisi. Kerro, miten haastattelu toteutetaan ja onko sitä mahdollisuus ottaa uusiksi tai nauhoittaa kaksi kertaa sekä editoidaanko sitä. Toimita vieraalle kysymykset tai haastattelun aiheet etukäteen.

Selvitä vieraalle, missä ja milloin haastattelu toteutetaan. Jos haastattelu on mahdollista tehdä vain tietyssä paikassa ja aikana, on tämä hyvä kysyä kertoa jo ensimmäisessä yhteydenotossa. Kerro vieraalle selkeästi, minne ja milloin hänen pitää tulla (studio) nauhoituksiin. Anna myös yhteystiedot, keneen olla yhteydessä, jos ei löydä paikalle tai muita ongelmia ilmaantuu. Jos menet itse vieraan luokse, varmista osoite ja miten pääset paikan päälle. Kannattaa vaihtaa puhelinnumeroita, jotta kiiretilanteissa saa nopeasti yhteyden.

Jos haastattelun ajankohtaa joudutaan siirtämään, niin ilmoita siitä mahdollisimman pian haastateltavalle. Sovi mahdollisimman pian uusi haastattelujankohta.

Taran vinkit, miten tehdä hyvä haastattelu ja mitä ottaa huomioon



Haastatteluun valmistautuminen

Suunnittele ja kirjoita selkeät sekä lyhyet kysymykset. Ne toimivat haastattelun runkona.

- Jos sinun on vaikea seurata haastattelun kulua ja lähdet helpolla ”rönsyilemään”, niin on tärkeää, että sinulla on edessäsi haastattelusi koko runko. Voit seurata etukäteen suunniteltua runkoa, jotta haastattelu pysyy kasassa ja aikarajoissa.
- Laadi max. 3-5 kysymystä per haastattelu, koska tämä yleensä riittää. Haastateltava saattaa vastata useampaan pohtimaasi kysymykseen yhdessä vastauksessa. Tällöin voit kysyä lisäkysymyksiä tai syventäviä kysymyksiä, jos olet niitä etukäteen varalle miettinyt tai aikaisemmista vastauksista herää lisäkysymyksiä.

Jos haastateltava haluaa kysymykset etukäteen niin kunnioita tätä ja lähetä kysymyksesi etukäteen.

Tule itse tarpeeksi ajoissa ennen haastattelua paikalle. Varaa tarpeeksi aikaa haastattelutilanteeseen ja pidä huoli jo etukäteen, että kaikki haastatteluun tarvittavat laitteet ovat sinulla mukana ja valmiina.

Testaa laitteisto. Jos käytät erillistä mikrofonia tai tallenninta, niin testaa ääneen tasot ennen haastattelua pienellä äänitystestillä (vieras/vieraat puhuvat nauhalle noin 15-30 sekuntia itselleen luontevalla tavalla).

Kerro etukäteen, miten lähellä mikrofonia on hyvä pitää. Jos pitelet mikrofonia, niin älä työnnä sitä liian lähelle haastateltavaa varoittamatta.

Pyri rauhoittamaan nauhoitustilanne kaikista ylimääräisistä äänistä, sillä ylimääräiset äänet tallentuvat ja äänitettä on ikävä kuunnella, jos haastattelussa niitä kuuluu. Kerro haastateltavalle kohteliaasti, että nauhoitustilanteessa pyritään välttämään ylimääräisiä ääniä.

- Itselläni on kokemusta epämurkavista ylimääräisistä äänistä, kun kerran vieraani naputti kynää äänityksen aikana, enkä rojhennut sanoa hänelle siitä kohteliaasti ”voisitko ystävällisesti olla naputtamatta tuota kynää, koska se tallentuu tuohon haastatteluusi! ”.

Haastattelun aikana:

Ole katsekontaktissa haastateltavaasi, koska näin viestität sekä osoitat että olet kiinnostunut siitä, mitä haastateltavallasi on sinulle sanottavaa ja kerrottavaa.

Pyri puhumaan selkeästi, rauhallisesti ja hitaasti. Jätä pieniä taukoja sen takia että jos haastattelu pitää editoida (mitä yleensä joudutaan tekemään), sillä liian tiivistä haastattelua on todella vaikea editoida.

- Minulla on tästä kermaisia kokemuksia. Vuonna 2016 Tuska-festareilla haastattelin yhden bändin ja joo vaikka meillä oli tosi hauskaa ja kivaa haastellessani haastateltaviani niin voi juma, mikä editointi työ minulla oli edessäni.

Ole kohtelias haastateltavaa kohtaan. Jos haluaa tehdä asiallisen haastattelun, liian henkilökohtaiset kysymykset eivät siihen kuulu.

- Pyrin haastattelijana harkitsemaan/välttämään voimasanojen käyttöä eli kiroilua, ellei se liity haastattelun aihepiiriin jollakin tavalla.

Jos haastateltava on toivonut kysymykset etukäteen, niin pyri välttämään sellaisia kysymystä, joita ei ole ollut mukana etukäteen lähetetyissä kysymyksissä. Jos esität haastattelusi aikana sellaisia kysymyksiä, joita et ole etukäteen vieraille lähettänyt, niin joudut hyväksymään sen, että haastateltavan ei ole pakko vastata kysymykseesi.

Jos haastattelusta on tarkoitus tulla keskusteleva, niin silloin kysymykset voivat olla selvittäviä ja ehkä vähän johdattelevia. Pääasiassa haastattelija ei saisi toimia johdattelevasti, koska silloin haastattelu voi kääntyä epäaidoksi ja silloin haastattelija saattaa antaa kuvan, että hän tekee haastattelua itseään varten ja itselleen.

Kuuntele loppuun, mitä haastateltavalla on sanottavaa älä keskeytä häntä, ellei ajan puitteissa ole pakko.

Mediatoimintaa
KAIKILLE



SOSPED



Köyhien radio

-keskusteluohjelmassa

kyseenalaistetaan esityksiä köyhydestä

Anni Roihuvuo ja Reetta Eerola tekevät Köyhien radio -keskusteluohjelmaa, jossa pohditaan, onko elämää keskiluokan ulkopuolella. Aihetta ei lähestytä ylhäältä alaspäin, vaan suoraan sen keskeltä. Ohjelmassa ovat äänessä köyhyden kokemusasiantuntijat Eerola ja Roihuvuo sekä

vaihtuvat vieraat. Kuuntele ohjelma Mielettömän valon SoundCloudista.

Idea Köyhien radiosta syntyi, kun Eerola havahtui ison osan mediasta ja kulttuurista tuotettavan keskiluokkaisille ihmisille. Hänellä oli kokemus,

ettei ohjelmia kohdennettu hänen viiteryhmälleen. Keskiluokkaisuuden korostuessa mediassa vahvistetaan köyhille tietoisuutta, että he ovat köyhiä ja eivät kuulu esitysten kohderyhmään. Hänen mielestään eri ryhmistä pitää tehdä sisältöä kaikille eikä vain omalle ryhmälle suunnattuna. Nopeasti idean syttymisen jälkeen Eerola ja Roihuvuo aloittivat Köyhien radion aluksi Mieletömän valon tuottajan Hannun pienellä tuella.

Roihuvuo ja Eerola kokevat yhteiskunnassa ihmisiä määriteltävän ulkoa päin taloudellisen aseman mukaisesti. Mediaesityksiin (representaatioihin) kuuluu se, että köyhyyttä esitetään ylhäältä alaspäin ja toiseuttavasti. Köyhiä kuvataan stereotyyppisesti vihamielisesti taikka sääliä, eikä köyhiä juurikaan esitetä fiksuina, uteliaina, luovina tai kiinnostavina ihmisinä. He kysyvät, että jos ihmisiä esitetään jatkuvasti alentavasti, niin miten siitä voi syntyä realistista käsitystä?

Köyhien radion tekijät kyseenalaistavat ajatusta, että kaikkien pitäisi pyrkiä keskiluokkaisiksi. He toteavat prekaarien (esim. epätyypillisiä pätkättöitä tekevät) olevan yhteiskunnallisesti haavoittuvammassa asemassa – heidän elämänsä kriisiytyy helpommin taloudellisista vastoinkäymisistä. He kyseenalaistavat käsitystä taloudellisen vaurauden tai keskiluokkaisen turvallisuuden elämän prioriteettina.

Elämä voi olla todella rikasta, vaikka olisi köyhä. Vaikka taloudellinen epätasa-arvo on tosi iso ongelma, niin köyhäkin voi viihtyä elämässään hyvin. Ohjelmantekijät kyseenalaistavat puheen diskurssia köyhistä ja köyhyydestä. He haluavat luoda enemmän ymmärrystä ja yhteenkuuluvuutta ihmisten välille puhumalla kokemuksista ja tunteista, jotta olisi enemmän samaistuttavia tarinoita köyhistä.

Ohjelmaa tehdessä he ovat havahtuneet ajatukseen, ovatko he ”tarpeeksi köyhiä” puhuakseen köyhyydestä, sillä on myös sellaista köyhyyttä,

jota he eivät ole kokeneet. He ovat pyrkineet huomioimaan omaa asemaansa (positio) ja tuomaan esille, että eivät tiedä kaikkea köyhyydestä. Saman he toivoisivat tapahtuvan myös muualla mediassa – median tekijät tunnustaisivat ja tunnustaisivat olevansa sellaisten asioiden äärellä, joista eivät tiedä. Tällöin on oltava avoin muiden kokemuksille, eikä olettaa asioita esimerkiksi oman keskiluokkaisen ja taloudellisesti vakaan kokemuspohjan perusteella.

Roihuvuo ja Eerola ovat havainneet olevansa oman tien kulkijoita, erikoistyyppisiä, jotka kyseenalaistavat annetut normit. Toimittajina ja tekijöinä he huomaavat täydentävänsä toisiaan ja voivansa yhdessä kääntää norveja sekä puhetaa köyhyydestä. Ohjelman tekemisestä he ovat saaneet itsevarmuutta ja kokevat olevansa aktiivisia median tekijöitä sen sijaan, että olisivat passiivisia toimenpiteiden kohteita. Ohjelman kautta ja toimittajina he ovat tulleet tasavertaisesti kohdattuiksi ja kuulluiksi eivätkä ole tarvinneet ulkopuolisia mahdollistajia tai puolestaan selittelijöitä. Tämä on vahvistanut uskoa omaan toimijuuteen. Oma toimijuus on heistä tärkeää, sillä se purkaa voimattomuuden ja arvottomuuden kokemuksia. Asiantuntijahaastatteluiden keskustelut fiksujen ihmisten kanssa ovat olleet tärkeitä kokemuksia.

He ovat työskennelleet myös silloin, kun oma jaksaminen on ollut heikompa. Vaikka he olisivat olleet ohjelmaa tehdessä masentuneita tai ahdistuneita, niin heidän ajatuksensa ovat olleet silti valideja. Tämä kokemus on ollut suorastaan voimaannuttava. Isoja harppauksia oman itsen kanssa on tapahtunut silloin, kun on saanut vastuuta ja luottamusta.

Anni Roihuvuo ja Reetta Eerola tekevät Köyhien radio -keskusteluohjelmaa, jossa pohditaan, onko elämää keskiluokan ulkopuolella. Aihetta ei lähestytä ylhäältä alaspäin, vaan suoraan sen keskeltä. Ohjelmassa ovat äänessä köyhyyden kokemusasiantuntijat Eerola ja Roihuvuo sekä vaihtuvat vieraat.

Popupradio on hyvä paikka kokeilla radion tekemistä

Popup-radio on helppo tapa houkuttaa uusia osallistujia kokeilemaan radion tekemistä. Vähimmillään tullakseen kuulluksi radiossa riittää, että toimii juontajana, joka kertoo seuraavan biisin kuuntelijoille. Liven tekeminen on jännittävää ja hauskaa. Kokeilemalla uusia asioita voi saada kokemuksen, että selviää ja onnistuu. ”Minä tein sen!” Parasta on, että ohjelma julkaistaan verkkosivuille, jolloin onnistumiseen voi palata myös myöhemmin ja sitä voi jakaa omissa sosiaalisen media piireissään.

Popup-radiossa osallistujan ei tarvitse sitoutua pitkään tuotantoprosessiin. Tuotannossa on erilaisia ja monenlaisia tehtäviä, joista jokaiselle voi löytyä kiva rooli kokeilla, kuten: toimittaja, juontaja, äänitarkkailija/teknikko, roudari, studio-ohjaaja, miksaaja/ajaja...

Ryhmä tukee toisiaan onnistumisessa, sillä tuotanto tehdään yhteistyössä ja onnistuminen on koko ryhmän yhteinen asia. Tällaisessa tuotannossa voi liittyä ryhmään tuotannon ajaksi, mutta ei tarvitse sitoutua ryhmään pidemmäksi aikaa.

Tuotantoprosessi pähkinänkuoressa:

Esituotannossa suunnitellaan tuleva tuotanto. Esituotannossa käydään läpi tuotantopäivien kulku ja järjestellään etukäteen kaikki mahdollinen. Esituotantovaiheen jälkeen käytössä pitäisi olla aikataulut, tekniset suunnitelmat, laitteiden testaus, viestintäsuunnitelmat, mukaan osallistuvien ihmisten yhteystiedot ja heille viestitty ”kuka, mitä, missä, milloin tapahtuu?”. Esituotannossa suunnitellaan haastattelut ja sovitaan vieraiden kanssa aikataulut. Ennen lähetystä valitaan ja valmistellaan musiikit sekä muut lähetysten ennakolta valmiit materiaalit. Näiden lisäksi kannattaa suunnitella, minne live-lähetys tehdään, valmistella lähetyslinkit, somekanavat, verkkosivut ja miettiä, minne tallennetaan tulevat materiaalit. HUOM! Varmista, että kovalevyllä on riittävästi tallennustilaa.

Tuotanto eli LIVE pitää sisällään varsinaisen teknisen toteutuksen. Tuotantoon kuuluu tekniikan roudaus ja rakentaminen sekä testaus ennen lähetystä. Livessä toiminnassa ovat mukana osallistujat, vieraat, yhteistyökumppanit, yleisöt... valmistaudu näiden kaikkien kohtaamisiin. Lähetys voi olla 15 minuuttia tai monta tuntia ja useampana päivänä peräkkäin, mutta joka tapauksessa lähetys usein vaatii aika paljon ennakolta valmistautumista, jotta se onnistuu parhaalla mahdollisella tavalla. Varaa siis tuotantolle riittävästi aikaa.

Jälkituotanto pitää sisällään tallennetun materiaalin editoinnin ja uudelleen julkaisemisen valittuihin kanaviin. Jälkituotannossa kannattaa kiinnittää huomiota teknisen laadun korjailuun ja käytettävyyden lisäämiseen. Lyhyet videot/podcastit (esimerkiksi yksittäiset haastattelut) ovat mukavampia katsoa/kuunnella verkossa

Juontajan kokemuksia – terveisiä ja vinkkejä Janilta:

Itselleni on onnistumisia tullut juuri haastatteleista Mielenterveysmessuilla ja Maailma kylässä -radiosta. Takana on lukuisia haastatteluja ja juontamisia. Edelleen haluan näitä kerryttää itselleni ja vaikka elämäntilanteeni on minulle mieleisessä kunnossa, niin teen näitä asioita oman jaksamisen sekä voimavarojen mukaan. Mutta tästä en luovu. Tämä on se elämän suola mulla, mikä on mulle sitä mielenkiintoa ja sitä mikä pitää mielen virkeänä ja ennen kaikkea: tää PORUKKA!

Haastattelun tekeminen:

- Haastattelukysymyksiä luominen
- Haastattelun toteutus
- Onnistumisen tunne

Juontaminen:

- Juontajana pääsee kokeilemaan myös omia taitoja siinä, miten onnistuu medialukutaito

kuin kahden tunnin lähetys, jossa on paljon monenlaista sisältöä. Lyhyemmät videot ovat myös somessa ”jakoystävällisempiä”, kun niiden sisältö on helpompi kuvailla tarkasti kuin pidempien ja laajempien lähetysten sisältö. Panosta laadukkaisiin kuviin, korjaa äänentasot, lisää tekstitykset sekä ohjelmakuvaukset.

Markkinointi kannattaa ajatella yhtenä tuotantovaiheena, vaikka se kulkeekin mukana läpi prosessin. Ilman yleisöille viestimistä ei ohjelmille tule juurikaan soitto-/näyttökertoja. Pyri selkeyteen ja ytimekkääseen viestintään. Tarkista, että olennaiset tiedot eli lähetysosoitteet, päivämäärät, kellonajat, vieraiden nimet ja ohjelmien aiheet ovat oikein.

polttavien aiheiden äärellä mistä ei esimerkiksi muualla paljoa puhuta.

- Juontajan pitää haastattelussa keskittyä myös kuuntelemaan mitä vastapuoli kertoo aiheeseen liittyen tai mikä teema on kyseessä.
- Juontajana päättää itse, miten juonnat asian ulos. Esimerkiksi, jos teet studiossa yksin aamulähetystä, jossa käydään aamun uutiskatkaus läpi pikaisesti.

Tiimi- ja taustatyöskentely ihmisten kanssa:

- Aiheiden hakeminen ja tekeminen
- Teemaan sopivien musiikkikappaleiden valitseminen esimerkiksi Maailma kylässä -tapahetumassa tai Mielenterveysmessuilla.



CASE: Livelähetys

Esituotanto:

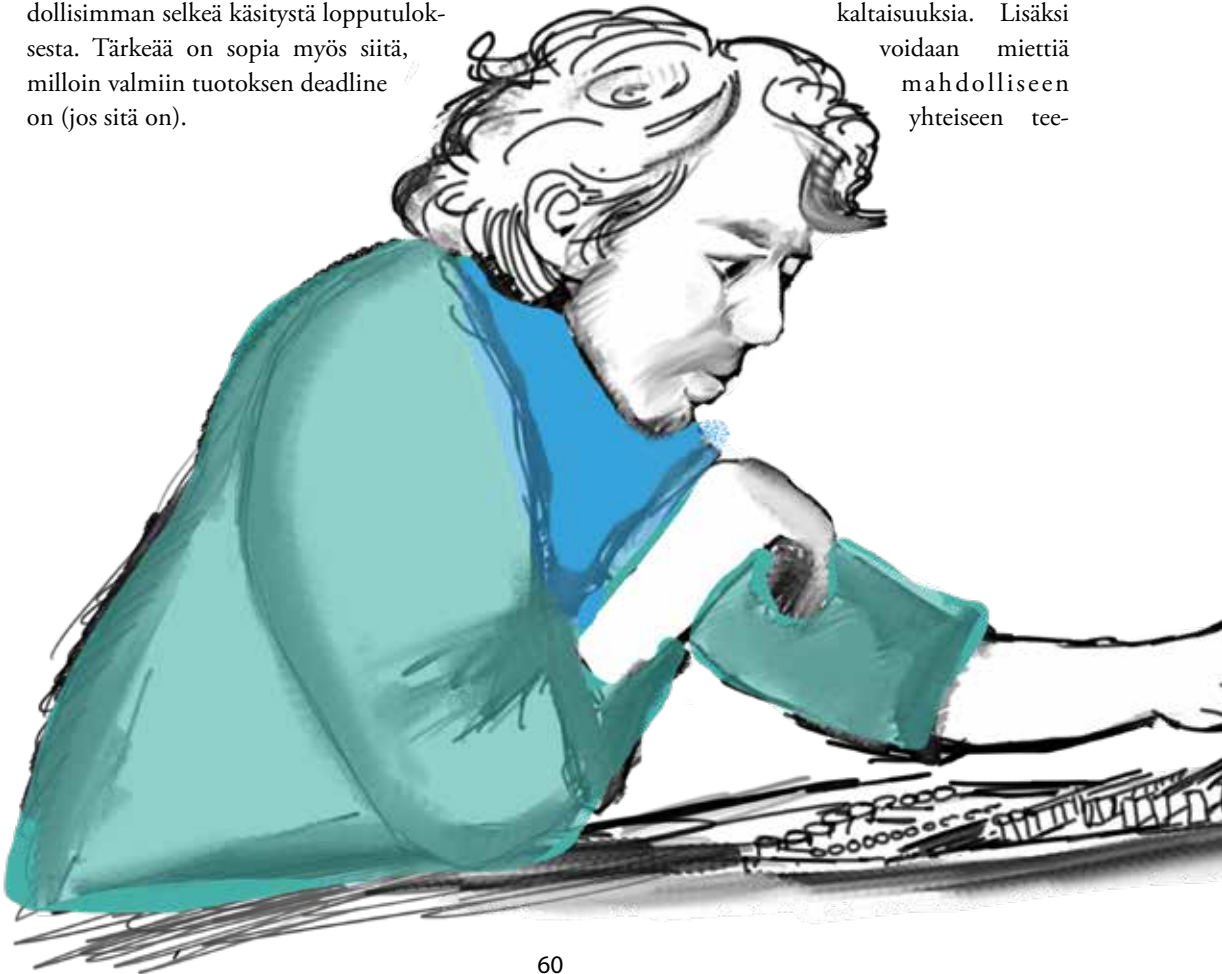
Ensimmäiseksi määritellään mitä, missä, kenen kanssa, kuka ja miksi ollaan tekemässä. Jotta kaikille tuotantoon osallistuville on selkeästi tiedossa, mitä tehdään, kannattaa se kirjata yhdessä ylös tuotantosuunnitelmaksi. Tuotannon kokonaiskuva ei välttämättä kiinnosta kaikkia, mutta silti on hyvä, että tiedot kokonaisuudesta ovat mahdollisimman selkeästi esitetty ja kaikkien osallisten saavutettavissa.

Yhteistyökumppaneiden kanssa voi laatia sopimukset kunkin osapuolen vastuista tai vähintään kannattaa sähköpostilla viestiä, mitä ollaan toteuttamassa, jotta jokaisella osapuolella on mahdollisimman selkeä käsitys lopputuloksesta. Tärkeää on sopia myös siitä, milloin valmiin tuotoksen deadline on (jos sitä on).

Osallistujien kanssa toimitustyö kannattaa aloittaa hyvissä ajoin. Aluksi käydään yhdessä läpi tapahtumaa, johon ollaan osallistumassa ja niitä tehtäviä, joita tuotannossa on. Alustava työnjako kannattaa miettiä ajoissa ja kirjata tiimikokouksissa muistioon.

Toimitustyö eli aiheiden valinnat, vieraiden etsiminen ja kysymysten laatiminen on hyvä tehdä mahdollisimman ajoissa. Osallistujien kanssa voi yhdessä miettiä haastattelujen kysymyksiä tai antaa tiimikokousten väleille pohdittavaksi 3-5 kysymystä vieraille. Kun kysymyksiä käydään yhdessä läpi, opitaan toisten haastattelutekniikoista ja voidaan välttää haastattelujen samankaltaisuuksia. Lisäksi

voidaan miettiä mahdolliseen yhteiseen tee-



maan liittyviä haastattelusta toiseen toistuvia kysymyksiä.

Osallistujien kanssa käydään läpi haastattelun rakenne: haastattelu aloitetaan esittelemällä itsensä, vieras ja aihe. Ensimmäisen kysymyksen kannattaa olla helppo avaus, johon on mukava vastata. Kysymyksen kautta voidaan muodostaa laajempi tarina. Lopuksi kannattaa miettiä sellainen kysymys, joka kokoaa aihetta tai antaa positiivisen tunnelman loppuun. Positiivista loppukysymystä kannattaa käyttää erityisesti, jos aihe on raskas. Se voi olla esimerkiksi ”mitä haluaisit vinkata ihmiselle, joka nyt on samassa elämäntilanteessa kuin sinä olit aiemmin?” Lopuksi kiitetään vierasta ja siirretään puheenvuoro esimerkiksi juontajalle tai juonnetaan seuraava ohjelmaosuus sisään.

Radio-ohjelmissa musiikki on usein isossa osassa lähetystä. Musiikkitoimitukseen kannattaa panostaa, sillä voidaan rakentaa lähetyksen tunnelmaa sekä antaa tilaisuudesta lisätietoa kuulijoille. Esimerkiksi Maailma kylässä -tapahtumassa soitetaan maailmanmusiikkia ja festarilähetyksessä tapahtuman artisteja. Varmista tekijänoikeussopimukset ja hanki tarvittavat luvat etukäteen.

Kirjoita ohjelman ennakkotiedot ja vieraiden esittelyt etukäteen. Tämä helpottaa viestintää sekä juontajien työtä. Kun tiedot on koottu etukäteen kirjallisesti,



ei olla riippuvaisia yksittäisistä ihmisistä ja heidän muististaan. Näin voidaan selvittää myös yllättävistä sairastapauksista. On muutoinkin hyvä varautua etukäteen, jos tapahtuu jotain yllättävää: ihmisiä sairastuu, ulkona sataa, joku laite hajoaa... Milloin on se hetki, kun tuotanto on syytä keskeyttää?

Edellä olevien lisäksi suunnittele ja testaa tekniikka. Voit piirtää ”kytkentäkaavion” eli miten laitteisto toimii. Mitä useampi osaa laitteiston rakentaa ja ymmärtää tuotannon kytkentäkaavion, sitä varmemmin tuotanto voidaan yllättävissäkin tilanteissa toteuttaa. Mieti logistiikkaa eli miten laitteet kuljetetaan paikalle, koska rakennetaan tekniikka ja miten/milloin ihmiset saavat lepoa sekä ruokaa. Usein hyvä suunnitelma auttaa selviytymään yllättävistä haasteista.

Tuotanto:

Tuotanto tarkoittaa tässä yhteydessä lähetyspäivää. Paikalle pitää usein kuljettaa ja rakentaa tekniikka sekä ajaa lähetyksen. Ilman kunnollista esituotantoa on vaikea onnistua tuotannossa, koska jokainen suunnittelua ja valmistelua vaativa pala on vielä ajattelema läpi. Ilman suunnittelua ja siitä viestimistä on tuotantoon osallistuvien vaikea tai suorastaan mahdoton tietää päivän tapahtumista ja tavoitteista.

Ihmiset tekevät lähetykset, joten pitää heistä hyvää huolta. Jokaisella tuotantoon osallistuvalla pitää olla riittävästi aikaa valmistautua omaan tehtäväänsä. Ihmisten on hyvä pitää taukoja, käydä vessassa ja syödä. Tuotannoissa on tärkeää huolehtia kaikkien hyvinvoinnista ja viihtyvyydestä. Auttakaa osallistujia valmistautumaan omiin tehtäviin käymällä niitä tarvittaessa läpi. Miettikää, min-käläiset asiat auttavat rentoutumaan. Ole lähellä haastattelun aikana, jos osallistuja tarvitsee apua.

Muistakaa valokuvata kaikki vieraat. Tämä on somevastaavan sekä toimittajien tehtävä, mutta on hyvä auttaa heitä kysymällä ja varmistamalla, että kuvat on otettu.

Varmistakaa, että jokainen tietää aikataulut ja suunnitelmat. Yrittäkää pitää kiinni suunnitel-

mista, sillä ne kaikkien pitäisi tietää ja jos ruveeta paljon sooloilemaan, ei kukaan lopulta tiedä enää mistään mitään.

Tuotannossa on hyvä olla ihminen, joka tietää kokonaiskuvan. Kenen pitää olla missä ja milloin? Keneltä voi kysyä, jos ei tiedä? Kuka auttaa, jos jännittää tai sattuu jotain yllättävää? Kenen kanssa voi purkaa kokemuksia välittömästi oman suorituksen jälkeen (esim. haastattelu/juonto)? Keneltä saa palautetta?

Haastattelun jälkeen nopea palaute auttaa monia osallistujia rentoutumaan. Live on todella jännittävä tilanne ja siinä voi herätä monenlaisia tunteita. Yhteisessä tuotannossa kaikki toivovat toistensa onnistumista ja yrittävät siinä auttaa. Mutta jos esimerkiksi tulee black out tai jäätyminen, niin ne

eivät haittaa. Toiminta ei ole aivokirurgiaa, pieni mokailu ei ole maailmanloppu. Mokailu on mahdollisuus kehittää itsemyötätuntoa.

Tuotantoa varten on laadittu suunnitelma, pyri noudattamaan suunnitelmaan, mutta varaudu nopeisiin muutoksiin. Livessä voi tapahtua mitä vaan, ”mokiin” ei kannata jäädä jumiin, koska niitä tulee kaikille. Jos lähetyksen aikana tulee teknisiä ongelmia, käy ”vikalista” läpi järjestyksessä. Testaa liitäntä kerrallaan, missä vika on. Jos kaikki testaavat kaikkea yhtä aikaa, voi olla todella vaikea paikantaa ongelmaa. Mieti kuka on vastuuhenkilö teknisissä asioissa ja antakaa hänelle tilaa keskittyä ongelman ratkaisuun.

Ole aktiivinen ja auta. Kysy, miten muilla menee. Kysy voitko auttaa. Mikä tärkeintä, muista nauttia!

Pieni muistilista tuotantojen markkinointiin ja viestintään

Ennen tuotantoa kerro kanavissasi:

- Mitä, milloin, missä ja kuka tekee? Sovi somevastaava, jonka tehtävä on reagoida somessa mahdollisesti käytävään keskusteluun. Varmista hänelle pääsy ennalta tehtyihin some-materiaaleihin ja opasta käyttämään valmiita tekstejä sekä kuvia / kuvakehyksiä.
- Mieti miten yleisö löytää esityksen? Tee valmis ohjeistus nettisivuja sekä somea varten.
- Tee viestintäsuunnitelma, joka sisältää perustiedot teksteinä ja graafisen ilmeen. Jos tapahtuma on esimerkiksi yhteistyökumppanin tapahtuma, kysy häneltä voitko hyödyntää mahdollisesti heidän info tekstejään, graafista materiaaliaan ja värimaailmaansa. Muista käyttää omaa logoa ja mieti, miten erotut mahdollisen pääorganisaation materiaaleista. Jos tapahtumasta julkaistaan somekuvia, niin niille kannattaa laatia valmis kehyspohja (”frame”) esimerkiksi photoshopilla.
- Valitse keskeiset viestintäkanavat. Omilla verkkosivuilla kannattaa kertoa tuotannosta

laajasti ja ohjata suppeammilla tietoiskuilla sosiaalisessa mediassa verkkosivuille.

- Mieti valmiiksi #hashtagit, mahdolliset vierraiden ja kuvien infotekstit sekä kysy tietojen oikeellisuus sekä luvat täämiseen ennalta.
- Miettikää etukäteen, miten tiedotetaan esimerkiksi teknisestä ongelmasta tai rajataan somekeskustelua, jos se ei vastaa oman toimintanne arvoja. Ohjeista somevastaavaa näistä.

Lähetyksen aikana:

- Somevastaavan tehtävä on päivittää lähetyksen tapahtumia sosiaalisen median kanavissa: ”kohta haastattelussa on...” Osa materiaalista voi olla etukäteen valmiiksi kirjoitettu ja jopa ajastettu.
- Somevastaavan kannattaa kuitenkin pysyä lähetyksen aikana ”hereillä”, esimerkiksi yllättävien tilanteiden varalle.
- Käytä valittuja hashtagia sekä etukäteen laadittuja infotekstejä sekä kuvakehyksiä.
- Reagoi ja osallistu somessa käytävään keskusteluun.

Lähetyksen jälkeen:

- Julkaise lähetyksen tallenne nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Jälkituotanto:

Ohjelmat editoidaan uudelleen julkaisua varten. Pidemmästä livelähetyksestä voidaan leikata lyhyitä ohjelmia, jotka julkaistaan omina lähetyksinään eri alustoille (esimerkiksi SoundCloud, YouTube, Vimeo, Facebook). Samalla niihin voidaan lisätä saavutettavuutta tekstittämällä ne. Näin ohjelmat saavat lisää katsojia niistä, jotka ovat kiinnostuneet näkemään vain tämän osuuden pitkästä lähetyksestä.

Voit parantaa julkaisujen teknistä laatua esimerkiksi värimäärittämällä taikka tasaamalla ääniä. Editissä ohjelmiin kannattaa lisätä logot tai ”kehystää” ohjelmat omalla tunnuksella, jos niitä ei alkuperäisessä julkaisussa vielä ole. Tämä lisää ohjelmien tunnistettavuutta.

- Käytä sovittuja hashtageja sekä etukäteen tehtyjä valmiita infotekstejä ja kuvakehyksiä.
- Merkitse kaikki mukana olleet osallistujat, vieraat ja yhteistyökumppanit. Muista varmistaa ennalta, että merkitseminen sopii heille.
- Innosta osallistujia tykkäämään somepäivityksistä ja jakamaan niitä.
- Palaa lähetyksen aikana julkaistuihin somepäivityksiin ja katso, tarvitseeko niihin reagoida tai täydentää niitä.

VINKKI: Suunnittele tuotannollesi yhtenäinen ilme käyttämällä kuvakehyksiä!

Jos haluat, että juttusi erottuvat, tee tuotannolle yhtenäinen ilme (look). Mielettömässä valossa suunnitellaan monille tuotannoille omat tunnukset / väritykset, joiden avulla ne erottuvat muusta viestivirrasta.

Ota selvää, mitä kuvakokoja käyttämäsi media suosii (esim. Instagram kuvakoko on tyypillisesti 1080x1080px) ja tee tätä varten valmis kuvapohja. Kuvankäsittelyohjelmista esimerkiksi Photoshoppissa voi käyttää tasoja (layers), joista päällimmäinen voi olla tuotannon tunnuskehys.



Kyläradion erikoislähetys 2021



Mielettömän messuradio 2019

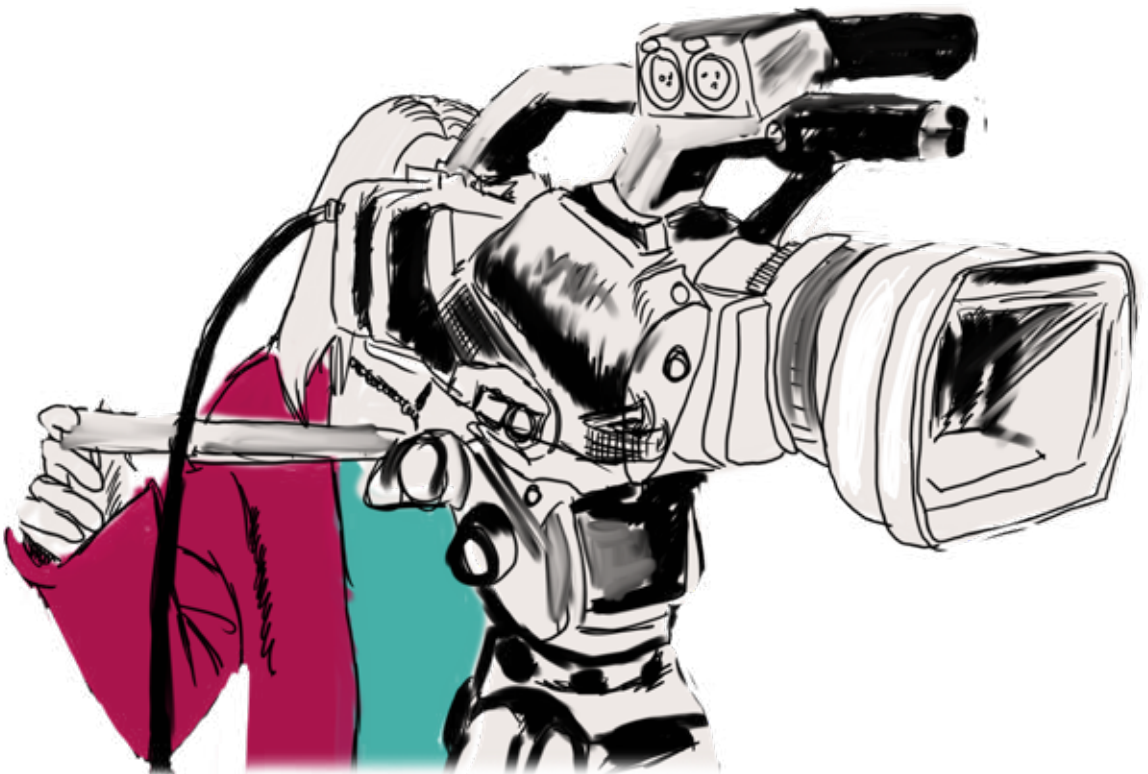


Jou! Moreeni Räps

CASE: Tehdään video

Monella on haaveena toteuttaa oma lyhytelokuva ja päästä siten kertomaan oma tarinansa. Videon tekeminen on kuitenkin usein työlästä ja hidasta, sillä siinä on paljon teknisiä vaatimuksia. Kuvan ja äänen on hyvä olla riittävän laadukkaita. Tämä taas vaatii hieman taitoa tai paljon tuuria. Videoeditointiin tarkoitetut ohjelmat voivat ensikatsomisella vaikuttaa sekavilta. Kuten Tara ohessa ohjeistaa, kannattaa videoita tehdä pieni askel kerrallaan, kehittää taitojaan aina hieman lisää osa-alue kerrallaan.

Videoiden tekeminen kannattaa aloittaa esimerkiksi someen jaettavilla lyhytvideoilla, joita tekemällä voi harjoittaa teknisiä taitoja sekä audiovisuaalista tarinankerrontaa. Aluksi riittää, että saa kuvattua ja äänitettyä kohteen yhdellä otoksella, tämän jälkeen voi kokeilla muutaman klipin editoimista yhteen. Jos haluaa tehdä videoita, mutta ei ole koskaan aikaisemmin kokeillut, on hyvä tutustua esimerkiksi kamerakynä-tekniikkaan sekä Kaikki kuvaa -verkkosivustoon.



Tutustu:

Kamerakynä pedagogiikkaan – Ismo Kiesiläinen: <http://www.kamerakyna.fi/kamerakyna.html>

Kaikki kuvaa: <https://kaikkikuvaa.fi/>

Videotuotanto lyhyesti

Videotuotannossa on valtavasti samaa kuin live-lähetysten valmistelussa. Mitä paremmin toteuttaa esituotannon, sitä helpompaa on tuotanto ja jälkituotanto.

Esituotanto

- Idea: mistä videosi kertoo? Kerro lauseella tai parilla videon keskeiset ajatukset.
- Käsikirjoituksessa kuvataan videon tapahtumat ja mahdolliset vuorosanat järjestyksessä. Käsikirjoitus on työväline jakaa omaa ajatusta muulle työryhmälle. Kirjoita siis mahdollisimman selkeästi ja napakasti, mitä videossa tapahtuu.
- Kuvakäsikirjoitus on kuin sarjakuva videon tapahtumista. Sen avulla voit suunnitella ja havainnollistaa, minkälaisia otoksia video tarvitsee, jotta se on katsojalle ymmärrettävä. Kirjoita kuvakäsikirjoitukseen mahdolliset äänet ja vuorosanat.
- Tuotantosuunnitelma eli mitä kuvataan, missä kuvataan, keitä pitää olla paikalla, mitä tekniikkaa tarvitaan. Tuotantosuunnitelma on työväline laittaa itselle ylös tarvittavat asiat ja jakaa tieto työryhmälle. Muista kerätä tuotantoon osallistuvien yhteystiedot ja viestiä kaikille tarvittavat aikataulut ja kuvauspaikat. Selvitä ja suunnittele kuvauspaikoilla käytettävissä olevat sähköt, wc:t ja ruokailu kuvaustiimille.
- Päätä kenelle video on suunnattu ja missä kanavissa sitä jaellaan. Tämä vaikuttaa teknisiin ratkaisuihin (Instagram-videoilla on erilaiset tekniset vaatimukset kuin teatterilevitettävillä elokuvilla).
- **Esituotannon lopputulos:** muun muassa käsikirjoitus, tuotantosuunnitelma, aikataulut, yhteystiedot.

Tuotanto

- Videon otokset kuvataan ja äänitetään.
- Kuvauspaikalla joutuu usein järjestelemään tilaa ja valaisemaan. Varaa siirtymiin ja järjestelemiseen aikaa. Pidä huolta, että jokainen saa pitää taukoja ja syödäkseen.

- Kuvauspäivät voivat olla stressaavia. Haasteita voi aiheuttaa heikko suunnittelu ja kommunikaatio. Nämä ovat ymmärrettäviä ja yleisiä pulmia ja niiden ratkomiseen kannattaa hieinan jo ennakkoon varautua.
- **Tuotannon lopputulos:** video- ja äänitallenteita. Irrallisia otoksia/tiedostoja.

Jälkituotanto

- Jälkityössä eli editoidessa liitetään irralliset otokset ja äänet kokonaiseksi teokseksi. Haasteena usein on, että jotain suunniteltua materiaalia puuttuu tai se on vääränlaista. Työ elää ja syntyy vielä uudestaan editissä.
- Editissä voidaan materiaalia vielä hieman ehottaa. Videokuvaa voidaan värimääritellä, ääniä käsitellä. Videoon on hyvä lisätä tarvittavat tekstit, äänitehosteet, musiikki, logot ja grafiikat.
- Muista laittaa lopputeksteihin kaikkien osallistujien nimet ja tehtävänimikkeet. Voitte myös sopia, että jokainen esiintyy vain osana työryhmää, jolloin tehtävänimikkeitä ei eritellä.
- **Lopputulos:** valmis video.

Jakelu

- Jos kukaan ei näe videota, onko se olemassa?
- Jakelu on yksi tärkeimmistä vaiheista tuotannosta, vaikka moni ajattelee sen olevan vain välttämätön paha. Suunnittele siis etukäteen, miten ja missä jaatte videon. Pideräätkö sille yhteinen ensi-ilta? Laitetaanko video verkkoon?
- Suomessa on paljon pieniä elokuvafestivaaleja. Ehkä voisitte lähettää videonne sellaiselle? Tutustu Suomen elokuvasektin listaan kotimaisista elokuvafestivaaleista: <https://www.ses.fi/tietoa-elokuva-alasta/elokuvafestivaalit/>
- **Lopputulos:** yleisöt näkevät videon.



Videon kuvaaminen sekä videon ja äänen editointi – Taran vinkkejä

Jos teet liikkuvaa kuvaa eli siis niin sanotusti teet videota, niin kannattaa tehdä pieni käsikirjoitus tai kuvaussuunnitelma, sillä se helpottaa paljon videon työstämistä.

Videokuvaaminen

Jos video kuvaaminen siis liikkuvan kuvan tekeminen kiinnostaa niin olisi hyvä ensiksi tutustua itse kameraan, jolla kuvaat (baby step's tyyliin). On hyvä kysyä neuvoja ja vinkkejä aikaisemmin jo kuvanneilta, jos et ole aikaisemmin käyttänyt videokameraa ja kuvannut.

Ennen kuvauksen aloittamista on todella tärkeää, että kaikki kameras asetukset ovat säädetty haluamille säädöille (valotus, väritasapaino (white balance) ja tarkennus).

Kun teet video kuvaa niin muista liikuttaa kameraa hitaasti, koska jälkikäteen kuvaamasi materiaali voi näyttää aika kaoottiselta tai vaikeasti seurattavalta, jos kameraa on liikutettu liian nopeasti.

Kuvan ja äänen editoiminen

Jos on kiinnostusta editoida itse tallentamaansa ääntä tai kuvaa, niin ensimmäinen ohjeeni on, että tutustuu editointiohjelmaan kaikessa rauhassa (baby step's tyyliin). Ensimmäisiä kertoja editointiohjelmaa käytettäessä on hyvä pyytää ohjausta. Editointiohjelma saattaa alkuun näyttää todella sekavalta, koska editointi ohjelmissa on paljon nippeleitä ja nappeleita. Mutta kun ohjelmaan pääsee tutustumaan ja sitä käyttää useamman kerran, niin ohjelma tulee tutuksi ei näytäkään enää niin ”hirviöltä”



Sinipiuha-kanava on asunnottomien oma media Youtubessa

Elina Liikanen kertoo asunnottomien mediatoiminnasta Sinipiuha-kanavalla. Hän on Sininauha-säätiöllä työskentelevä asiakastyön asiantuntija. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa olevien vaikuttamismahdollisuuksia ja kuulluksi tuleamista. Sinipiuhan kanava on Sininauha säätiön oma Youtube-kanava, jossa on asiaa asunnottomuudesta ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Ohjelman toimitustyöstä vastaavat Tanja Ilmanen sekä Jani Välimäki.

Elina Liikanen kertoo asunnottomien media-toiminnasta Sinipiuha-kanavalla. Hän on Sininauha-säätiöllä työskentelevä asiakastyön asiantuntija. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa olevien vaikuttamismahdollisuuksia ja kuulluksi

tulemista. Sinipiuhan kanava on Sininauha säätiön oma Youtube-kanava, jossa on asiaa asunnottomuudesta ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Tutustu Sinipiuha-kanavaan Youtubessa.

Aloittaessaan Sinipiuhan toimintaa Liikasella ei ollut aiempaa kokemusta tubettamisesta. Kanava sai alkunsa hyvästä ideasta, mutta kenelläkään tekijöistä ei ollut aluksi minkäänlaista median tekemisen osaamista. Sitä rakennettiin yhdessä tekemällä ja oppimalla tekemisen kautta. Yhtenä tavoitteena oli osallisuuden kasvattaminen. Yhdessä tekeminen vaati myös työntekijältä nöyryyttä tehdä ja oppia yhdessä osallistujien kanssa.

Kanavalla voi nähdä muun muassa asunnottomuus minuutissa videoita, live-lähetyksiä, haastatteluja ja monenlaista muuta. Liikasen mukaan ei ole oikein mitään aihetta, mitä ei voisi lähteä ideoimaan kanavalle.

CASE: Valokuvatiimi

Valokuvatiimi syntyi osallistujien yhteisistä kiinnostuksista korona-aikana. Osallistajat ideoivat yhteistä tilaa, jossa voi näyttää muille omia valokuvia ilman liian korkeaa rimaa tai suorittavaa päämäärää. He kirjoittivat yhdessä toimintaperiaatteensa, jossa he kuvasivat toiminnan arkea ja sen tarkoitusta. Valokuvatiimi on toimintana helppoa osallistua ja irti suorittamisaineista.

Rennon keskustelun tarkoitus on kokea kuvia yhdessä sellaisessa ilmapiirissä, jossa kaikkien osallistujien ajatukset ja mieltymykset ovat yhtä lailla arvokkaita, eikä kuvia ns. arvioida, ellei kuvan jakava henkilö niin toivo (esimerkiksi kysymällä: “Miten olisin voinut saada tästä kuvasta sellaisen tai tällaisen?”), tai pyytämällä kritiikkiä: “Tällä viikolla yritin tehdä näin/kokeilla tällaista asiaa, miten onnistuin?”).

Valokuvatiimin rikkaus on sen jokainen osallistuja, jokaisen oma ajatusmaailma ja taitotaso. Jokainen voi oppia ja oivaltaa, inspiroitua ja innostaa, olla oma itsensä ja kokeilla.

Kaikki osallistuminen on riittävää (tekemisten ja ihmisten vertailu/paremmuusjärjestykseen asettaminen ei kuulu tiimin toimintaan), sillä jokainen määrittelee omat rajansa itse: kuvia voi tuoda kokoukseen yhden tai useamman, ne voivat olla sellaisinaan tai editoituja, kuvauskalustolla ei ole väliä (halutessaan Valolta saa lainakalustoa) ja kokouksiin voi osallistua juuri oman sitoutumiskykynsä mukaan. Ainoat odotukset osallistujalle ovat teeman valokuvaamisen kokeileminen, toisten kunnioitus ja läsnäoloon pyrkiminen kuvia katsottaessa.

Mahdollisiin vastuutehtäviin tai yhteisiin projekteihin sitoutuessa otettu vastuu on kannettava. Esimerkkinä mahdolliset tiimin teosten näyttelyt tai järjestettävät tapaamiset, kuten vierailut tai yhteiset kuvausretket: tule sovitusti paikalle / tee lupaamasi asia / ilmoita muutoksista.

Toiminta ei ole haudanvakavaa tai kiveen hakattua. Muutoksia tulee - niin elämässä kuin mielipiteissäkin - ja se on okei. Valokuvatiimi muotoutuu sen aktiivisten osallistujien tarpeiden mukaan.

Valokuvatiimin toimintaperiaate:

- Ensimmäisellä tapaamisella ideoidaan yhdessä lista teemoja (aiheita), joiden pohjalta otetaan kuva/kuvia. Näitä ideoita hyödynnetään tulevissa tapaamisissa, kun sovitaan seuraavasta teemasta.
- Jokainen kuvaa itsenäisesti viikkoteeman aiheisen kuvan/kuvia. Jokainen saa kuvata itselleen mukavimmalla laitteistolla.
- Valokuvatiimi kokoontuu etäyhteydellä viikoittain. Tapaamisessa katsotaan yhdessä kuluneen viikon aikana otettuja kuvia.
- Tavanomainen kokous etenee niin, että jokainen halukas näyttää vuorollaan (yleensä jakamalla näyttönsä) ottamansa kuvan/kuvat. Sana on vapaa ja kuvasta herääviä ajatuksia/ huomioita saa jakaa ääneen (sekä katsojat että kuvan ottanut).
- Kokouksen lopuksi katsotaan teemojen listaa, ja valitaan yhdessä seuraavan viikon teema.
- Kokousten vetovastuu (kokouskutsut, yhteenvedot ym.) on Valon työntekijällä.



”Rento, avoin ja tsemppaava ilmapiiri on valokuvatiimin toiminnan perusta”, vinkkaa Siikku

Valokuvatiimi on mediatoiminnan ehdottomasti rennoin tiimi. Kun muissa tiimeissä puhutaan tuotannoista ja niiden etenemisestä ja deadlineista, valokuvatiimeissä rennosti näytetään ottamiamme valokuvia ja keskustellaan niistä ilman minkäänlaisia tuotannollisia vastuita.

”Jos et ole ottanut uusia kuvia viikon aiheesta, ei se mitään, näytä vanhoja!”

”Vanhoistakaan ei mikään toimi? Tervetuloa mukaan vain keskustelemaan.”

Vaikka kuvat ovat kivoja, on käyty keskustelu kuitenkin oma suosikkini: osallistujat löytävät hyvin onnistuneet aspektit kuvissa, ja tarjottu kritiikki on rakentavaa ja usein vain ehdotuksia: ”Toimisiko rajaus näin paremmin?” tai ”Miltä tämä olisi näyttänyt lyhyemmällä valotusajalla?”.

Taitotasoja on monia, ja kaikille valokuvauksen kaikki tekniset aspektit eivät ole tuttuja. Usein pidemmän aikaa kuvanneet neuvovat muita tällaisten säätöjen kanssa. Valokuvaryhmässä on voimakas yhteenkuuluvuuden tunne, joka tulee mielestäni avoimesta ja positiivisesta keskustelukulttuurista.

Kokemustarina - kirjaan valokuvaaminen

Mervi P. OTE KIRJASTA Kukintoja sementillä – voimaannuttavat vertaiset:

Olen valokuvannut lapsesta saakka ja se on yksi erityismielenkiinnonkohteistani. Mielettömän valon toiminnassa tutustuin erityisammattioppilaitokseen, kun media-alan opettajat, ohjaajat ja opiskelijat kävivät kertomassa opinahjostaan. Itse en ollut paikalla tuolloin. Mielettömän valon työntekijät kertoivat minulle mahdollisuudesta opiskella mediaa erityisammattioppilaitoksen ja mediatoiminnan yhteisessä kokeilussa. Niinpä hakuprosessi laitettiin käyntiin. Lukaisin esitteen ja kävin katsomassa koulun kotisivuja sekä heidän sosiaalisen median kivoja juttuja. Lumouduin täysin media-alan maailmasta. Erityisesti valokuvaaminen oli mieleeni.

Ajatus tämän kirjan tekemisestä lähti erään vertaisuuttajakollegan ideoista. Sitten ideoitiinkin lyömällä viisaat päät yhteen. Suunniteltiin, koustettiin, kirjoitettiin, viimeisteltiin, viilattiin, höylättiin, hienosäädettiin, halottiin lillukanvarsia ja mitä kaikkea. Kirjan kuvitus tehtiin yhteistyössä. Meitä on kaksi valokuvaajaa, joiden kuvia kirjassa on käytetty. Toisen kuvaajan kuvat olivat jo aiemmin valokuvattuja, minä suunnittelin otokseni yhteistyössä kirjoittajien kanssa.

Minulle määritettiin tehtävänannoksi karkeasti se, että minun tulisi kuvittaa tämä vertaisten kirja kannesta loppuun. Ohjeet olivat mielenkiintoiset. Minun piti lukea kaikkien kertomukset ja kirjoittaa muistiin kaikenlaisia asioita, joita kertomuksista nousi pintaan. Kuuntelin jokaisen henkilökohtaisia kuvatoiveita. Näiden asioiden pohjalta kuvasin sekä henkilöitä itsejään, heidän asioitaan, esineitään ja kotejaan. Otin vertaisistani ja omista

asioistani valokuvia sekä muokkasin niitä kuvanmuokkausohjelmalla.

Sain tukea projektini suorittamiseen ja työn edetessä palautetta kollegoilta ottamistani sekä muokkaamistani valokuvista. Koska kaikki me kirjoittajat olemme yhteiskunnallisesti haavoittuvassa asemassa, tuli minun erityisen tarkkaan ottaa huomioon media-alan etiikka ja hyvät journalistiset tavat. Tähän projektiin minulla meni lähes koko kevät.

Minun oli helppo lähteä työstämään tätä projektia, koska me kaikki tunnemme toisemme pitkältä ajalta. Olemme olleet Mielettömässä valossa ja kulttuuripajoilla jo vuosia yhteistyössä. Meillä oli ja on yhä hyvä ilmapiiri työskennellessämme. Toki toimin myös koulun ohjeiden mukaan, koska minulle oli laadittu raamit, mitä minun tulisi osata tehdessäni näyttötyötä. Valokuvauksen opettaja ja ohjaaja koulusta arvioivat työskentelyäni. Projektiin kuuluivat monet tekniset speksit, eettiset seikat, tiimissä työskentelyyn ja käyttäytymiseen liittyvät kysymykset. Tässä projektissa on kysymys eräänlaisesta junamatkasta, jota olen taivaltanut räpistelijästä lähes ammattimaiseksi valokuvaajaksi. Se on ollut mielenkiintoista ja monipuolisen antoisaa.

Lue koko tarina ja lataa kirja osoitteessa:
www.kukintojasementilla.fi

Kirjassa kokemusasiantuntijat kertovat tarinoidensa kautta vertaisuudesta ja siitä, miten vertaisuus on vaikuttanut heidän elämässään. Niemi-kotisäätiö ja Sosped-säätiö mahdollistivat kirjan toteutuksen.



CASE: Mikä some?

Somen ja keskeisten käsitteiden esittely

Some on varmasti monelle tuttu käsite, mutta mikä se on? Yksinkertaisesti selitettynä some on palvelu, jota käytetään sosiaaliseen kanssakäymiseen. Somessa voi myös jakaa ja kuluttaa sisältöä. Kun katsot sivulla olevaa nostolaatikkoa Suomen yleisimmistä someista vuonna 2021, tunnistat varmasti monta eri somealustaa. Kun mietit, mikä tekee WhatsAppista tai YouTubea sosiaalisen median, tulee varmasti mieleen erilaisia somelle tyypillisiä piirteitä. Mutta mikä erottaa somen tavallisesta mediasta?

Sosiaaliselle medialle tyypillisiä piirteitä ovat esimerkiksi **yhteisöllisyys, vuorovaikutus, käyttäjien mahdollisuus tuottaa sisältöä ilmaiseksi, mahdollisuus tэгätä (merkitä)** muita postaukseen ja web-pohjainen sisältö (käytetään verkkosivulla tai mobiililsovelluksessa). Sosiaalisen median voi myös määritellä sen keskeisten ominaisuuksien avulla. Somella tarkoitetaan:

- Web 2.0 -teknologiaa hyödyntäviä internet-pohjaisia sovelluksia,
- joiden sisällön tuottamisesta vastaavat pääsääntöisesti käyttäjät itse*,
- joissa palveluiden suunnittelussa ja ylläpidossa hyödynnetään yksilöille ja ryhmille tarjottavia käyttäjäkohtaisia profiileita ja
- joiden palvelut mahdollistavat sosiaalisten verkostojen muodostamisen käyttäjien profiileita yhdistämällä.

* Somessa sisällön luovat käyttäjät, mutta kaikki somen käyttäjät eivät kuitenkaan tuota sisältöä vaan kuluttavat toisten tuottamaa sisältöä

Some voidaan jakaa myös eri kategorioihin palvelun käyttötarkoituksen mukaan:

- Sisällön luominen (blogipostaukset)
- Sisällön jakaminen (TikTok)
- Sosiaalisuus ja vuorovaikutus (WhatsApp)
- Yhteisöllinen tuottaminen (Wikipedia)
- Virtuaalinen todellisuus
- Sovellusten lisäsisällöt (Facebook Messenger)

Jos nyt mietit uudelleen, mikä tekee WhatsAppista ja Facebookista sosiaalisen median, tuleeko mieleen uusia ajatuksia? Facebookissa korostuu sisällön kuluttaminen ja jakaminen, mutta samalla se antaa mahdollisuuden olla vuorovaikutuksessa. WhatsApp on taas varmasti monelle tuttu pikaviestisovellus, jota käytetään lähinnä vuorovaikutukseen. Somesisällön luovat siis itse somen käyttäjät (median kuluttajat). Tämä erottaa somen muusta mediasta.

Sosiaalinen media on sivusto tai sovellus, jossa ihmiset voivat kommunikoida keskenään ja jakaa tietoa sekä yritykset markkinoida palveluitaan. Somelle on ominaista, että sisältöä voidaan jakaa muille käyttäjille tai siihen voidaan reagoida tykkäämällä, kommentoimalla tai jakamalla sitä. Julkaisuihin reagoinnista puhutaan somemarkkinoinnissa myös sitoutumisena. Sitoutumista on myös esimerkiksi se, kun klikkaat Facebookissa olevaa linkkiä päästäksesi toiselle sivulle. Kuten varmasti huomaat, some on melko monipuolinen ja käsittää monia erilaisia, eri tavoilla toimivia palveluita. Some on myös jatkuvasti muutoksessa: uusia palveluita syntyy ja vanhoja poistuu usein.



Somesta markkinoinnin välineenä

Somemarkkinointi ei ole ainoastaan mainontaa, vaan kaikkea sitä, mitä somessa tehdään, esimerkiksi toiminnasta tai palveluista tiedottamista. Somen käyttäminen ja markkinointi on ilmaista yksityishenkilöille, mutta on mahdollista myös hyödyntää maksettua mainontaa, jolloin useampi ihminen näkee julkaisun. Osassa somepalveluita organisaation tekemä markkinointi on aina maksullista.

Somemarkkinointiin liittyy myös vahvasti tietynlainen suunnitelmallisuus. Sosiaalisen median strategia on suunnitelma siitä, mitä organisaatio tai sisällöntuottaja aikoo saavuttaa ja tehdä sosiaalisessa mediassa. Somestrategiassa määritellään someviestinnän tavoitteet, miten ne saavutetaan ja milloin viestintä on onnistunutta. On tärkeää, että tavoitteet ovat konkreettisia ja käytännön

Jokaisen toimijan on hyvä arvioida, millainen kohderyhmä halutaan tavoittaa. Markkinoinnin näkökulmasta kohderyhmä on juuri se joukko somen käyttäjiä, jotka halutaan tavoittaa. Kohderyhmä kannattaa rajata sopivan pieneksi joukoksi – jos yhdellä someviestillä halutaan tavoittaa kaikki suomalaiset, toimija ei helposti jää mieleen eikä haluttuja ihmisiä tavoiteta. Esimerkiksi Mielettömän valon kohderyhmäksi on määritelty 18-35-vuotiaat nuoret aikuiset, joilla on halu tehdä mediatuotantoja, mutta heillä on haasteita työelämään tai opintoihin pääsyssä. Tämä kohderyhmä on hyvä pitää mielessä silloin, kun somessa markkinoidaan toimintaa mahdollisille uusille osallistujille.

Kohderyhmä vaikuttaa siihen, mitä somekanavia on hyödyllistä käyttää kyseisen joukon tavoittamiseen. Esimerkiksi nuoremmat tavoittaa luultavasti helpommin Instagramista kuin Facebookista. Tämä näkyy myös DNA:n (2021) tutkimuksessa, jonka mukaan 25-vuotiaat käyttävät Instagramia huomattavasti Facebookia enemmän.

Miten toiminnin järjestönä somessa?

Mielettömän valon someviestinnän someviestinnän lähtökohtana on Sosped -säätiön viestinnän tavoitteet, jotka ovat:

- Tunnettuuden lisääminen
- Toiminnasta kertominen
- Kokemustiedon esiinnostaminen
- Seuraajien mielikuviiin vaikuttaminen, tabujen rikkominen
- Toiminnan vaikutuksista kertominen

Myös Mielettömän valon osallistajat ovat koonneet tavoitteita sometyöpajassa, joka järjestettiin loppuvuodesta 2021. Osallistujien määrittelemät tavoitteet ovat yllättävän hyvin linjassa säätiön tavoitteiden kanssa. Osallistajat tosin korostivat somen vuorovaikutteisuutta ja verkostoitumismahdollisuuksia. Somepäivässä heräsi myös ajatuksia siitä, miksi Mielettömässä valossa viestitään somessa:

- Sisällöistä tiedottaminen on tärkeää, koska osallistujien sisällöt ovat niin merkittävässä osassa toiminnassa.
- Sisältöjen kiinnostavuus: Työpajan osallistujien mukaan Mielettömän valon tuotannot ovat kiinnostavia ja monelle olisi hyödyllistä kuulla niistä*
- Markkinointi ja brändäys on näkyvyyden kasvattamista ja toiminnasta tiedottamista somen kautta. Tietynlainen tunnelman välittäminen (mielikuvamainonta) on osa markkinointia – halutaan kertoa, kuinka mukavaa on olla Mielettömän valon toiminnassa.
- Hyvällä markkinoinnilla ja brändäyksellä toimintaan saadaan mukaan uusia osallistujia. Some on ollut merkittävässä osassa osallistujahankinnassa, sillä noin 75% toiminnasta kiinnostuneista oli saanut tietää toiminnasta toiminnan some-mainoksesta (2021).
- Some mahdollistaa vuorovaikutteisuuden ja verkostoitumisen muiden toimijoiden kanssa

Somessa on uhkia ja mahdollisuuksia

Somen mahdollisuuksia:

- Sosiaalinen: antaa kaikille samanlaisen äänen kommentointiin ja julkaisuun.
- Some on kaikille yhteinen areena, jossa kaikki saavat ilmaista asiansa.
- Vertaisuus-mahdollisuus: löytää esimerkiksi harrastukseen liittyviä ryhmiä. Myös sairauksilla on omia diagnoosiryhmiä, joissa voi keskustella vertaisten kanssa.
- Somen mahdollisuudet tulevat parhaiten esiin, kun jokainen toimii siellä toisia kunnioittaen ja ei lähde mukaan someraivoon. Jokainen voi itse valita, millaisiin julkaisuihin reagoi ja miten kohtelee toisia.

Somen uhkia:

- Liiallinen somen käyttö, jolla on merkittäviä hyvinvointia heikentäviä vaikutuksia.
- Kaikkea yleisestä normista poikkeavaa pidetään outona (oletetaan, että ihmiset ovat vammattomia, vaaleaihoisia ja keski-ikäisenä).
- Eettisyys: somejulkaisijalla on vastuu siitä, millaista sisältöä someen jaetaan. Erityisesti ihmisten kokemuksia jaettaessa on hyvä huomioida, millaisia postauksia someen jaetaan.
- Vihapuhe: mahdollisuus rajata, kuka näkee julkaisun tai voi kommentoida sitä. Kommenttikentän voi sulkea ääritapauksessa.
- Valheellinen tieto eli misinformaatio ja disinformaatio, sekä lisäksi trollaus keskustelua herättävissä postauksissa.
- Negatiivinen vertaisuus (esim. syömishäiriöryhmät, joissa jopa ihannoidaan sairauskäytäytymistä).



Somessa on mahdollisuuksia ja haasteita. Puhumassa Somerajattoman Helmi Korhonen

Helmi Korhonen on suunnittelija Somerajaton –toiminnassa: somerajaton.fi/ Jaksossa hän avaa somen erityispiirteitä ja vinkkaa, mitä somessa kannattaa huomioida, jos sen ottaa osaksi omaa toimintaansa. Jakson on toimittanut Inga Jaskola-Ihalmo.

Sosiaalinen media eroaa muusta mediasta yhdellä sanalla; sosiaalinen. Muuta mediaa tuottaa aina joku ja joku toinen sen vastaanottaa, mutta some on aina kaksisuuntaista. Se mahdollistaa meille jokaiselle samanlaisen äänen median julkaisemiseen ja kommentointiin. Sosiaalisessa mediassa keskustelu kulkee todella helposti tiettyjen päänormien mukaan, ja me kaikki rakennamme näitä normeja kollektiivisesti. Puhutaan paljon siitä, että some on esimerkiksi vammattomien, valkoihoisten, keski-ikäisten ja heteronormatiivisen sukupuolisuuden tyyssija ja kaikkea, jotka jollain tavalla poikkeaa tästä normista, pidetään erikoisena ja outona.

Sosiaaliseen mediaan julkaisemisessa kannattaa huomioida teknisten asioiden lisäksi julkaisun eettisyys. Kun ihmisten kokemuksia tuodaan julki, on julkaisijalla aina julkaisijan vastuu. Minkälaisiin tilanteisiin tällaista materiaalia tuodaan? Voidaan-

ko jotenkin suojata esimerkiksi ihmisiä, joilla on vaikka kipeitä kokemuksia? Kun kokemustarinoita julkaistaan osana ongelmallisesti pelaamista tai somea, niin mietitään esimerkiksi sitä, mitä tietoja tarinasta voi häivyttää.

Sosiaalisen median negatiivisia puolia on esimerkiksi vihapuhe. Vihapuheella on aina kaksi kohdetta. Vihapuhe lisää ahdistusta, masennusta ja itseinhoa sekä sille, joka vastaanottaa vihapuhetta, että sille joka vihapuhetta tuottaa. Yksinkertaiset tai arkisetkin asiat voivat herättää ihmisissä negatiivisia reaktioita ja kohtuuttoman oloista kommentointia tai reagointia. Julkaisija voi varautua somekommentointiin etukäteen muun muassa rajaamalla, ketkä julkaisuja näkevät ja voivat niitä kommentoida. Vihapuheen lisäksi sosiaalisessa mediassa on muitakin negatiivisia ilmiöitä, kuten maalittamista, disinformaatiota ja trollaamista. Nämä kaikki vaikuttavat siihen, että monet joutuvat rajaamaan pois tulenherkkiä aiheita, koska eivät halua tulla raadelluiksi somessa. Tai jopa estävät tiettyjä ihmisiä osallistumasta somessa käytyihin keskusteluihin.

Meillä on jokaisella vapaus toimia sosiaalisessa niin kuin me haluamme, mutta sitä kautta meille tulee myös vastuu. Some muuttuu sen mukaan mitä me itse siellä teemme. Mitä asioita klikkaamme, mistä tykkäämme, mitä jaamme, miten me toisen ihmisen kohtaamme.

Jakson lopussa Inga kertoo tarinansa siitä, kuinka toiminnallinen vika suolistossa sotki elämän. Samaan aikaan hän koki elämässään valtavasti paineita vanhemmuudesta ja huonoa käytöstä sosiaalisessa mediassa. Voit ladata Kukintoja semmentillä – voimaannuttavat vertaiset -kirjan ilmaiseksi ja lukea hänen ja muiden kokemusasiiantuntijoiden tarinat: kukintojasementilla.fi/

Toimittajana somessa

vapaaehtoisten ohjeistuksesta

Valon some ei ole ainoastaan työntekijöiden tiedotuskanava, vaan myös kanava, johon osallistujat voivat tuottaa sisältöä ja siihen kannustetaan. Kaikilla somea tekeville on hyvä olla yleinen ohjeistus siitä, miten toimitaan, kun tehdään päivityksiä Valon kanaviin. Kaikessa toiminnassa noudatetaan Journalistin ohjeita, ne pätevät myös somessa. Lisäksi käytössä on turvallisemman tilan periaatteet, jotta kaikki kokisivat olonsa turvalliseksi myös somessa. Turvallisemman tilan periaatteiden mukaan esimerkiksi ei tehdä oletusta sukupuolesta tai kommentoida kenenkään kehoa.

Mielettömän valon sosiaalisen median viestintää kehitettäessä on herännyt ajatus positiivisemmasta somesta, sillä somessa kaikki ei aina näyntyä positiivisena. Alla muutama ajatus positiivisesta somesta:

Mielettömän valon some on ensisijaisesti turvallinen, häiriköinnistä vapaa tila.

- Kommenttikenttä voidaan sulkea.
- Kaikilta odotetaan turvallisen tilan periaatteiden noudattamista.
- Vastuu somen turvallisuudesta on työntekijöillä.

Omallalla toiminnalla voi paljon vaikuttaa sosiaalisen median positiivisuuden lisäämiseen:

- Kehu tai kiva kommentti kommenttikentässä piristää varmasti päivää.
- Valitsemalla seurattavasi voit myös vaikuttaa paljon siihen, mitä näet somessa. Paha olo aiheuttavat postaukset pystyy suodattamaan unfollaamalla (poistamalla seurattavista) tai piilottamalla ne (toimii vain joissakin someissa)



***Pohdittavaa:
Millaista sisältöä haluaisit
nähdä somessa?
Mitä on positiivinen
somesisältö?***

Turvallisempi tila somessa

Ohjelmassa pohditaan, miten turvallisemman tilan periaatetta voi toteuttaa sosiaalisessa mediassa? Janina Porkka haastattelee Koordinaatin asiantuntijaa Mika Pietilää. Hän työskentelee nuorten neuvonta- ja ohjaustyön kehittämisen parissa Koordinaatissa, muun muassa nuorille suunnatun verkkotyön Nusuvefo-foorumissa.

Pietilä kuvailee fyysisessä ympäristössä olevaa turvallista tilaa paikaksi, jossa jokaisella olisi turvallinen ja hyvä olla. ”Jos ajatellaan sitä ihan konkreettisina tekoina, niin siinä on merkittävässä osassa se, että kunnioitetaan jokaisen henkilökohtaista, fyysistä ja psyykkistä tilaa.” kuvailee Pietilä. Hän ajattelee turvallisempaa tilaa paikaksi, jossa ei tehdä oletuksia ulkonäköön tai toimintaan perustuen. Hänen mukaansa turvalliseen tilaan liittyy ylipäänsä ajatus siitä, ettei toisista oleteta esimerkiksi seksuaalisuudesta, sukupuoliesta, kansallisuudesta, etnisyydestä, arvoista, sosioekonomisesta asemasta, terveydestä tai toimintakyvystä. Ihmiset pyritään kohtaamaan ennakkoluulottomasti.

Turvallisessa tilassa kunnioitetaan toisia ihmisiä ja heitä ei jyrätä, vaikka jokaisella on erilaisia mielipiteitä, vaan kuunnellaan ja opitaan toisilta. Jokaisen yksityisyyttä kunnioitetaan, eikä omista asioista ole velvollisuutta puhua. Pietilä ajattelee, että jos turvallisessa tilassa loukkaa tahallisesti tai tahattomasti, niin pyytämällä anteeksi voidaan päästä ta-



kaisin sellaiseen tilanteeseen, jossa voi taas ajatella luottavansa muihin, joita siinä tilassa on.

Pietilän mukaan sosiaalisessa mediassa turvallista tilaa voidaan luoda yhteisillä säännöillä ja toimintatavoilla. Somessa toimivat organisaatiot ovat vastuussa ylläpitämistään kanavista. Palveluihin kannattaa luoda oman organisaation toimintoja koskevat säännöt, joilla käyttäjät voivat tarvittaessa ilmoittaa asiattomasta käyttäytymisestä ja pohtia niitä keinoja, joilla käyttäjien kanssa tilanteita puretaan. Tarvittaessa käyttäjiä voidaan rajata eli laittaa jäähylle tai estää. Jos epäilee, että omalla alustalla on mahdollisesti jopa lakia rikkovaa toimintaa, kannattaa siitä matalalla kynnyksellä ilmoittaa viranomaisille, sillä heidän tehtävänä on tulkita lakia, eikä yksittäisen työntekijän tai organisaation tätä tarvitse tehdä. Pietilä itse ajattelee, että useimmissa tapauksissa ohjauksellinen keskustelu osapuolten kanssa auttaa parhaiten selvittämään tilannetta.

Näiden lisäksi Pietilä puhuu haastattelussa muun muassa siitä, miten käyttäjä itse voi vaikuttaa someturvallisuuksiensa sekä somealustojen tekoälyn nostamaan materiaaliin sekä sen näkyvyyteen hänelle itselleen.

Koordinaatti: www.koordinaatti.fi/fi
Nuorille suunnatun verkkotyön forumi:
www.koordinaatti.fi/fi/koordinaatti/nusuvefo

Mielettömän valon some

– Facebook ja instagram

Facebook on palvelu, jossa käyttäjä voi tykätä tai kommentoida toisen käyttäjän päivityksiä, jakaa itse kuvia tai mielenkiintoista sisältöä, keskustella toisten kanssa ja katsoa lyhytvideoita. Asiantuntijoille suunnatussa viestinnässä kerrotaan esimerkiksi yhteistyöverkostoista, joissa Valo on mukana. Asiantuntijaviestinnän pääkanavana on ollut enimmäkseen Facebook.

Facebookin algoritmit eli ehdot, jotka vaikuttavat siihen, mitä käyttäjä näkee, kannustavat jakamaan erityisesti kuvia ja videoita. Facebookissa on kuitenkin mahdollisuus jakaa hyvin monipuolista sisältöä, myös tekstiä, vaikka se hukkuuikin helpommin Facebookin uutisvirtaan. Algoritmeihin vaikuttavat myös:

- Vuorovaikutteisuus: Postaus vastaa käyttäjän kiinnostuksen kohteita tai julkaisuja, joihin hän tyypillisesti reagoi tai kommentoi.
- Sisältötyyppi: Käyttäjälle näytetään sisältöä, johon hän tyypillisesti reagoi (esimerkiksi videoihin reagoineille näytetään videosisältöä).
- Suosio: Miten muut julkaisun nähneet käyttäjät ovat reagoineet vai ovatko olleet reagoimatta?
- Ajankohtaisuus: Uusimmat postaukset näkyvät uutisvirrassa ensin.

Instagram on sovellus, jossa on enimmäkseen kuvia ja lyhyitä videoita. Niissä on tavallisesti lyhyt saateteksti ja #asiasana, jota klikkaamalla löytää muut julkaisut samalla avainsanalla. Monella Instagramia käyttävällä yrityksellä tai järjestöllä onkin Instagramissa vakiintunut hashtag (asiasana). Mielettömän valon Instagramia selatessa huomaa toiminnan Instagramin tyypillisimmät hashtagit: #mielettömätvaloa, #sosped ja #mediakuuluukaikille. Valon Instagramissa jaetaan ajankohtaisten tuotantojen lisäksi paljon esimerkiksi osallistujien tekemää taidetta ja grafiikkaa.

Instagramin algoritmit näyttävät ensisijaisesti sisältöä seurattaviltasi. Lisäksi nämä asiat vaikuttavat siihen, mitä näet uutisvirrassa:

- Perustiedot postauksesta. Onko siihen tullut tykkäyksiä, mihin aikaan se on postattu tai onko postaukseen liitetty sijainti?
- Kuka julkaisun on tehnyt? Onko se mahdollisesti joku, jonka sisällöstä olet kiinnostunut tai onko käyttäjän kanssa oltu vuorovaikutuksessa viime aikoina?
- Oma toiminta – millainen sisältö sinua kiinnostaa ja oletko tykännyt postauksista
- Vuorovaikutus – Instagram näyttää sisältöä käyttäjiltä, joiden kanssa olet ollut vuorovaikutuksessa (esim. kommentoinut postausta).



Vinkki: kun teet julkaisua Facebookiin, laita Facebookin ulkopuolinen linkki kommentteihin. Kuva ja selittävä teksti tavoittavat paremmin kuin ulkopuolinen linkki ja teksti.

Janinan kokemus:

Voisko joku päivittää somen?

Joku – se typpi, joka on aina hukassa silloin, kun häntä tarvitaan. Haluaisiko joku olla se supersankari, joka hoitaisi tehtävän, jota kukaan muu ei tee? Kuka on tämä mystinen joku, joka tuntuu olevan aina kadoksissa? Mielettömän valon työntekijät ja pari aktiivista osallistujaa ovat huomanneet, että joku on unohtanut päivittää somen ja nettisivut.

Kuka voisi päivittää somen, kun työntekijöillä ei ole aikaa tehdä sitä oman työn lomassa? Toisaalta työntekijöiden perustehtävä on mahdollistaa osallistujien tekeminen, eikä tehdä mediatoita itse. Työntekijöillä ei ole välttämättä edes tarvittavaa osaamista somekanavista, joissa toiminnan osallistujat ja mahdolliset uudet osallistujat viettävät aikaa ja kuluttavat sisältöjä. Onko työntekijöillä halua ja aikaa perehtyä uusimpiin TikTok -trendeihin ja alkaa tekemään videoita? TikTokia on toivottu uudeksi somekanavaksi tekemässäni somekyselyssä, mutta mitä siellä voi tehdä ja miten siellä tavoittaa ihmisiä? Tämä on herättänyt keskustelua Valon sometapaamisissa.

Valon osallistujien joukosta löytyy useita TikTokin käyttäjiä, mutta kovin moni ei tee sinne sisältöä itse. Toiminnan osallistujien kiinnostus somen kehittämiseen on ylipäättään vähäinen: julkaisuihin tulee vain vähän reaktioita eikä sisältö tavoita. Kutsutaanko osallistujat mukaan kehittämään somea yhdessä työntekijöiden kanssa? Aikaisempaa kokemusta ei tarvita, ideana olisi oppia yhdessä. ”Sometiimiin” ei tunnu löytyvän sitoutuneita osallistujia parin vakiokävijän lisäksi. Mikä saisi osallistujat kiinnostumaan Valon somen kehittamisestä, jotta sisältö olisi enemmän osallistujien näköistä? Tätä kysymystä olen itse

pohtinut tehdessäni opinnäytetyötäni Valon somen parissa.

Opinnäytetyötä tehdessä on myös herännyt työntekijöiden kanssa käydyn keskustelun pohjalta ajatus positiivisesta ja turvallisesta somesta. Haaste on siinä, että sosiaalisessa mediassa on paljon trolleja ja muita kommentoijia, jotka käyvät provosoimassa ihmisiä. Miten suhtaudun trolleihin mahdollisimman neutraalisti ollessani itse asiantuntijana edustamassa Valoa somessa? Viime kädessä kommenttikenttä voidaan sulkea. Postausten aiheet herättävät usein monenlaisia tunteita ja niissä kerrotaan välillä osallistujien oikeita kokemustarinoita. Tämän takia olisi hyvä, että Valon somekanavissa noudatettaisiin aiemmin esiteltyjä turvallisen tilan periaatteita. Itseäni mietityttää se, miksi somessa menestyy se sisältö, joka herättää paljon keskustelua. Kun joku on käynyt jättämässä kommenttikenttään provosoivan viestin, keskustelu on välillä kiivasta ja postaus alkaa elämään omaa elämäänsä, algoritmit suosivat juuri näitä postauksia. Onneksi omalla somekäyttäytymisellä voi vaikuttaa siihen, mitä omassa uutisvirrassa näkyy: katsoisinko mieluummin Tiktokin koiravideoita vai menenkö selaamaan suosittun postauksen kommenttikenttää ja provosoitumaan siitä? Taidan ainakin itse pitäytyä koiravideoissa.

Valon somen kehittämisen prosessi on ollut pitkä ja se jatkuu edelleen. Muutosta on jo tapahtunut, mutta kehitys on vielä vaiheessa. Matkan varrella olen päässyt itse oppimaan uutta, varsinkin somen kehittamisestä yhdessä. Somen kehittäminen on aktiivista työtä eikä sitä voi antaa Valon kaltaisessa toiminnassa vain yhden ihmisen vastuulle. Uuden oppiminen vie varmasti aikaa sekä työntekijöiltä että osallistujilta ja se on ihan ok.

CASE: Tehdään paneeli

Paneelikeskusteluja on järjestetty yhteistyössä senioritiimin ja HyMy-kylän opiskelijoiden kanssa. Keskustelut on striimattu Mielettömän valon kanaville, jolloin etäosallistuminen ja jälkitalenteen katsominen on mahdollista. Tämä lisää paneelin elinkaarta. Prosessikuvaus auttaa paneelikeskustelun järjestämisen onnistumisessa.

Suunnittelu

- Paneelikeskustelun aiheen valinta yhdessä esiinousseista aiheista. Kaikkien mielipiteen kuunteleminen aiheen valinnassa.
- Aikataulut. Selkeät päivämäärät sovituille asioille.
- Viestintä ja sen vastuusta sopiminen.
- Tehtävien ja vastualueiden jakaminen: paneelin juontaja ja varajuontaja, vertaisasiantuntijat (halukkuus osallistua paneeliin), kysymysten laatijat (kaikki), tekniikasta vastaava, yhteisten tapaamisten järjestäjä, paneelin järjestämisen tilavastaava.
- Kaikkien osallistujien äänen tasapuolinen kuuleminen tärkeän aiheen parissa ja toteutusta mietittäessä.
- Toteutustapa: etä- vai lähitoteutus? Jaetaanko paneeli suoraan verkossa? Mistä tallenne on saatavissa?
- Mainonta ja tiedottaminen: missä kaikkialla paneelia voi mainostaa/tiedottaa? Eri kanavien miettiminen, jotta saataisiin mahdollisimman hyvä näkyvyys keskustelulle.

Kehitys

- Valittuun aiheeseen tutustuminen ja tiedon jakaminen.
- Asiantuntijavieraiden miettiminen mahdollisimman laaja-alaisesti.
- Kysymysten miettiminen ja kehittäminen. Mistä halutaan keskusteltavan: ajankohtaiset asiat, mikä mietityttää, mitä kehityskohteita, laaja-alaisuus? Kunkin panelistin erityisosaamisen huomioiminen keskustelussa.

- Paneelin juontajalle tarkka runko keskustelun etenemisestä. Tarkka käsikirjoitus paneelin kulusta helpottaa vaativaa juontajan roolia. Auttaa myös tilanteessa, jos juontaja on sairaana paneelipäivänä ja varajuontaja paikkaa.
- Paneeliin varattu aika: kuinka paljon aikaa varattuna per kysymys ja kunkin panelistin aika per kysymys? Tasapuolinen puheenvuorojen jakaminen. Aikataulun tarkastaminen.
- Panelistien informoiminen ajoissa. Tiedot tapahtumapaikasta ja -ajasta. Kysymykset, jotta ennakoivalmistautuminen on mahdollista.
- Tekniikasta sopiminen: kuinka materiaali tuotetaan/tallennetaan mahdollisimman laajaan käyttöön? Mitä olemassa olevaa tekniikkaa on käytössä?

Testi

- Kenraaliharjoitus. Käydään yhdessä läpi tulevan paneelin runko. Juontajan sisääntulo, panelistien esittelyt, kysymykset, päätös. Kerrataan aikataulu paneelikeskustelulle varatusta ajasta. Kauanko aikaa per kysymys kutakin asiantuntijavierasta kohden?
- Tekniikan toimivuus tilassa. Tarkastetaan panelistien istumapaikkojen toimivuus valitussa tilassa. Mahdollinen istumajärjestys panelisteille. Tilan järjestäminen paneelille suotuisaksi.
- Listataan puutteet ja tehdään korjaukset.

Toteutus

- Tekniikka paikalla hyvissä ajoin ennen paneelin alkua. Tekniikan asennus ja paikkojen valmistelu paneelia varten. Oheislaitteiden toimivuuden testaaminen (läppärit, etänäytöt, mikrofonit jne).
- Opastus osallistujille tarvittaessa. Opastus omille paikoille ennen paneelin alkamista. Juotavaa panelisteille.
- Paneelin juontaja on isossa roolissa siinä, kuinka puheenvuorot jaetaan tasaisesti. Ajanottaja paneelin juontajan tukena. Hän seuraa kysymyksiin käytettyä aikaa ja viestii sanattomasti juontajalle ajan kulusta.

Palautekierros

- Paneelin kulku käydään yhdessä läpi. Mikä tunteine jäi päällimmäiseksi mieleen paneelistä?
- Jäikö jokin asia mietityttämään? Poikkiiko tarvetta lisäkeskustelulle paneelin muodossa?
- Missä onnistuttiin, mikä kaippaa hiomista?
- Ulkopuolinen palaute on tärkeässä roolissa

Ohjaajan kuusi vinkkiä

Kirsi Kolehmainen / HyMy-kylä, Metropolia

- Huomio kaikki osallistujat tasavertaisina. Luo luottamuksen ilmapiiri.
- Suunnitelkaa yhteiset pelisäännöt ryhmän toiminnalle.
- Anna ajatuksille mahdollisuus kasvaa. Auta löytämään ajatusten ja ideoiden välille yhdistäviä tekijöitä.
- Yhteinen tekeminen luo yhteenkuuluvuuden kokemuksen. Meillä yhteinen tekeminen on ollut paneelien suunnittelu ja toteutus.
- Pidä kiinni sovitusta aikataulusta. Kertaa tarvittaessa osallistujien kesken jaetut vastuu tehtävät.
- Kiitos ei ole kirosana. Osoita ryhmäläisille se, miten tärkeää ja merkityksellistä työtä he tekevät.

Valon Senioreiden ajatuksia toiminnasta

Jokaisella on oikeus mielipiteeseen
Pääsee tulemaan kuulluksi
Pääsee jakamaan omaa kokemustietoa
Saa kaiken mahdollisen tuen
Liian paljon puhuttavia asioita
Käsitellään asioita, joista ei puhuta tarpeeksi
Paneeleissa tuodaan näitä asioita esille
Tietoisuus eri asioista lisääntyy
Vuorovaikutustaidot
Oman vapaan äänen esille tuominen
Paneelien kenraali hyvä, ei jännitä niin paljon livessä
Vertaistuki
Saa tuotua mielipiteitä ja kantoja esille
Voi olla erilainen
Saa olla erilaiset tai samanlaiset mielipiteet
Paneelin videomateriaaliin voi palata
Jännityksen laukaisija
Omien ajatusten esille tuominen
Ajantasainen tieto
Paneeleissa yhteiskunnallisesti tärkeitä aiheita
Paneeleissa aiheita, jotka osallistujat kokevat tärkeiksi
Laajempi tiedonhankinta
Keskustelu tuottaa uutta tietoa useista eri näkökulmista
Työvaiheiden pilkkominen järkevöittää työn etenemistä
Paneelien haastattelujen kautta mahdollisuus saada päättäjää keskustelemaan kanssasi tärkeistä asioista
Paneelit keino "kolkata" päättäjää paikalle.

Mielenterveyden hoito ja hoitoon pääsy

paneeli 26.11.2021 kello 13-14



Kaiju Yrttiaho, Toiminnanjohtaja, Etelä-Suomen Klubitilat ESKOT ry
Tiina-Kaisa Kukko-Lukjanov, Aivotutkija, Filosofian tohtori ja dosentti
Kati Juva, Neurologian erikoislääkäri ja poliitikko
Kokemusasiantuntijapanelisteina: **Henrik ja Mervi**

LIVENÄ: Showroom / Metropolian hyvinvoinnin kampus, Myllypurointie 1
ETÄNÄ: mieletonvaloa.fi

PODCASTIT:

OSA 1: Mitä on inklusiivinen mediakasvatus? Haastattelussa Mari Pienimäki	20-21
OSA 2: Voiko mediatoiminta olla vapauttavaa? Haastattelussa Saija Salonen	23
OSA 3: Mediatoiminta vahvistaa osallistujien ääntä - kokemuksistaan kertomassa Heikki ja Henrik	24
OSA 4: Ryhmämuotoinen mediatoiminta vahvistaa osallisuutta	39
OSA 5: Somessa on mahdollisuuksia ja haasteita. Puhumassa Somerajattoman Helmi Korhonen	75
OSA 6: Mielettöntä valoa -mediatoiminnassa huomioidaan osallistujien moninaisuus	34
OSA 7: Köyhien radio -keskusteluohjelmassa kyseenalaistetaan esityksiä köyhyydestä	56-57
OSA 8: Yhteisöradiossa kuuluu vähemmistöjen ääni ja tämä lisää mediakentän demokratiaa	17
OSA 9: Aktivismi mediatoiminnassa on yksi osallisuuden muoto	13
OSA 10: Sanat ja valta – vieraana Elina Vainikainen	27
OSA 11: Media ja haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten mediakasvatuksesta	14-15
OSA 12: Sinipiuha-kanava on asunnottomien oma media Youtubessa	67
OSA 13: Media tuottaa ja purkaa käsityksiä maailmasta ja ihmisistä	28
OSA 14: Dialoginen ja kulttuurisesti kestävä media	28
Osa 15: Toipumisorientaatio vahvistaa mielenterveyskuntoutujien osallisuutta	25
OSA 16: Raptoiminta tukee itseilmaisua	52-53
Osa 17: KiviMediassa kehitysvammaiset aikuiset tekevät media- ja viestintäalan töitä	29
OSA 18: Sukupuolivähemmistöt mediassa - vieraana psykologi Ave Valojää	29
OSA 19: Turvallisempi tila somessa	77
OSA 20: Digiosallisuus ja saavutettavuus kuuluvat kaikille	42

Podcastien toimittajat ja tekniset toteuttajat: Anna Petsorowo, Jani Välimäki, Henrik Lindholm, Heikki Krook, Sirja Koivunen, Inga Jaskola-Ihalmo, Reetta Eerola, Anni Roihuvuo, Mervi Piispanen, Tanja Ilmanen, Tara Hagman, Siikku Kiiveri, Janina Porkka, Saija Salonen, Timo Arjasto, Onni Pohjanpalo, Shumail Kazi ja Lähiradio

Podcastien grafiikat: Danat Botsarov **Podcasteihin kuvanneet:** Matti Koskinen, Timo Arjasto sekä vieraat ja haastattelijat itse

LÄHTEET:

- Cambridge Dictionary. 2021. Social Media. Luettavissa: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/social-media>
- Cooper, Paige 2021. How the Facebook Algorithm Works in 2022 and How to Make it Work for You. Luettavissa: https://blog.hootsuite.com/facebook-algorithm/#How_the_Facebook_algorithm_works_in_2021
- DNA 2021. Digitaaliset elämäntavat -tutkimus. Luettavissa: <https://www.sttinfo.fi/data/attachments/00200/838ead53-d63a-4f2a-9d3e-db3845973aec.pdf>
- Hobbs, Renee. (2021). Media literacy in action: questioning the media. Rowman & Littlefield.
- Journalistin ohjeet. Julkisen sanan neuvosto. https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/
- Kortesuo, K 2019. Kaiken kattava sisällöntuotannon opas yrityksille. 1.painos. Kauppakamari. Helsinki.
- Kukintoja sementillä – voimaannuttavat vertaiset. Niemikotisäätiö ja Sosped-säätiö 2021. Lataa kirja osoitteesta: <https://kukintojasementilla.fi/>
- Mosseri, Adam 2021. Shedding More Light on How Instagram Works. <https://about.instagram.com/blog/announcements/shedding-more-light-on-how-instagram-works>
- Nations, D 2021. What Is Social Media? Take a closer look at what social media is really all about. Luettavissa: <https://www.lifewire.com/what-is-social-media-explaining-the-big-trend-3486616>

Podcastien vieraat / puhujat: Mari Pienimäki, Helmi Korhonen, Elina Vainikainen, Jouni Tamminen, Seppo Julin, Riitta Haapakoski, Anni Valtonen, Elina Liikanen, Minna Tikka-Lapveteläinen, Hai Nguyen, Aisha Benahmed, Hannu Stark, Shaka Kampara, Eemi Södeström, Anna Petsorowo, Karoliina Ahonen, Ave Valojää, Inka Timgren, Shumail Kazi, Onni Pohjanpalo, Marja Laine, Seinabou Sillah, Mira Vihmo, Heikki Oksanen, Janett Halonen, Mika Pietilä, Tara Hagman, Heikki Krook, Henrik Lindholm, Timka Lehtikari, Reetta Eerola, Anni Roihuvuo ja Saija Salonen

Vieraiden ja tekijöiden taustaorganisaatiot

Sosped-säätiö – www.sosped.fi

- Mediatoimintaa kaikille: <https://sosped.fi/mediatoimintaa-kaikille/>
- Mielelöntä valoa ja Valoa! -lehti: www.mielelontavaloa.fi
- Somerajaton: <https://somerajaton.fi/>
- Kulttuuripajat: <https://sosped.fi/kulttuuripajat/>

Metropolia – www.metropolia.fi/fi

- HyMy-kylä Myllypuro – <https://www.metropolia.fi/fi/asiakastyot-ja-palvelut/hyvinvointi-ja-terveyskyla>
- Digiosallisuus työllisyyden edistämässä -hanke, Metropolia – <https://www.metropolia.fi/fi/digiosallisuus-tyollisyyden-edistamisessa>

LUOVI, ammatillinen erityisoppilaitos – <https://luovi.fi/>

Niemikotisäätiö – <https://niemikoti.fi/>

- Kuuntele Niemikotisäätiön Podcast - Me - Niemikotisäätiö on paras paikka toipua! me.niemikoti.fi/podcast/

Lyhty ry – www.lyhty.fi/

- KiviMedia: kivimediat.wixsite.com/kivimedia
- KiviMedian mixcloud: www.mixcloud.com/kiviradio/

Lähiradio, Kansanradioliitto – <http://lahiradio.fi/>

- Kuuluu pääkaupunkiseudulla taajudella 100.3 MHz.

Familia ry – www.familia.fi/

- Kahden kulttuurin perheiden asiantuntija ja edunvalvoja
- Kuinka puhua rasismista ja syrjinnästä: opas kasvattajille ja ammattilaisille – <https://www.familia.fi/kuinka-puhua-rasismista-ja-syrjinnaumlstauml--opas.html>

Fokus ry – <https://dialogikasvatus.fi/fokus-ry/etusivu/>

- Kulttuuri- ja uskontofoorumi
- Dialogikasvatuksen materiaaleja: <https://dialogikasvatus.fi/>

Koordinaatti – www.koordinaatti.fi/fi

- Nusuvefo eli Nuorille suunnatun verkkotyön foorumi: www.koordinaatti.fi/fi/koordinaatti/nusuvefo

Maaailman kuvalehti – <https://www.maaailmankuvalehti.fi/>

Selkeästi meille -hanke – <https://www.selkeastimeille.fi/>

- Kehitysvammaliitto: <https://www.kehitysvammaliitto.fi/>
- Kehitysvammatuksi 57 ry: <https://www.kvtuki57.fi/>

Sininauhasäätiö – <https://www.sininauhasaatio.fi/>

- Sinipiuha Youtube-kanava: <https://www.youtube.com/channel/UC3x9azBFTzOFTwAsxgu2YHA/videos>

Nations, Daniel 2021. What is Facebook? Luettavissa: <https://www.lifewire.com/what-is-facebook-3486391>

Nivala, E., & Rynnänen, S. (2019). Sosiaalipedagogiikka: kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus.

Pienimäki, Mari, & Kotilainen, Sirkku. (2021) Media Education for the Inclusion of At-Risk Youth: Shades of Democracy 2.0 from Finland. Brill/Sense, 01 / 2021. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/130780>

Pienimäki, Mari, & Kotilainen, Sirkku. (2018). Youth Participation in Research on Multiliteracies: Ethical Perspectives.

Pienimäki, Mari (2018) "Facilitating Creative Media Production through the Pedagogy of Multiliteracies: A Case Study with Vulnerable Young People". The International Journal of New Media, Technology and the Arts, 13:3, 9–20. <https://doi.org/10.18848/2326-9987/CGP/v13i03/9-20>

Salonen, Saija. (2021). Inklusiivinen mediakasvatus sosiaalipedagogiikan käytännössä. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/132154>

Seppälä, P 2020. Sosiaalisen median trendit järjestöille 2021. Luettavissa: <https://viestintapiritta.fi/blogi/sometrendit-jarjestot-2021/>

Suomen sosiaalipedagoginen seura. Perustietoa sosiaalipedagogiikasta www.sosiaalipedagogiikka.fi

Vainikainen, Elina. (2022). Syrjintäkieli -opas. Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry. Lataa opas osoitteesta: <https://www.ksl.fi/syrjintaton-kieli-oppaasta-valineita-moninaisten-ihmisten-kunniottavaan-kohtaamiseen/>

Virtanen, S 2020. Somemarkkinoinnin työkirja. 1.painos. Kauppakamari. Helsinki.

Mediatoimintaa
KAIKILLE

MIELETÖNTÄ
VALOA

SOSPED